

decembrie 2014 – martie 2015

intelligence

1 decembrie

1918

numărul 28

Accesează pagina oficială a
Serviciului Român de
Informații pe Facebook

<https://www.facebook.com/sri.official>

Pledoarie pentru statul inteligent și societatea cunoașterii, în prag de centenar al Marii Uniri*

EDITORIAL

Aflat recent în Timișoara, orașul care a aprins în decembrie 1989 scânteia Revoluției Române, aveam ocazia să lansez în spațiul public o serie de teme de reflecție privind evoluția istorică, perspectivele și proiectele strategice ale țării noastre, la aproape 100 de ani de la Marea Unire. Sunt, cred eu, teme la care se impune să reflectăm profund în aceste momente extrem de complicate, când toate indiciile ne dezvăluie nevoia de transformare a statului și a societății drept condiție esențială pentru securitatea și prosperitatea românilor. Sunt teme care, odată disecate, ne vor releva acea resursă capabilă să facă și să desfacă chiar și destinele celor mai mari națiuni: cunoașterea. Acumulată și metamorfozată în acțiune înțeleaptă, cunoașterea poate oferi unui stat premisele unui viitor liniștit și prosper, tot așa cum, lipsind, poate anula într-o clipită tot impactul pe care l-ar fi putut avea elemente ale puterii tradiționale, precum geografia sau forța militară.

O incursiune în istoria României este de natură să ne ofere mai mult decât lecții privind politicile statale care s-au dovedit câștigătoare (sau perdante) de-a lungul timpului. Ea ne permite să captăm frânturi din însăși realitatea prezentului**, așa cum o dovedește caracterul actual al reflecțiilor făcute de Nicolae Titulescu cu un secol în urmă, în 1915. Pentru Titulescu, pe atunci tânăr deputat, problema cu care se confrunta România era „înfricoșătoare, dar simplă: sau România pricepe datoria pe care i-au creat-o evenimentele în curs, și atunci istoria ei abia începe; sau România, mioapă la tot ce e «măine», cu ochii mari deschiși la tot ce e «azi» nu pricepe și înlemnită stă pe loc, și atunci istoria ei va înfățișa pentru vecie exemplul, unic și mizerabil, al unei sinucideri viețuite.” (Continuare în pagina 6)

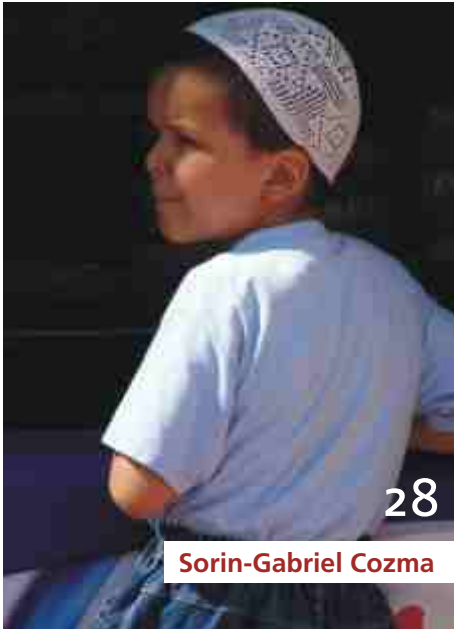
George Cristian MAIOR
Directorul SRI

*Articolul este adaptat după prelegerea susținută de dl. George-Cristian Maior la Universitatea de Vest din Timișoara, cu ocazia ceremoniei de investire a domniei sale cu titlul de Doctor Honoris Causa al acestei instituții.

**T.S. Eliot remarcă în cvartetele sale că săgeata timpului poate fi întoarsă în ambele sensuri. Nu doar germeii trecutului și prezentului se regăsesc în viitor, ci viitorul însuși este conținut în matricea trecutului: „Time present and time past/ Are both perhaps present in time future/ And time future contained in time past./ If all time is eternally present/ All time is unredeemable.” (Burnt Norton, 1936)

<http://www.sri.ro/publicatii.html>
Puteți accesa revista
Intelligence pe site-ul
Serviciului Român de Informații

EDITORIAL	3
Ambasador George Cristian Maior	
gl.lt. Florian Coldea	8
Rolul legislației în activitatea de Intelligence	
gl.lt. George-Viorel Voinescu	13
Mesajul adjunctului directorului SRI	
gl.lt. Dumitru Cocoru	14
Mesajul adjunctului directorului SRI	
gl.mr. Ion Grosu	15
Mesajul adjunctului directorului SRI	
40 de ani de antiterorism românesc	16
Sorin-Gabriel Cozma	28
(Auto) Radicalizarea Islamică	
Romeo-loan Gârz	36
Utilizarea instituției de drept procesual - penal a investigatorului sub acoperire în documentarea infracțiunilor de terorism	

Fondator:
George Cristian Maior
Redactor-șef
Flaviu George Predescu
Redactori:
Lucian Agafiței, Sorin Sava,
Cătălin Țugui, Diana Ivan
Senior editori:
Nicolae Rotaru, Cristian Barna
Coordonator rubrică Istorie:
Tiberiu Tănase
Coordonator studii terorism :
Gabriela Ilie
Correspondent:
Oana Magdalena Ciobanu
Fotografii:
Alina Păun, Marius Bercaru
Design și concept grafic:
Lucian Agafiței
Concept și realizare copertă:
Gabriel Bușcu
Tehnoredactare:
Bogdan Antipa, Cătălin Clonaru
Corectura:
Centrul Surse Deschise
Contact:
fpredescu@sri.ro, intelligence@sri.ro
Difuzare:
021.410.60.60/ Fax: 021.410.25.45
Adresa redacției:
București, bd. Libertatii 14d.
**Responsabilitatea pentru
conținutul materialelor
aparține exclusiv autorilor.**

ISSN 1844-7244

28

(Auto) Radicalizarea Islamică

CUPRINS

Victorița Cosmina Simion	46
Demersuri pe plan global de dezvoltare a apărării antirachetă	
Diana Ivan	54
Un film de spionaj care a meritat atenția CIA	
Tiberiu Tănase, Ioan Codruț Lucinescu	56
Mărturii importante despre momentul 23 august 1944	
Emil Hurezeanu	62
Greutatea de suportat a penumbrei	
Simona Oprescu	67
Intelligence și decizie	
Tiberiu Tănase	72
Istoria Serviciilor de Informații din România la începutul secolului al XX-lea - Secția militară secretă din Transilvania și rolul său în campania pentru apărarea României Mari	
Mihai Șerban	76
O cumpănă a istoriei. 1944 din perspectiva activității serviciului special de informații	
Dan Roman	84
Culisele Istoriei. Sarajevo, 28 iunie 1914: „Mâna neagră” a serviciilor secrete	
Summary	88
Colțul cu artă	89
Artist: Ioana Badea	

(Continuare din pagina 3)

Puși în fața unor momente cu adevărat dramatice, oamenii de stat români ai acelor vremuri au corectat miopia asupra căreia atrăgea atenția Titulescu, au evadat din eternul prezent al lui T.S. Eliot, reușind să extragă și să exploateze cu inteligență oportunitățile pentru a ne desăvârși unitatea națională, tot așa cum și astăzi trăim în vremuri ce reclamă acuitatea simțului strategic. Înaintașii noștri au avut abilitatea extraordinară de a reuși, într-un interval de timp infim raportat la scara istoriei, consolidarea statalității noastre pe harta Europei, depășind statutul de simpli pionieri pe tabla de șah a jocurilor dintre marile puteri. Împinși de vremuri și susținuți de conștiința pragmatică a unui proiect național comun, au reușit aceste lucruri remarcabile pe care alte națiuni le-au edificat în secole. Concomitent, și-au dublat eforturile în plan intern, prin ample procese de reformă care au contribuit la asigurarea unei fundații solide pentru politica externă a tânărului stat național. Au generat veritabile mutații politice și socio-economice, determinate de transformarea cadrului constituțional și normativ: reforma electorală, reforma agrară, reforma învățământului, dezvoltarea protecției sociale, integrarea economiei naționale, industrializarea și modernizarea tehnologică; nu în ultimul rând, adoptarea modernei Constituții de la 1923.

Paradoxal, supliciile îndurate de România Mare în marja celei de-a doua conflagrații mondiale, cu deznodământul binecunoscut al războiului, recuperarea parțială a teritoriului pierdut și instaurarea regimului comunist, când am redevenit captivi ai geografiei politice și ai considerentelor strategice ale unor mari puteri, nu ar trebui să fie indicatori ai vreunui fatalism sau excepționalism românesc, din contră. Deși aveam o tradiție statală de scurtă durată, cu procese de reformă, modernizare și consolidare a statului și a societății concentrate pe o perioadă restrânsă de timp, România nu s-a prăbușit, chiar dacă provocările au fost excepționale: criza economică de atunci a fost una de factură mondială, derapajele scenei politice interne către extreme au fost de asemenea experimentate în nenumărate state europene. În plan extern, căutarea continuă a unor garanții externe de securitate, fie că erau de tip colectiv, precum Liga Națiunilor, fie că urmăreau, în tradiția *realpolitik*-ului, cooptarea marilor puteri, ilustra de fapt superficialitatea balanței de putere continentală într-o vreme în care mișcări realmente seismice afectau stabilitatea Europei. Judecând prin prisma rezultatelor, putem aprecia că, în ciuda marjei de manevră limitate, am reușit ca nație să navigăm cu inteligență și adaptabilitate în apele tulburi ale istoriei și să depășim ineluctabilul geografiei politice care ne-a plasat într-o zonă de intersecție, dinamică, a intereselor marilor puteri.

Ca și la începutul veacului trecut, ne aflăm astăzi, la acest început de secol, în fața unui moment de răscruce, unul în care putem opta decisiv pentru o integrare definitivă în comunitatea europeană și euro-atlantică și pentru ieșirea ireversibilă de sub stigmatul zonei de frontieră dominată de nesiguranță și sărăcie. Aceste evoluții pot înscris decisiv societatea românească în modernitatea occidentală, cu tot ceea ce înseamnă ea în termeni de bunăstare, securitate și predictibilitate pozitivă, mai ales că de data aceasta geografia ne avantajează. Amplasați de partea favorabilă a delimitărilor geopolitice, în interiorul comunității postmoderne europene, avem răspunderea proiecției și protecției intereselor noastre, deopotrivă naționale și colective, atât în ceea ce privește soluționarea problematichilor din arealurile noii periferii, cât și cu privire la exportul de stabilitate și prosperitate mai departe către răsărit și miazăzi. Suntem o democrație ferm integrată în UE și NATO, beneficiem de cele mai puternice garanții de securitate pe care le-am avut vreodată, putem beneficia de oportunități economice fără precedent. Mai trebuie doar să ne finalizăm o viziune strategică și mai ales să o aplicăm pragmatic și sistematic pentru a ne promova cu mai multă forță interesele naționale, evident legate de prosperitatea economică, de dezvoltarea socială, de consolidarea educațională și culturală, de progresul tehnologic, de capacitatea de reacție și diplomația activă.

România trebuie să se fortifice cât mai bine pe plan intern pentru a se putea exprima în plan extern mai vizibil, mai consistent și în concordanță cu un set de

interese naționale bine definite, într-un efort de o magnitudine comparabilă celei descrise anterior. Este vital să avem un stat suplu, inteligent, cu o economie viabilă, cu o societate angajată, cu instituții solide, implicat activ acolo unde este nevoie de el, dar discret în zonele în care energiile private se manifestă corect. În egală măsură, avem nevoie de un plus de cunoaștere pentru stat și societate în general. Cunoașterea este o resursă indispensabilă ce oferă nu doar valoare adăugată acțiunii și gândirii strategice într-un mediu atât de complex și incert, ci reprezintă una dintre cele mai puternice monede de schimb ale lumii postmoderne. O asemenea evoluție implică și obligația creșterii puterii „soft” a României, care s-ar traduce printr-un plus de prestigiu și legitimitate ca sursă de putere în spațiul internațional, ne-ar permite o mai bună plasare a țării în noua arhitectură de securitate, precum și capitalizarea mai eficientă a oportunităților emergente în această lume dinamică.

După cum observa Cristopher Coker în „War in an Age of Risk”, ne găsim astăzi într-un mediu darwinist sumbru, dar evoluția însăși este o formă de procesare a informației ce le permite acelor specii care pot procesa mai repede și mai bine decât celelalte să supraviețuiască și să se dezvolte. Este valabil și în cazul statelor, pentru care cunoașterea a devenit un element al puterii naționale cel puțin la fel, dacă nu chiar mai important decât cele clasice. Cunoașterea de calitate, utilă și oportună, se poate cultiva și consolida prin rafinarea instrumentelor de colectare a informațiilor și dimensiunea analitică de evaluare a acestora. Conjugarea tuturor acestor eforturi ne-ar oferi abilități sporite de a ne guverna bine în plan intern și a ne orienta clar în plan extern. Mai mult, ar conduce chiar la o împărțire pozitivă, echilibrată și cu adevărat democratică a controlului asupra frâielor destinului nostru, ca națiune, între factorul politic și cercurile academice, de business și non-guvernamentale. În acest fel, implicarea cetățenilor în proiectarea și concretizarea viitorului nostru comun ar căpăta alt conținut, cu atât mai important cu cât moștenirea ideologiei comuniste și a apartenenței la cămașa de forță a Pactului de la Varșovia au condus la alterarea relației dintre stat și societate, dintre guvernanți și guvernați, dintre public și privat, dintre intern și internațional.

Lumea globalizată și totodată globalizantă de astăzi ridică provocări infinit mai complicate decât acum câteva decenii. Ne confruntăm cu riscuri asimetrice, transnaționale, cu noi provocări, iar mediul de securitate este și mai complicat din cauza apariției actorilor non-statali și a evoluției fantastice a tehnologiei, care potențează amenințările.

Viitorul abundă în pericole care nu doar că pot fi greu anticipate, dar uneori nici măcar nu pot fi imaginate. În acest context, gestionarea incertitudinii este dependentă de construcția unui sistem complex, dinamic, de management al cunoașterii, iar acesta nu poate rămâne doar în apanajul statului, al structurilor sale de *intelligence*. Dimpotrivă, este necesară o alianță a statului cu societatea, prin susținerea și stimularea energiilor din societate care pot contribui la creșterea capacității de reziliență în fața unor riscuri neprevăzute, respectiv la valorificarea mai bună a oportunităților multiple din era globalizării. Răspunsul la ecuația incertitudinii este așadar statul inteligent plus societatea cunoașterii, ambele conectate pentru a converti informația în cunoaștere, înțelegerea în înțelepciune și pentru a percepe la timp „istoria latentă”, cea pe cale să se petreacă, astfel încât să acționăm în pas cu vremurile sau, și mai bine, cu un pas înaintea lor. Dacă vom detecta la timp simptomele ce pot indica improbabilul înainte ca acesta să devină inevitabil - și putem face acest lucru! - statul român va câștiga bătălia cu viitorul, iar România va fi nu „altfel”, ci „la fel” cu cei mai buni, sincronizată cu ritmul dezvoltării civilizației postmoderne.

Rolul legislației în activitatea de intelligence

**General-locotenent
Florian COLDEA
Prim-adjunct al directorului SRI**

Acest număr al revistei Intelligence apare în preajma unui moment aniversar foarte important, Ziua Națională a României. Ca atare, gândul meu se îndreaptă către toți cei care poartă în ei sau aderă la crezul „Patria a priori”, cei care au încredere în eforturile proprii, cei care acționează în baza unor valori etice, cei care manifestă permanent grijă și atenție pentru caracterul 100% legal al activității lor.

În ediții precedente ale revistei am abordat deja chestiunea încrederii și pe cea a mizelor etice ale activității de intelligence. Prin urmare, la acest moment aniversar, vă invit să reflectăm și la drumul legal parcurs de Serviciu până în prezent, la felul în care acesta a consolidat competențele SRI bazat pe nevoile efective de securitate și de intelligence, inclusiv pe dimensiunea penală, precum și să formulăm o serie de concluzii de etapă la, iată, deja aproape 25 de ani de la crearea Serviciului.

Nevoia de securitate

Securitatea este un concept relațional. Aceasta presupune ajustarea permanentă a unui set de parametri interni la condițiile mediului extern, un proces cu dinamică variabilă, orientat spre creșterea potențialului de acțiune și promovarea valorilor proprii într-o rețea a suveranităților partajate sau interdependente, în care înțelegerea raportului intern/extern nu se mai poate baza pe reperele deja vetuste ale simplei teritorialități. Securitatea națională trebuie înțeleasă în perspectivă integratoare și multidimensională, fiind practic imersată și străbătând toate straturile succesive ale securității regionale, europene, globale sau cu geometrii variabile, în funcție de context. Ca urmare, orice abordare pe domeniul securității presupune o minimă viziune sistemică.

Experiența a dovedit că **succesul serviciilor** de intelligence se bazează, în majoritatea cazurilor, pe trei piloni de o importanță egală: anticiparea corectă a schimbărilor din mediul de securitate, adecvarea capacității de răspuns la vulnerabilități, riscuri și amenințări, precum și valorificarea oportunităților apărute în acest mediu complex. Prin contrast, insuccesul este aproape proporțional garantat de fragilitatea sau prăbușirea celor trei piloni, adică slaba anticipare a evoluțiilor, inadecvarea capabilităților sau nevalorificarea contextelor avantajoase.

De-a lungul istoriei, existența serviciilor s-a bazat pe **nevoia de securitate** resimțită în mod natural de state, cu valorile sale fundamentale privind integritatea teritorială, ordinea de drept, starea de legalitate, echilibru și stabilitate socială. Corelat, principala lor misiune, cea de culegere de informații, a presupus și continuă să implice căutarea, culegerea de date, analiza acestora și transformarea lor în informații necesare pentru strategia politică, economică și militară a unui stat. Astfel, serviciile reflectă și **nevoia de intelligence a statelor.**

Comisia de la Veneția a subliniat, într-un raport cu privire la serviciile de securitate internă din Europa, că existența acestora este justificată nu numai de nevoia de securitate/ stabilitate/ integritate a statului, ci și din **perspectiva individului** - îndreptățit să-și exercite liber drepturile și libertățile sale fundamentale. În mod firesc, acestea nu pot fi limitate decât în interesul general al societății din care face parte și doar pentru motive temeinice și justificate.

Pe aceste coordonate, **reglementarea rolului și activității serviciilor** trebuie să asigure un echilibru just între nevoia de apărare a securității naționale și necesitatea protejării și garantării drepturilor și libertăților cetățenilor.

Excurs legislativ

În România, un prim pas în acest sens s-a făcut prin adoptarea în Parlament - la un an de la înființarea primului serviciu de informații democratic al țării - a Legii 51/1991 privind siguranța națională. Aceasta a fost urmată de adoptarea Legii 14/1992 privind organizarea și funcționarea SRI.

Ambele legi au fost marcate de **grija de a nu permite crearea unei „noi Securități”, de teama de fantomele trecutului.** Astfel, SRI nu mai dispunea de competențe de aplicare a legii, de atributele de *law enforcement*, de nimic din ceea ce i-ar fi putut oferi instrumente cu caracter coercitiv.

Aceasta a reprezentat o limitare asumată a competențelor noului SRI față de fosta Securitate, ceea ce a permis - dincolo de garanțiile necesare la acel moment - realizarea unui pas important în direcția modernizării misiunilor Serviciului. Centrul de greutate al activității se muta către evaluarea amenințărilor la adresa securității naționale și informarea factorilor de decizie. Astfel, SRI nu reprezenta o „Securitate reformată”, ci un Serviciu nou, care pornea la drum cu unele probleme legate de percepție, încredere și capacitate operațională.

Legea 51/1991 definea, în premieră, amenințările la adresa siguranței naționale, structurile responsabile cu realizarea acesteia și conținea o serie de reglementări menite să ofere (unei societăți încă marcate de regimul totalitar) garanții în ceea ce privește respectarea drepturilor și libertăților fundamentale, proaspăt dobândite la acel moment. În acele condiții, Legea 14/1992 a stabilit Serviciului atribuții în domeniul informațiilor privitoare la siguranța națională și i-a recunoscut acestuia unele competențe în apărarea secretului de stat, a transportului corespondenței clasificate, precum și în intervenția și protecția antiteroristă. Totodată, aceasta autoriza SRI să dețină și să folosească mijloace adecvate pentru obținerea, prelucrarea și stocarea informațiilor privitoare la siguranța națională, în condițiile legii.

Ulterior, **aceste progrese inițiale** ale unei societăți democratice aflate la primii săi pași în materie de securitate **nu au mai avut o continuitate de substanță.** Au existat doar inițiative nefinalizate de adoptare a unui nou cadru normativ, cu toate că acestea erau determinate tocmai de nevoia de a asigura acel just echilibru între nevoia statului de a cunoaște și nevoia cetățeanului de a-i fi respectate intimitatea și dreptul la viață privată. Mai mult, începând cu 1991, lumea suferea transformări importante: conflictele regionale s-au înmulțit, necesitând eforturi coordonate ale unei părți importante a comunității internaționale; terorismul și criminalitatea informatică au devenit amenințări grave la adresa securității statelor și cetățenilor, prin impactul destabilizator provocat, prin diversificarea

mijloacelor de acțiune, prin apariția unor rețele cu segmente operaționale puternic specializate.

Practic, realitatea dovedea că legislația nu mai răspundea provocărilor mediului de securitate, nici în context internațional și nici măcar necesităților din plan intern. O problemă de fond era dată de elaborarea acesteia într-un moment în care asupra activității de intelligence se proiecta memoria traumatică a unor structuri represive. Suplimentar, în perioada anilor '90, lipsea și experiența practică a relațiilor interinstituționale în sistemul de securitate modern, aflat la începuturile sale într-un stat democratic. Un alt factor care a pus sub semnul întrebării eficiența și viabilitatea celor două legi a fost legat de adoptarea lor într-un moment în care România nu era o prezentă consistentă în mediul de securitate internațional: nu era membră NATO și nici nu avea o perspectivă de aderare la UE. Această caducitate a cadrului legislativ a fost atenuată - într-o anumită măsură - de caracterul general al prevederilor normative respective. Ceea ce a permis Serviciului să evolueze, chiar dacă nu întotdeauna cu viteza dorită, astfel încât să nu rămână blocat într-un proiect instituțional depășit de evoluția societății și a riscurilor de securitate.

Totuși, o securitate modernă și consolidată presupune o abordare multidimensională - nu doar militară, așa cum era ea uzuală înainte de încheierea Războiului Rece, ci o reprezentare a sistemului de securitate din punct de vedere al multiplelor sale componente relevante în prezent (politice, economice, societale, ecologice), precum și al modului de implementare a politicilor specifice acestui sistem.

Un exemplu grăitor este dat de amenințările la adresa securității cibernetice, care au devenit din ce în ce mai problematice în ultimii ani. Deși apărarea cibernetică a fost inclusă ca „subiect” distinct pe agenda NATO în 2002 (Summit Praga) și ulterior confirmată ca „prioritate” în 2006 (Summit Riga), o „politică” efectivă a fost agreată abia în aprilie 2008 (Summit București), iar din 2014 (Summit Țara Galilor) este derulată o „politică întărită” în domeniu. Noul *Concept Strategic* al NATO a subliniat că amenințările cibernetice impun dezvoltarea capacității de prevenire, detectare și apărare împotriva lor, de redresare în urma apariției lor, dar și de consolidare și coordonare a capabilităților naționale de apărare cibernetică. În context, poate fi subliniat că România - prin SRI - joacă rolul de națiune-lider (*lead nation*) în ceea ce privește programul NATO de dezvoltare a capacității de apărare cibernetică a Ucrainei.

Pornind de la aceste realități, dar și de la presiunea catalizatoare exercitată de pregătirea pentru *Parteneriatul Strategic România-SUA* (care avea să fie lansat în 1997 și reconfirmat în 2011 prin *Declarația comună privind Parteneriatul Strategic pentru secolul XXI*), au apărut noi propuneri de adaptare a legislației în domeniu. Și acestea, în ansamblu, au urmărit asigurarea unui echilibru între nevoia de a răspunde eficient cerințelor de securitate și imperativul asigurării unor modalități adecvate de control al societății civile asupra activității Serviciului. În plus, devenea tot mai evident că serviciile de informații trebuie să dispună de tehnici eficiente de investigare pentru realizarea cerințelor crescute care le sunt trasate.

Ulterior, o serie de condamnări ale României la Curtea Europeană (cauzele Rotaru 2000 și Dumitru Popescu 2007) - determinate de lipsa unui cadru clar de reglementare sau a

garanțiilor suficiente privind prezervarea unor drepturi fundamentale - au impulsionat apariția diverselor propuneri/ pachete de legi care urmăreau actualizarea legislației din zona securității naționale.

Ca fapt divers - într-o evaluare cronologică a propunerilor legislative privind securitatea națională se evidențiază faptul că momentele de vârf au fost în perioadele 2000-2001 și 2006-2007, când autoritățile executive și legislative au propus, la început de mandat, proiecte de lege privind securitatea națională sau modificări ale unor acte normative în vigoare. A mai existat o propunere în anul 2011 și, în sfârșit, o altă propunere în 2012. Niciuna nu a fost finalizată.

În context, trebuie menționat că SRI nu are drept de inițiativă legislativă, prin urmare a căutat permanent să semnaleze factorilor abilitați necesitatea promovării unor acte normative menite să asigure cadrul juridic general necesar aducerii la îndeplinire a sarcinilor și misiunilor sale specifice.

În mod constant, conducerile succesive ale Serviciului, în special George Cristian Maior, au susținut înlocuirea vechiului cadru normativ de funcționare a SRI cu un sistem flexibil, ce presupune adoptarea, la anumite intervale, a unor strategii de securitate națională adaptate la dinamica amenințărilor specifice și racordarea acestora la cadrul general european, care încorporează și o filosofie transatlantică.

Consolidarea competențelor

În condițiile în care propunerile legislative succesive nu s-au materializat, iar Legile 51/1991 și 14/1992 nu au fost modificate, SRI a traversat un amplu proces de modernizare și transfor-mare - care a trebuit să se bazeze pe legislația incidentă în domeniul securității naționale, pe hotărâri ale Consiliului Suprem de Apărare a Țării, precum și pe unul dintre puținele instrumente legale disponibile, respectiv actele normative interne.

Un exemplu edificator îl constituie Legea 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate, act normativ care a conferit Serviciului competența de coordonare generală a activității și control al măsurilor privitoare la protecția informațiilor secrete de stat. Același act a dat Serviciului, în premieră, și atribuții de aplicare a legii prin posibilitatea de a constata nerespectarea normelor privind protecția informațiilor clasificate și de a aplica sancțiunile contravenționale prevăzute de lege. Acest act normativ a reprezentat un pas foarte important și din perspectiva procesului de pregătire a aderării României la NATO, oferind aliaților un plus de garanții legale și încredere efectivă în ceea ce privește schimburile și gestionarea comună a unui patrimoniu informațional clasificat.

Un alt exemplu care poate fi adus în discuție și prezintă relevanță este **Legea 535/2004** privind prevenirea și combaterea terorismului, prin care SRI a devenit autoritate națională în domeniu și coordonator tehnic, prin Centrul de Coordonare Operativă Antiteroristă, al Sistemului Național de Prevenire și Combatere a Terorismului.

La momentul adoptării sale a suscitât discuții aprinse, având în vedere că, pe lângă dispozițiile în materie antiteroristă, de o noutate absolută, reglementa și procedura solicitării mandatului de securitate națională, abrogând articolele corespunzătoare din Legea 51/1991 - care nu ofereau

suficiente garanții în ceea ce privește protejarea exercițiului unor drepturi și libertăți fundamentale ale cetățenilor. Și acest act reprezintă urmarea modificărilor de substanță ale mediului de securitate și a plasării fenomenului terorist internațional în centrul preocupărilor globale, mai ales după atacurile din 11 septembrie 2001. Trebuie subliniat că acesta oferea o abordare legală unitară și reprezenta continuarea unor demersuri anterioare punctuale, între care pot fi amintite: Hotărârea Parlamentului 36/2001, ce aproba a doua ediție a *Strategiei de Securitate Națională a României* care desemna SRI drept autoritate națională în domeniile prevenirii și combaterii terorismului, realizării interceptărilor și relațiilor cu operatorii de telecomunicații, cercetării radioelectronice; OUG 141/2001 privind sancționarea unor acte de terorism; OUG 159/2001 și Legea 656/2002, ambele privind prevenirea și combaterea finanțării terorismului, pe segmentul financiar bancar, respectiv pe cel al spălării banilor; implementarea prevederilor *Convenției europene pentru reprimarea terorismului*.

Toate acestea reflectau o conștientizare normativă a faptului că nu doar actele de terorism prezentau o gravitate deosebită, ci și acțiunile conexe acestuia, de finanțare, de punere la dispoziție sau de colectare de fonduri pentru sprijinirea actelor de terorism.

Dimensiunea penală

Prima modificare legislativă majoră care a reflectat transformarea SRI și schimbările conceptuale determinate de aceasta a venit odată cu elaborarea și adoptarea unor noi Coduri, *penal și de procedură penală*. Cele două acte normative au inclus unele prevederi de modificare a legilor care reglementează activitatea Serviciului, urmărind atât crearea instrumentelor necesare Serviciului pentru a-și îndeplini atribuțiile, cât și instituirea unor garanții (adecvate și suficiente) pentru eliminarea oricărui ipotetic abuz împotriva drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei.

Principalele elemente de plus-valoare din punct de vedere juridic constau în:

- suplimentarea garanțiilor de legalitate în emiterea mandatului de securitate națională;
- stabilirea, în acord cu practica CEDO, a unor condiții stricte și limitative pentru obținerea mandatului de securitate națională (consacrându-l ca mijloc de excepție);
- limitarea prelungirii mandatului de securitate națională la o perioadă de maximum 2 ani;
- obligația de notificare a persoanelor supravegheate pe baza mandatului de securitate națională, după încetarea măsurii;
- consacrarea dreptului oricărei persoane care se consideră vătămată de a solicita tragerea la răspundere a eventualilor vinovați de abuzuri;
- desemnarea SRI drept organ de constatare, în condițiile art.61, Cod procedură penală.

Noua paradigmă a creat premise mai solide pentru atingerea obiectivelor de securitate, prin creșterea capacității de luptă a statului împotriva fenomenelor infracționale ce afectează grav securitatea națională (corupție, criminalitate organizată transfrontalieră).

În context, merită evidențiat și parteneriatul solid între Serviciu și organele de urmărire penală (susținut de oameni competenți și riguroși), creat în timp și în pofida diferențelor instituționale și a unei legislații nu întotdeauna racordate la realitățile societății. Și, dacă până în prezent un element esențial al acestui parteneriat a fost încrederea construită între cele două părți, actualele reglementări au conturat și mai clar rolurile instituționale.

Un aspect important vizează „organele de cercetare penală speciale”: profesioniști ai domeniului juridic, ofițeri anume desemnați în condițiile legii (corespunzător specializării structurii din care fac parte, cu avizul conform al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție) și care au competență de a efectua cercetarea penală în cazul săvârșirii infracțiunilor de către cadre militare ale SRI și exclusiv sub conducerea și supravegherea procurorului. Aceștia asigură, pe bază de probe, aflarea adevărului cu privire la faptele și împrejurările cauzei, precum și cu privire la persoana suspectului sau inculpatului, având obligația de a strânge și de a administra probe, atât în favoarea, cât și în defavoarea suspectului sau inculpatului. În mod firesc, aceștia dispun și de o cunoaștere aprofundată a regulilor și procedurilor specifice pe care ofițerii SRI trebuie să le respecte, ceea ce facilitează realizarea cercetării penale speciale în condiții de eficiență și cu celeritatea necesară.

O altă prevedere cu caracter de noutate este cea referitoare la investigatorii sub acoperire, care pot fi folosiți în cazul unor infracțiuni contra securității naționale. Aceștia sunt lucrători operativi din cadrul serviciilor de informații și acționează sub altă identitate decât cea reală, în scopul obținerii de date și informații privind respectivele infracțiuni.

Rezultatele activității acestora sunt puse în totalitate la dispoziția procurorului care este responsabil cu urmărirea penală și care a emis ordonanța motivată prin care se autorizează utilizarea investigatorului.

Scopul utilizării acestora vizează cunoașterea modului de operare, strângerea probelor, identificarea participanților și a rolului fiecăruia, precum și stabilirea gradului de implicare a făptuitorilor.

Dat fiind caracterul special al acestui tip de investigare și riscurile la care se expun, investigatorii sub acoperire fac obiectul unor măsuri specifice de protecție.

SRI este investit cu atribuții ce implică exercițiul autorității publice în domeniul său de competență, una dintre laturile activității constituind-o punerea în aplicare a legilor ce reglementează activitatea în domeniul securității naționale. Pentru organizarea și derularea acestei activități, la nivelul instituției funcționează mecanisme solide menite să asigure legalitatea tuturor deciziilor și măsurilor pe care

Serviciul le întreprinde în vederea realizării securității naționale: fiecare decizie luată parcurge etape de analiză și de validare succesivă, cu aviz obligatoriu de legalitate.

Concluzii de etapă

Este nereală afirmația că legislația ce vizează domeniul securității naționale și activitatea serviciilor de informații din România nu ar fi suferit modificări față de etapa inițială a anilor '90. Chiar dacă aceasta nu a fost schimbată integral, printr-un pachet legislativ comprehensiv, **actualizările aduse** sunt importante și acoperă o serie de segmente cheie ale nevoilor de reglementare în domeniu. Practic, în prezent s-a ajuns la o **racordare funcțională a instrumentarului normativ** de luptă împotriva paletei largi a fenomenelor infracționale ce afectează securitatea națională - cu luarea în considerare a jurisprudenței CEDO în materie și cu alinierea la standardele unor state europene democratice prin raportare la elemente de drept comparat. Securitatea și climatul de stabilitate depind, în mare măsură, de **eficiența activității** de intelligence, iar această eficiență **este dată și de legislație**, care trebuie să țină pasul cu evoluțiile din societate și să cuprindă prevederi clare referitoare la principiile și condițiile derulării activității specifice, la procedurile care asigură respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățeanului.

Legislația ce stabilește cadrul de acțiune al SRI și al celorlalte servicii de informații nu trebuie să se modifice doar sub imperiul unor schimbări externe (9/11, NATO, UE etc.), ci ca urmare sau chiar în anticiparea evoluțiilor reale ale stării de securitate și a intereselor strategice ale României. În acest context, este de subliniat și faptul că legislația în domeniul securității naționale rămâne încă - așa cum indică și numele - „națională”. Repartizarea competențelor în cadrul UE, așa cum a fost stabilită prin Tratatul de la Lisabona (art.4, alin.2), prevede că domeniul securității naționale este de competența exclusivă a statelor membre, fiind una dintre puținele „insule de suveranitate” în ansamblul problematicii europene a spațiului de libertate, securitate și justiție.

În mod pragmatic, nu poate fi contestată **nevoia de a dispune de mijloace legale adecvate, strict în raport cu atribuțiile trasate și cerințele în creștere** față de Serviciul Român de Informații și cu evoluțiile înregistrate în ceea ce privește o situație operativă tot mai complexă. Ar exista o tensiune inacceptabilă între a cere Serviciului să facă „totul” (să cunoască, să prevină, să contracareze) și lipsa instrumentelor și abilitărilor legale în consecință. Nu este posibil ca un serviciu democratic să fie „ținut dator” a identifica orice vectori potențiali de amenințare (atacatori *cyber*, *lone wolves*, jihadiști călători, spioni etc.), dar să nu îi fie oferite mijloacele legale indispensabile, subînțelegându-se că ar trebui „să se descurce” cumva... Practic, o astfel de poziție ar echivala cu a împinge instituția să acționeze în afara cadrului legal - ceea ce nu poate fi acceptat.

Un exemplu relevant în acest sens îl constituie consecințele rămănerii fără un cadru legal în ceea ce privește identificarea utilizatorilor serviciilor de comunicații electronice, binecunoscuta controversă a cartelelor telefonice *pre-pay*. Declararea neconstituționalitate a Legii 82/2012, precum și admiterea obiecției de neconstituționalitate a Legii pentru modificarea și completarea OUG 111/2014 afectează grav potențialul operațional al serviciilor de informații și al organelor de urmărire penală, cu consecințe dintre cele mai nefaste în planul capacității acestora de protejare a valorilor constituționale fundamentale.

Practic, așa cum SRI a semnalat deja în comunicările sale publice, activități rigurose reglementate inclusiv în țările cu tradiție democratică sunt acum suspendate în România care, astfel, este lipsită de o bază legislativă adecvată, corelată cu evoluțiile tehnologice și evoluția riscurilor și amenințărilor. Capabilitățile tehnice ale instituției nu vor mai putea fi puse în slujba instrumentării specifice a unor cazuri relevante de afectare a securității naționale, care nu pot fi investigate prin alte mijloace din competența SRI, iar lipsa posibilității accesării datelor în timp real, pe de o parte, și imposibilitatea identificării utilizatorilor de cartele preplătite, pe de altă parte, vor afecta grav capacitățile operaționale ale instituțiilor cu abilități în materie. Creșterea gradului de anonimizare, legată inclusiv de posibilitatea achiziționării de cartele *pre-pay*, contribuie fundamental la crearea unui mediu de insecuritate la nivel național, comunitar și aliat. Entități teroriste sau de altă natură criminală pot utiliza anonimitatea dobândită în România pentru acțiuni derulate atât pe teritoriul național, cât și în spații externe.

Rezumând, pentru funcționarea eficientă a unui serviciu de informații și securitate sunt imperios necesare resursele de legalitate, în egală sau chiar mai mare măsură decât cele material-financiare.

În activitatea SRI, respectarea drepturilor și libertăților fundamentale este garantată prin dispoziții constituționale și legale clar formulate. Unele au caracter de interdicții și apără substanța și libera exercitare a drepturilor și libertăților fundamentale, presupunând abținerea de la orice măsuri sau acțiuni care le-ar putea afecta. Altele admit exercitarea unor activități „intruzive” prin realizarea unor acțiuni sau inițierea unor măsuri ce vizează apărarea securității naționale - exclusiv în baza unui mandat. Acesta se obține doar în condiții bine delimitate și cu caracter de excepție, Serviciul urmând o procedură foarte clară în cadrul căreia propunerile pe care le formulează sunt supuse verificării de legalitate și temeinicie a procurorului responsabil și apoi autorizării judecătorului anume desemnat din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție. Depășirea acestor limite sau realizarea abuzivă a măsurilor autorizate sunt sancționate de lege.

Resursele de legalitate oferite unor servicii de informații trebuie să țină seama și de nivelul de reformă al acestora, inclusiv de profesionalismul și capacitatea instituțională demonstrate în activitatea curentă, de modul efectiv de raportare sistematică la standardele legale care oferă indicii și garanții privind folosirea neabuzivă a acestor resurse.

Ca dovadă clară, avem chiar faptul că nu au existat incidente recente care să pună sub semnul întrebării caracterul deplin legal al activității instituției. Erorile punctuale au fost întotdeauna sancționate și au reprezentat accidente de parcurs sau abateri individuale de la procedurile operaționale (inerente oricărei organizații), nicidecum de natură a afecta legalitatea activității. În plus, deși încă mai există unele distorsiuni ale înțelegerii obiectului de activitate, unele confuzii cu privire la misiunile SRI în raport cu cele ale organelor de aplicare a legii Serviciul nu doar că nu a mai făcut obiectul opoziției

public, așa cum, uneori, a fost cazul în trecut, dar chiar beneficiază de un nivel de încredere fără precedent atât la nivelul societății, cât și al instituțiilor partenere și serviciilor omoloage.

Cu un profil instituțional și democratic astfel conturat, cu atuurile și limitele legislative de care a dispus, SRI și-a asumat o schimbare de perspectivă: ca instituție modernă, dinamică și mai transparentă, a depășit vechile complexe și s-a distanțat nu numai *de facto*, ci și în percepția concretă a celorlalți, de moștenirea fostei Securități, de orice asemănare cu profilul represiv al acesteia și a pășit într-o realitate conformă cu timpurile și cu interesele strategice ale României.

**General-locotenent
George-Viorel VOINESCU
Adjunct al directorului SRI**

1 Decembrie reprezintă sărbătoarea de suflet a românilor, un simbol al înfăptuirii dorinței de libertate și unitate, împlinirea „visului de veacuri” al poporului român.

Este ziua în care ne sărbătorim țara, străbunii, istoria, pe noi. Ziua în care suntem mândri de tot ceea ce ne definește ca români!

În contextul recentelor evoluții globale și mai ales regionale, precum și ca urmare a provocărilor interne la adresa securității naționale, România a dovedit că este un stat puternic și stabil și, totodată, un partener și un aliat de nădejde.

Procesul de consolidare a locului și rolului statului român, membru al Uniunii Europene și al structurilor Alianței Nord-Atlantice, a fost și este susținut deopotrivă, și de către cei care, sub deviza „Patria a priori”, au contribuit la protejarea valorilor democratice și a intereselor naționale, la apărarea statului de drept, a drepturilor și libertăților cetățenești.

Progresele înregistrate la nivel instituțional exprimă rezultatul măsurabil al eforturilor colective, susținute cu profesionalism și abnegație pe toate palierele și zonele de activitate ale Serviciului. În acest mecanism, rolul structurilor din zona financiar-logistică constă, în principal, în asigurarea suportului funcțional al activităților, prin identificarea unui echilibru între prioritățile instituționale și constrângerile macroeconomice și/sau legislative.

În contextul parcurgerii transformărilor instituționale la nivel organizatoric și funcțional, ca măsuri de răspuns și adaptare la dinamica și complexitatea mediului de securitate, cultura performanței, aportul și distribuția echilibrată a tuturor resurselor implicate constituie garanția creșterii continue a calității activității și a unor realizări de excepție.

Apartenența noastră, a tuturor, la sistemul de valori și cultura organizațională a unei instituții de elită a statului de drept și a societății românești, a cărei activitate a devenit tot mai vizibilă și mai eficientă și care se situează în topul încrederii pe care societatea civilă o acordă instituțiilor statului, generează, cu precădere la ceas aniversar, trăirea unor sentimente alese de mândrie și patriotism.

Țin să felicit cadrele Serviciului a căror activitate și conduită au fost apreciate prin acordarea de distincții onorifice sau avansarea în gradul următor și, cu prilejul Zilei Naționale a României, doresc să transmit întregului personal cele mai alese gânduri și să vă urez realizări și satisfacții în cariera profesională, precum și în viața personală!

La mulți ani!

**General-locotenent
Dumitru COCORU**
Adjunct al directorului SRI

Data de 1 Decembrie revine în memoria colectivă a națiunii române strâns legată de identitatea asumată de conducătorii neamului, conștiință de valorile spirituale ale acestui popor în arealul carpato-danubiano-pontic.

Memoria acestui moment este consacrată prin oameni și faptele lor, prin starea de sănătate socială a țării, prin stabilitatea instituțiilor și manifestarea democratică a drepturilor cetățenilor. România este astăzi un stat stabil, un partener și un aliat al națiunilor care împărtășesc valorile democrației și respectul pentru interesele naționale ale celorlalte state.

Apărarea acestor valori este o necesitate care evoluează, având intrinsec ca bază cunoașterea sub multiplele ei dimensiuni.

Serviciul Român de Informații a ales „Patria a priori” pentru a defini modul de acțiune la nivel instituțional, dar și la nivel individual, pentru întregul personal. La nivelul societății se evidențiază conduita profesională a instituției, valorile dobândite și contribuția Serviciului Român de Informații la asigurarea stării de securitate națională.

De curând, am marcat 80 de ani de la prima mențiune oficială privind înființarea unei structuri tehnice în cadrul serviciilor românești de informații și de activitate tehnică pusă în slujba țării, pentru apărarea securității și intereselor naționale.

Cu acest prilej, am avut ocazia să evaluăm parcursul și evoluția înregistrate în domeniul tehnic și să evidențiem rolul tehnologiilor în implementarea noii viziuni strategice a Serviciului, asociată erei informaționale.

Evoluția accentuată a societății sub aspect tehnologic impune modificarea activității de intelligence în toate fazele ei. Accesul la informație prin intermediul tehnologiilor informatice a determinat semnificativ diversificarea mijloacelor cu care o națiune poate fi atacată sau apărută. O consecință directă a acestei evoluții tehnice o reprezintă necesitatea de adaptare. Adaptarea sau neadaptarea la aceste realități poate face diferența dintre a fi sau a nu fi capabil de a asigura securitatea țării la un anumit moment.

Tehnologiile informatice joacă un rol major în activitatea oricărui serviciu de informații, atât prin componenta activă de obținere și prelucrare a informațiilor, cât și prin componenta de protecție a acestora. În prezent, s-a consacrat o terminologie lingvistică cu prefixul „cyber” care marchează o nouă etapă a acestei evoluții.

Ca orice moment de sărbătoare, 1 Decembrie, ne face mândri de națiunea noastră, de aspirațiile spirituale și speranța de pace a înaintașilor.

Este momentul în care exprimăm respect și prețuire pentru activitatea cadrelor Serviciului, pentru eforturile profesionale constante și pentru capacitatea de pregătire continuă într-o realitate în care dinamica evenimentelor este deosebit de accelerată.

Cu ocazia Zilei Naționale a României, felicit cadrele Serviciului a căror activitate a fost recompensată prin avansare în grad și acordarea de ordine și medalii și doresc întregului personal multă sănătate, succes în activitatea profesională și cele mai frumoase realizări în viața personală!

La mulți ani!

**General-maior
Ion GROSU**
Adjunct al directorului SRI

Procesul de devenire a poporului român a fost marcat de multe momente de cotitură în care unitatea, identitatea și sistemul de valori au fost puse la încercare, iar modul în care am reacționat în aceste situații a fost definitiv pentru nația română.

Toate aceste momente nu au fost evenimente singulare, au însemnat etape necesare ale realizării dezideratului de secole al tuturor vorbitorilor de limbă română - Marea Unire. Astfel, ziua de 1 Decembrie înseamnă mai mult decât un reper în timp, reprezintă o ancoră între epoci și veacuri, un liant care, peste timp, în vremuri de victorie, dar și de restriște, fac o națiune să-și păstreze forța, coeziunea și mândria.

Momentul proclamării Marii Uniri în urmă cu 96 de ani, la Alba Iulia, a fost expresia unor eforturi și jertfe ale poporului român, a sacrificiului suprem al unor eroi anonimi din Moldova, Transilvania sau din Țara Românească. „Unirea național-politică, de la anul 1918, nu se cuvine să fie înfățișată, nici măcar în parte, ca un dar, coborât asupra neamului românesc din încrederea și simpatia lumii civilizate, nici ca o alcătuire întâmplătoare, răsărită din greșelile dușmanilor de veacuri”, spunea marele istoric român Nicolae Iorga.

Ziua Națională reprezintă acel moment în care merită să medităm asupra a ceea ce înseamnă să fii român. Este un moment de maximă exprimare a identității naționale, în care preacinstim devenirea unei țări, valorile și idealurile pe baza

cărora ne-am format și mai ales pe cei care au făcut sacrificiul suprem pentru ca această zi să se poată împlini pentru generațiile viitoare.

În acest context, rolul unui serviciu de informații nu poate și nu trebuie să existe în afara prezervării intereselor țării a cărei libertate, suveranitate și progres le apără. Ofițerii de informații s-au aflat, de-a lungul timpului, în spatele evenimentelor care au scris istoria așa cum o cunoaștem, dar cei mai mulți „eroi ai frontului necunoscut” vor rămâne anonimi ai unei istorii nescrise încă, încrustată în valorile noastre.

Într-un mediu strategic dificil și dinamic, într-o geografie nu întotdeauna prietenoasă, Serviciul Român de Informații a parcurs un drum complex, comprimat într-un sfert de secol. La acest efort a contribuit întreg personalul serviciului care a înțeles viziunea și misiunea instituției, dar mai ales sensul istoriei. Astfel, doresc să îmi exprim aprecierea pentru efortul depus de fiecare ofiter, subofiter, maistru militar și salariat civil al SRI. Un cuvânt de recunoștință pentru familiile dumneavoastră, pentru cei care vă așteaptă acasă, seară de seară, și care devin elementul de echilibru în momentele dificile.

Nu reprezintă o noutate faptul că Serviciul este o instituție de elită, a cărei valoare și contribuție în domeniul cunoașterii este recunoscută atât la nivel național, cât și internațional, prin prisma relațiilor excelente avute cu parteneri externi importanți din domeniu. Este evident că Serviciul Român de Informații este mai conectat ca niciodată la evoluțiile petrecute în spațiul euro-atlantic și la realitățile mediului internațional de securitate.

Totodată, un serviciu modern nu poate să fie eficient și să evolueze fără un parteneriat de încredere cu societatea civilă. Parte a acestei relații o constituie, în mod aproape indisolubil, legătura cu mediul universitar-academic care reprezintă o resursă inestimabilă de cunoaștere, vitală pentru serviciile moderne de intelligence.

În final, vă propun să reflectăm la spusele lui Nicolae Iorga: „această unire românească n-ar avea nicio valoare dacă nu s-ar sprijini pe însăși conștiința noastră despre necesitatea ei, despre caracterul ei sacru”.

Pentru personalul Serviciului Român de Informații, pentru românii de pretutindeni, filosofia din spatele acestor gânduri se rezumă la o promisiune de credință: Patria a priori!

În memoria instituțională, antiterorismul constituie simbolul identitar al unei profesii pentru care asumarea riscului, devotamentul necondiționat și spiritul de echipă pot echivala cu sacrificiul suprem.

La începutul anilor '70 fenomenul terorist lua amploare, apropiindu-se de granițele României. Atentatul terorist de la Jocurile Olimpice de la Munchen din anul 1972, executat de către organizația palestiniană teroristă Septembrie Negru asupra lotului olimpic israelian și soldat cu 11 victime, genera premisele pentru ceea ce avea să devină terorismul în lume. Incidentele teroriste din Europa erau din ce în ce mai frecvente.

Ca reacție firească de autoprotecție, din anul 1974 putem vorbi de o preocupare accentuată a țării noastre ce a avut ca rezultat constituirea unei structuri specializate, căreia i-au fost încredințate spre gestionare responsabilități antiteroriste.

40 de ani de antiterorism românesc

Contextul operativ al anilor 70 reține efortul autorităților de a forma și dezvolta conceptual o componentă acțională dedicată gestionării amenințărilor la adresa securității aviatice. Astfel, a luat naștere Grupul Operativ Șoimii, antrenat să descopere potențialele surse de pericol și, după caz, să elimine producerea unor atacuri teroriste pe durata zborurilor, atât pe cursele interne, cât și pe cele internaționale ale companiilor românești de aviație.

Ca urmare a evidențierii, la vremea respectivă, a unor focare de amenințări teroriste care vizau România, direct sau indirect, structura nou creată a evoluat conceptual, funcțional și organizatoric.

Din perspectivă istorică, data de 19 noiembrie 1977 consemnează prima intervenție* specializată a grupului de luptători antiteroriști, la Ambasada Egiptului din București.

La mai puțin de o lună, la 15 decembrie 1977, avea să se înființeze Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă - USLA.

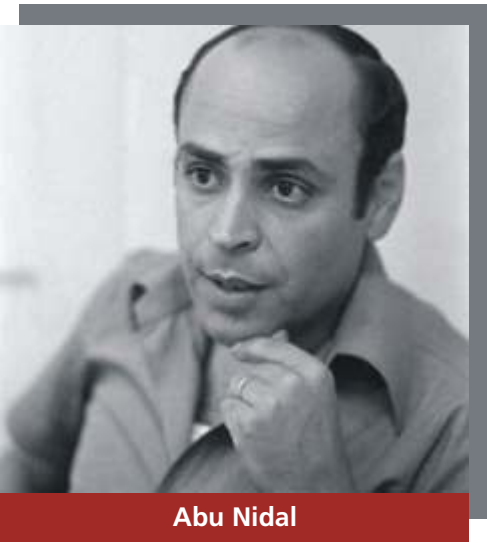
Odată cu înființarea acestei structuri, se deschide o nouă etapă în dezvoltarea preocupării țării noastre în domeniul prevenirii și combaterii terorismului.

Principalele atribuții ale USLA au constat în asigurarea securității pasagerilor și aeronavelor în zbor și la escale, controlul antiterorist și antideturnare la aeroporturile Otopeni și Băneasa, culegerea de informații pentru prevenirea și combaterea acțiunilor teroriste, intervenția pentru lichidarea acțiunilor teroriste, paza și apărarea unor ambasade, reprezentanțe străine și domiciliile ale membrilor corpului diplomatic acreditat în România.

În decursul activității sale, USLA s-a confruntat cu numeroase încercări de pătrundere în spațiu național a unor membri sau simpatizanți ai diferitelor mișcări teroriste, în scopul comiterii unor atentate. Profesionalismul celor implicați în prevenirea și combaterea acestor acte a condus la contracararea acestora, de cele mai multe ori, fără producerea de victime din rândul populației nevinovate.

*intervenția antiteroristă de la Ambasada Egiptului la București s-a desfășurat în scopul apărării vieții și integrității personalului diplomatic existent în clădire, în urma ocupării de către un grup de studenți arabi a sediului acesteia.

Astfel, în decembrie 1984, în fața Hotelului București din București, organizația disidentă palestiniană Al Fatah - Consiliul Revoluționar, condusă de Abu Nidal, a comis un atentat terorist, soldat cu moartea unui diplomat iordanian.

Abu Nidal

Victima atentatului a fost un funcționar al Ambasadei Regatului Hașemit al Iordaniei la București, Azmi Al Mufti, iar implicațiile negative ale acestei acțiuni au fost amplificate de faptul că diplomatul era rudă cu regele Hussein.

Atentatul a fost executat de către un student iordanian de naționalitate palestiniană, Ahmad Ali Al-Hersh, aflat de mai mulți ani în România și care până în acel moment nu se făcuse remarcat cu nici o preocupare suspectă.

Victima atentatului a fost un funcționar al Ambasadei Regatului Hașemit al Iordaniei la București, Azmi Al Mufti, iar implicațiile negative ale acestei acțiuni au fost amplificate de faptul că diplomatul era rudă cu regele Hussein.

Regele Hussein al Iordaniei

Atentatul a fost executat de către un student iordanian de naționalitate palestiniană, Ahmad Ali Al-Hersh, aflat de mai mulți ani în România și care până în acel moment nu se făcuse remarcat cu nici o preocupare suspectă.

În fapt, acțiunea teroristă a reprezentat finalizarea unui îndelungat proces, la care au mai participat și alți membri ai grupării, unul dintre ei furnizând arma crimei, altul indicându-i lui Al-Hersh locul unde este ascunsă aceasta, iar ultimul transmițând ordinul de trecere la atac. De asemenea, anterior executării atentatului, au fost făcute ample verificări ale traseelor de deplasare folosite de victimă, studierea împrejurimilor hotelului București, stabilirea obiceiurilor lui Azmi Al Mufti.

world

Jordan diplomat killed

Army regroups after bloody battle

EL SALTO, El Salvador (UPI) — Troops searched an isolated volcano outpost for victims of a rebel attack that left at least 43 soldiers killed in one of the bloodiest defeats of the U.S.-backed army in the country's civil war.

Residents of El Salto, an isolated outpost on the southern slopes of Chinchontepec volcano, along a guerrilla stronghold, said a force of 800 rebels attacked 300 soldiers in El Salto Saturday afternoon.

Hit supertanker out of danger

ABU DHABI, United Arab Emirates (UPI) — A Cypriot-owned supertanker, hit by an Iraqi rocket near an Iranian oil depot in the first attack on international shipping in the Persian Gulf in six weeks, is reported out of danger.

Iraqi warplanes Monday bombed the 336,000-ton Minotaur with 27 men aboard, sparking a fire in the engine room, said Henk Drenth.

The blaze was extinguished and the tanker — owned by Moonfield shipping of Limasol, Cyprus and operated by Offshore Oil Services of London — was out of danger.

Jordan king calls for Arab unity

CAIRO, Egypt (UPI) — King Hussein of Jordan ended his three-day visit to Egypt with a call for Arab unity, which he said would pressure Israel to join an international conference for peace in the Middle East.

Egypt Monday declared its support for Hussein's proposal for a U.N.-sponsored Middle East conference that would draw together all parties to the conflict, including the Palestinians, Israel, the United States and the Soviet Union.

U.S. industrialist meets Chernenko

MOSCOW (UPI) — American industrialist Dr. Armand Hammer

VIENNA (UPI) — A Jordanian diplomat — son of a former Jordanian prime minister — was shot to death today as he left a hotel in Bucharest, Romania, officials said.

The assassin was immediately arrested, Romanian Foreign Ministry spokesman George Gustea said. The motive for the attack was not immediately known.

Gustea said Azmi al Mufti, second in command at the Jordanian Embassy in the Romanian capital, was killed as he walked to his car. No one else was injured.

In Amman, Jordanian Prime Minister Ahmad Obeidat announced Mufti's assassination to Parliament.

Mufti was the son of Said al Mufti, who was Jordan's prime minister during the 1950s. Mufti's family is staunchly loyal to King Hussein and reportedly has close ties to the Jordanian monarch.

A Jordanian Foreign Ministry spokesman was quoted by the official Jordanian news agency, PETRA, as saying: "The hand of crime this morning shot Mr. Azmi al Mufti, the counsellor at the Jordanian embassy in Bucharest, as he was leaving his residence to go to work."

The Jordanian Foreign Ministry said the case was being investigated by Romanian authorities and that a full statement would be released when details became available.

A spokesman at the Canadian Embassy in Bucharest said the attack occurred in front of the Hotel Bucharest as Mufti headed for his car to accompany his daughter to school.

Mufti, who had been in Bucharest since June, was temporarily living in the centrally located hotel because his apartment was not yet ready for occupancy.

Officials had no information about the identity of the assailant but the Canadian Embassy spokesman said the suspect reportedly had no identity papers when Romanian police arrested him.

Israelis move n

BEIRUT, Lebanon (UPI) — A convoy of 23

Atentatul s-a înscris în campania desfășurată în acea perioadă de către Abu Nidal împotriva reprezentanților oficiali ai Iordaniei, la cererea și cu sprijinul Siriei, stat care se afla în conflict cu regimul de la Amman.

Autoritățile române au luat măsuri privind pedepsirea atentatorului și limitarea repercusiunilor negative ale acțiunii asupra relațiilor româno-iordaniene, reușindu-se evitarea apariției unei crize diplomatice între cele două state.

La 26 mai 1985, în parcare complexului studențesc Grozăvești, două elemente teroriste arabe - opozante ale regimului de la Damasc - au plasat mecanisme explozive sub autoturismele aparținând unor lideri ai organizației studenților sirieni din România, de orientare pro-guvernamentală.

După dezamorsarea primului dispozitiv - capcană, cel de-al doilea mecanism disimulat în caroseria autovehiculului a produs o puternică deflagrație, ceea ce a făcut ca doi dintre specialiștii echipei pirotehnice ai USLA să-și piardă viața.

La 22 decembrie 1989, întregul efectiv de cadre al USLA s-a pus în slujba revoluției, structura fiind trecută în subordinea Ministerului Apărării Naționale.

Anul 1990 a marcat o etapă importantă în dinamica instituțională antiteroristă din România.

Înființarea - la 26 martie 1990 - Serviciului Român de Informații, ca instituție de stat specializată în domeniul culegerii de informații privind siguranța națională, a permis transferul responsabilităților privind activitatea antiteroristă de sub autoritatea Ministerului Apărării Naționale și includerea acestora în sfera preocupărilor Serviciului.

Astfel că, la 4 aprilie 1990, USLA a fost preluată de către SRI iar la 1 iulie 1990 a fost reorganizată sub titulatura Brigada Antiteroristă - BAT.

Activitatea BAT a fost conceptualizată astfel încât să acopere unitar cu resursă umană specializată atât domeniul culegerii de informații, cât și protecția antiteroristă a misiunilor diplomatice și gardarea demnitarilor, controlul antiterorist - antideturnare pe aeroporturile civile, intervenția antiteroristă și intervenția pirotehnică.

Atentatele de la 11 septembrie 2001, din SUA, au plasat lupta antiteroristă în topul listei de priorități a fiecărui stat. Odată cu conștientizarea faptului că terorismul religios poate lovi oriunde și pe oricine și nu se mai limitează doar la țări preponderent asiatice sau africane, majoritatea occidentalilor și-au revizuit modalitatea de abordare a fenomenului terorist.

România s-a aliniat demersului global, acordând o importanță deosebită prevenirii și combaterii terorismului, astfel că, în noiembrie 2001 Consiliul Suprem de Apărare a Țării a desemnat **Serviciul Român de Informații ca autoritate națională în domeniul antiterorismului**.

România a fost printre primele țări din sud-estul Europei care după 11 septembrie a avut inițiativa elaborării unui document doctrinar, destinat valorificării intereselor și necesităților de securitate ale societății românești prin adoptarea, în aprilie 2002, a Strategiei naționale de prevenire și combatere a terorismului.

Strategia a reprezentat primul rezultat concret al activității de cooperare eficientă între instituțiile care asigurau securitatea națională și care - sub coordonarea tehnică a SRI - avea să devină, începând cu luna iulie 2002, **Sistemul Național de Prevenire și Combatere a Terorismului (SNPCT)**.

Începând cu luna martie 2003, se înființează **Centrul de Coordonare Operativă Antiteroristă (CCOA)** căruia i s-au atribuit sarcini de interfață a SRI cu SNPCT, în măsură să asigure relaționarea interinstituțională pentru continuarea demersurilor comune de configurare normativă a activității Sistemului.

Cu această ocazie, s-a inaugurat, în cadrul CCOA, intrarea în funcțiune a liniei telefonice gratuite **0800 800 100**, destinată publicului larg pentru semnalarea unor activități cu potențial terorist.

Din aprilie 2004, sub denumirea de Sistem Național de Alertă Teroristă (SNAT) în exercitarea prerogativelor de autoritate națională în materie antiteroristă, SRI aplică gradual măsurile de prevenire/ contracarare/ combatere a vulnerabilităților/ riscurilor/ amenințărilor/ stărilor de pericol ce puteau favoriza comiterea de atacuri teroriste pe teritoriul României.

Aportului României la gestionarea amenințării teroriste în arealul comunitar, a condus la obținerea de rezultate bune și foarte bune, constatate cu ocazia celor *două misiuni peer-review a UE* (2005 și 2008) privind evaluarea Sistemului Național de Prevenire și Combatere a Terorismului ca mecanism de cooperare interinstituțională.

În cadrul activităților derulate de instituțiile și autoritățile SNPCT, componenta de prevenire și combatere a terorismului include și atribuții ce țin de desfășurarea de activități de comunicare publică în domeniu, desfășurate sub coordonarea Centrului de Coordonare Operativă Antiteroristă.

În acest sens, *în anul 2007*, a fost adoptată **Strategia de comunicare și diseminare a informațiilor pentru prevenirea și limitarea efectelor unei situații de risc terorist sau a unei crize teroriste** care are drept scop completarea cadrului general ce reglementează desfășurarea activităților de informare și relații publice destinate optimizării continue a pregătirii populației în scopul prevenirii și limitării efectelor unui atac terorist.

În baza acestei Strategii s-au dezvoltat o serie de documente subsecvente care stau la baza desfășurării activităților de comunicare publică în domeniu, în măsură să contribuie la formarea educației de securitate a populației, în vederea manifestării unei opinii publice corecte în planul măsurilor adoptate în potențialele situații de alertă teroristă. În acest scop, cooperarea interinstituțională în domeniul comunicării publice se realizează unitar, prin intermediul Rețelei de experți comunicatori ai Sistemului RecS - fiind parte integrantă a mecanismului național de prevenire și combatere a terorismului.

Element de identitate pentru ansamblul activităților de comunicare publică, asumate de SNPCT, RecS reprezintă ECHIPA cu atribuții eminamente pro-active, proiectată să funcționeze atât în condiții „de pace”, cât și pe durata unei crize teroriste.

În situația producerii unui atentat terorist, pe suportul logistic al CCOA, se va activa Centrul Național de Acțiune Antiteroristă (CNAA), iar RecS - în formatul de cooperare existent - va constitui „argumentul” care va modela „vocea unică” a CNAA.

RecS, prin activitatea proprie, pune în practică măsurile instituționale dedicate responsabilizării populației în ceea ce privește importanța problematicii de securitate și necesitatea implicării active în susținerea activităților destinate protejării și promovării valorilor de securitate.

Totodată, RecS sprijină activ percepția corectă a societății asupra valorilor, intereselor și necesităților de securitate, reflectate prin atitudini, motivații și comportamente necesare protejării acestora față de diverse agresiuni potențiale.

Dincolo de realizarea punctuală a comunicării publice în situații de criză, Serviciul Român de Informații și-a propus să contribuie permanent la consolidarea culturii de securitate a publicului larg, atât pentru conștientizarea riscurilor și amenințărilor care îl pot viza direct cât și pentru asigurarea percepției unei imagini instituționale corecte, a unei instituții ai cărei angajați pun patria și cetățenii săi mai presus de propriile vieți, sub deviza *Patria a priori*.

Peste generații, acordând profilului antiterorist un loc de onoare în orizontul preocupărilor sale dedicate formării și dezvoltării culturii organizaționale, Serviciul comemorează, an de an, la 24 decembrie, **ZIUA LUPĂTORULUI ANTITERORIST**, înclinând, *in memoriam*, drapelul de luptă al unității, ca semn de profund respect față de înaintași.

(Auto) Radicalizarea Islamică

Prevenirea și combaterea unei manifestări necuantificabile

Sorin COZMA

Fenomen a cărui amploare a cunoscut o creștere exponențială la nivel mondial, în decursul ultimilor ani, (auto)radicalizarea - și în special cea de natură islamică beneficiază de o atenție sporită din partea guvernelor, a instituțiilor cu responsabilități în domeniul securității naționale, a think-tank-urilor și, în general, din partea oricărei entități ce consideră că poate avea un aport la efortul de a îngrădi dezvoltarea acestei manifestări.

Deși de-a lungul timpului, diverse state europene au implementat programe ce urmăreau atingerea unor scopuri similare, demersurile privind prevenirea și combaterea radicalizării s-au intensificat considerabil în ultimii zece ani. În timp, bazându-se pe experiența directă și pe studiile academice elaborate în acest domeniu, statele au început să adopte strategii de combatere a radicalizării mult mai aplicate, ca reacție la o mai bună înțelegere a fenomenului terorist și a procesului de radicalizare.

Astăzi, puțini actori statali mai consideră că majoritatea teroriștilor sunt devianți, sociopați sau psihopați, indivizi care s-au născut teroriști sau că „odată deveniți teroriști, vor fi mereu teroriști”*. Din contră: este asumat la scară largă faptul că, în cele mai multe din cazuri, procesul radicalizării ce poate conduce oamenii către manifestări violente poate fi prevenit și chiar inversat.

Cu toate acestea, ne aflăm oare, în acest moment, în punctul în care putem afirma că deținem toate elementele de cunoaștere necesare formulării unor instrumente adecvate de prevenire și combatere a (auto)radicalizării?

* Lorentzo Vidino, James Brandon, Countering Radicalization in Europe, raport publicat de International Center for the Study of Radicalization and Political Violence (ICSR), 2012, p. 7

Imaginea (auto)radicalizării la nivelul Europei

Ceea ce știm

Deși teritoriul european nu reprezintă ținta unor atacuri teroriste materializate în mod sistematic - cu o frecvență și amploare ridicate -, Europa se percepe ca fiind sub o constantă amenințare de inspirație jihadistă. Mai mult decât atât, nu putem nega existența pe continentul european a unor grupări teroriste de sorginte separatistă, anarhică, alta decât islamistă. Cu toate acestea, rapoartele elaborate de Europol statuează în mod evident că *„terorismul islamist este perceput de majoritatea Statelor Membre ca fiind principala amenințare”*, iar afirmațiile liderilor politici din statele europene certifică această ipoteză.

Această premisă a stat la baza unui amplu proces de cercetare în vederea cunoașterii fenomenului terorist. De aici până la înclinarea atenției către (auto)radicalizare nu a fost decât un pas. Rațiunea? Majoritatea studiilor ce au avut în centrul lor terorismul au arătat că cele mai multe dintre manifestările teroriste de pe teritoriul Europei, materializate sau nu, au fost inițiative individuale, iar parte din ele - cele cu o anvergură mai mare - au avut conexiuni operaționale cu grupări ce operează în afara Europei. În plus, cercetările în domeniu arată că, în ciuda percepției comune, există foarte puține dovezi palpabile care să ilustreze eforturi depuse de Al Qaeda sau de organizațiile teroriste afiliate, din afara Europei, în sensul recrutării din rândul musulmanilor europeni.

De fapt, de cele mai multe ori, absorbția ideologiei jihadiste de către comunitatea musulmană de pe continentul european este rezultatul unui proces independent, ce se desfășoară individual sau în grupuri restrânse... altfel spus, auto-radicalizare. În alte cazuri, predicatorii radicali, veteranii diverselor conflicte, creatorii unor pagini web cu conținut extremist și, la modul general, *„antreprenorii jihadiști”* carismatici acționează drept catalizatori ai radicalizării, făcând posibilă expunerea indivizilor cu predispoziție către această manifestare la ideologia jihadistă...

altfel spus, radicalizare. În mod similar, grupările teroriste derulează activități de propagandă care să atragă comunitatea musulmană din Europa. Cu toate acestea, în această situație vorbim despre eforturi de radicalizare a maselor, nefiind evidentă acțiunea de radicalizare directă îndreptată asupra individului.

Ceea ce ar trebui să mai aflăm

În ciuda valului de studii asupra terorismului ce s-a lansat după 2001 și a interesului crescut în privința (auto)radicalizării, în această zonă de cunoaștere se resimte o carență generată de **numărul redus al cercetărilor empirice în domeniu**. Orice dezvoltare a cunoașterii - obținută prin știință - în mod ideal ar trebui să reprezinte un proces sistematic, incremental și cumulativ. O astfel de cunoaștere, bazată pe sistematizare, este necesară în acest moment atât pentru o mai bună înțelegere a procesului de (auto)radicalizare, cât și pentru a ghida eforturile operaționale desfășurate în sensul prevenirii și combaterii acestei manifestări.

Numeroase alte demersuri de a studia empiric fenomenul radicalizării prin intermediul instrumentelor specifice cercetărilor socio-umane s-au dovedit a fi incomplete ori au eșuat în desprinderea unor concluzii definitive. Cauzele acestui caracter evaziv al radicalizării rezidă - atât la nivel macro, psihosocial, cât și la nivel micro, individual - în multitudinea de factori care favorizează, influențează și determină acest proces. În plus, deși pornind de la efecte ale factorilor externi și individuali, procesul (auto)radicalizării are atributul de a se autoalimenta, catalizatorul inițial nemaifiind în mod necesar evident.

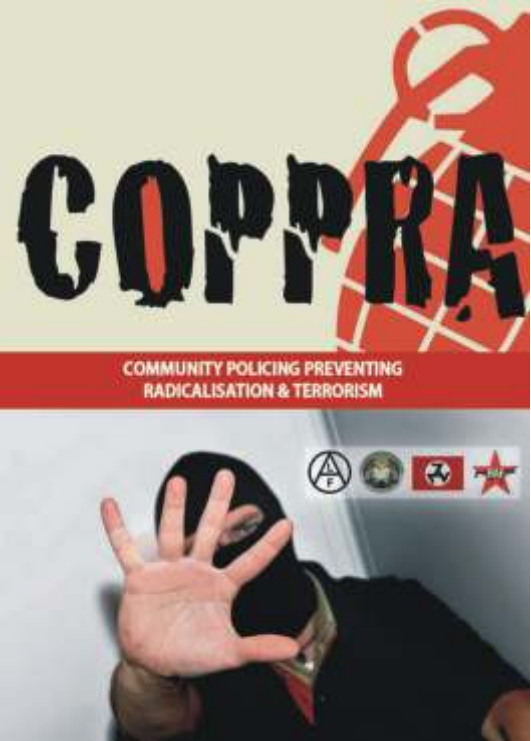
Demersuri la nivelul UE

Pornind de la starea de fapt anterior descrisă, cu privire la cunoașterea (auto)radicalizării, este momentul să ne înclinăm asupra acțiunilor inițiate în sensul prevenirii și combaterii acestui fenomen.

În acest sens, sunt de menționat două programe care tratează subiectul (auto)radicalizării (CoPPRa și RAN), dezvoltate la inițiativa

instituțiilor europene. Astfel, nu sunt menționate proiectele desfășurate la nivelul statelor membre, premergătoare celor două inițiative europene sau ce au decurs din acestea. Totodată, nu fac subiectul articolului inițiativele și demersurile legislative, ci doar eforturile de acțiune propriu-zisă, eforturi ce se subscriu cadrului juridic al UE pe subiectul avut în discuție.

Proiectul CoPPRa*

Inițiator	Comisia Europeană
Obiective	• evidențierea aportului pe care îl pot avea ofițerii din prima linie în identificarea, prevenirea și combaterea radicalizării, coroborat cu încurajarea derulării de programe de instruire pentru aceștia; • furnizarea de materiale, instrumente, documentare și concepte utilizabile în crearea și derularea programelor în cauză.
Scop final	importarea la nivel național de către participanți a bunelor practici și conceptelor CoPPRa pe linia pregătirii personalului din prima linie în identificarea și prevenirea cazurilor de radicalizare.

CoPPRa I	a urmărit prevenirea radicalizării prin detectarea timpurie a semnelor/indicatorilor radicalizării, fiind elaborat un ghid și un manual de pregătire pentru polițiștii din prima linie, precum și dezvoltarea de parteneriate cu comunitatea locală - schimb de bune practici.
CoPPRa II	• organizarea de sesiuni regionale train-the-trainer (Belgia, Bulgaria, Germania, Letonia și Portugalia); • crearea unui modul E-learning, bazat pe produsele COPPRa; • actualizarea produselor COPPRa și elaborarea unui set de bune practici referitoare la această problemă.

* CoPPRa Pocket Guide, publicat sub egida Comisiei Europene, Directoratul General pentru Justiție, Libertate și Securitate, 2009

Hayat - un model ce se perpetuează?

Până la soluții de forță care să pună capăt acțiunilor terorștilor, Occidentul analizează tot mai mult modul în care poate împiedica tinerii din Vest, uneori crescuți în cu totul altă cultură și religie, să adere la vederi extremiste prin procesul de (auto)radicalizare. Mama unui fost membru ISIS (ucis în Siria) își amintește despre fiul său că, în urma unei depresii, s-a convertit la vârsta de 17 ani, găsindu-și consolarea în învățămintele religioase ale Islamului. Tot ea se plânge, însă, că nu a găsit sprijin și înțelegere în Canada, în condițiile în care numai din acest stat se estimează că cel puțin 130 de tineri s-au alăturat unor organizații teroriste.

Germania este țara gazdă a unei organizații de consiliere familială numită Hayat, care optează pentru sprijinirea familiilor, chiar și în cazul în care un membru al acestora e deja plecat în diverse tabere de antrenament, pornind de la premisa că rudele, prietenii și apropiații (inclusiv profesorii) îi pot împiedica pe cei dragi să ajungă la acțiuni violente. „Famiile sunt cea mai apropiată comunitate socială pe care o au majoritatea tinerilor musulmani radicalizați, iar ea este contraexemplul perfect pentru Islamul radical. Chiar și tinerii jihadiști nu pot să nu admită că profetul Mohamed le-a spus adeptilor săi să își respecte și să își asculte părinții”, susține unul dintre consilierii Hayat.

În luna august a acestui an, autoritățile britanice luau în considerare acordarea unei subvenții de 120 000 de lire sterline organizației germane Hayat, care să acționeze pe teritoriul Regatului Unit ca alternativă pentru măsurile punitive legale împotriva Islamului radical.

Proiectul Radical Awareness Network (RAN)*

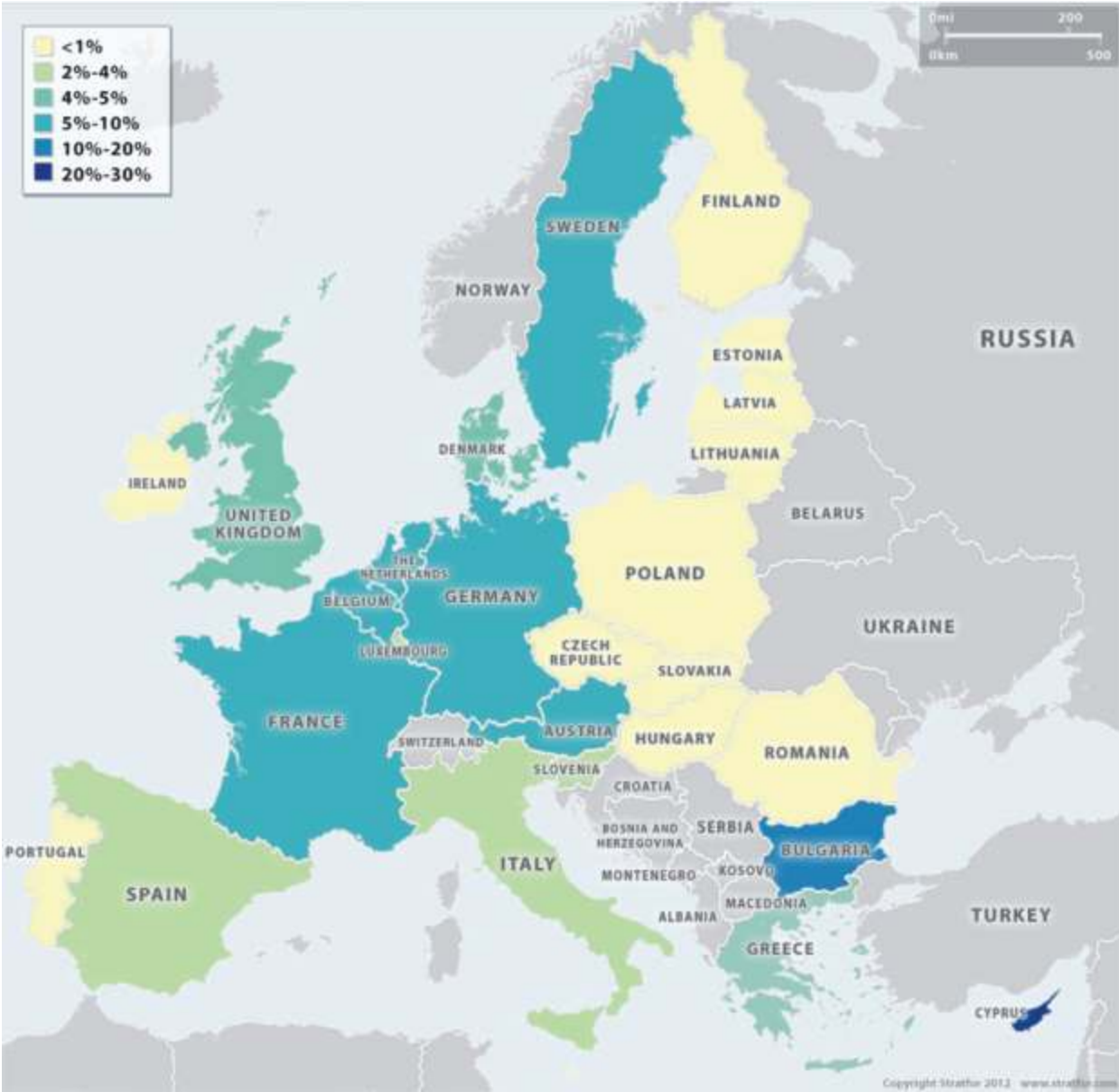
Inițiator	Comisia Europeană
Obiective	Lansat în 2011, pe o perioadă de patru ani, în contextul necesității actualizării Strategiei UE pentru radicalizare și recrutare în scop terorist
Scop final	De a crea un forum de discuții și schimb de bune practici pentru un număr cât mai mare de autorități ale statelor membre UE, implicate în prevenirea combaterea radicalizării violente.
Grupuri de lucru	Proiectul RAN se derulează, în paralel, prin intermediul a opt ateliere tematice: 1. RAN Health 2. RAN Police 3. RAN Voices of Victims 4. RAN Prevent 5. RAN Internal/External Factors 6. RAN Deradicalisation 7. RAN Internet 8. RAN Prison&Probation

* Preventing Radicalization to Terrorism and Violent Extremism: Strengthening the EU's response, RAN Collection - Approaches, lessons learned and practices, 1st edition, ianuarie 2014.

În plan național

Cazuistica și observațiile instituțiilor de ordine publică și securitate națională din România indică, pe de o parte, faptul că societatea românească se confruntă cu mult mai puține cazuri de radicalizare islamică față de alte societăți europene, iar pe de altă parte că șansele ca (auto)radicalizarea să se

DISTRIBUȚIA ESTIMATĂ A POPULAȚIEI MUSULMANE LA NIVELUL UNIUNII EUROPENE

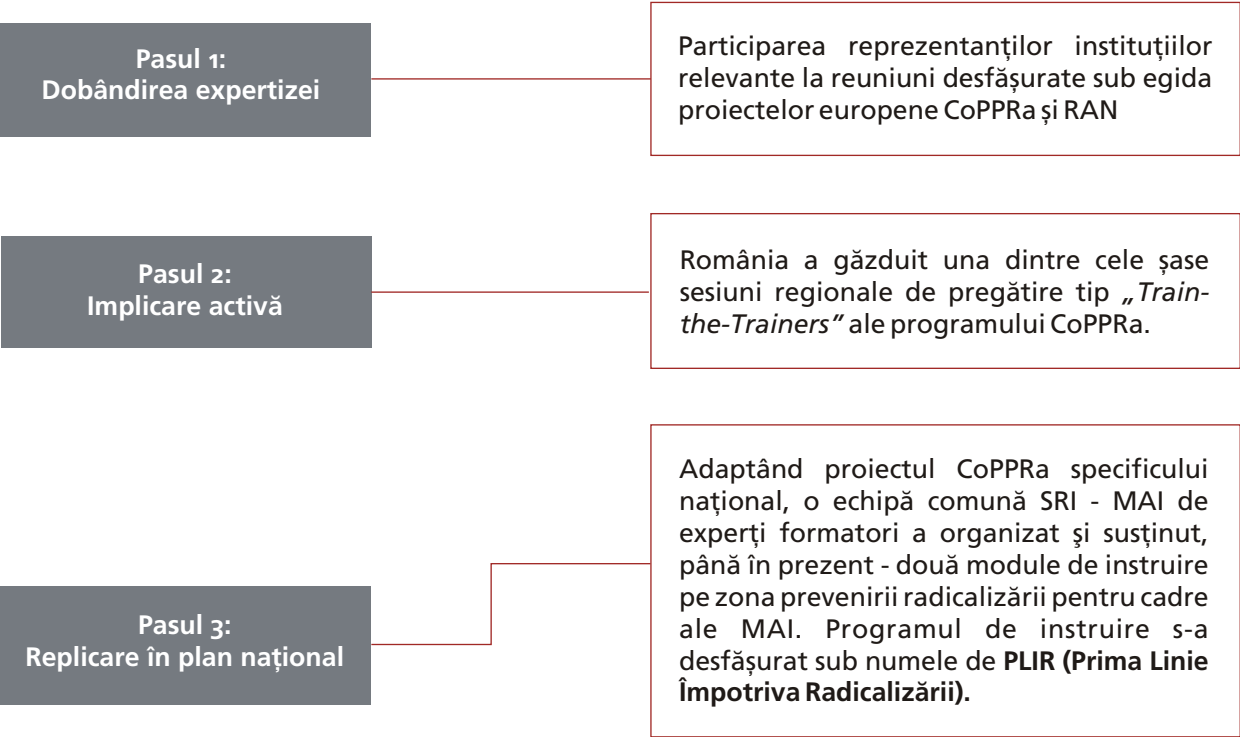

Harta alăturată, creată pe baza studiilor Stratfor, ilustrează distribuția estimată a populației musulmane (în mod natural expusă riscurilor radicalizării islamice) la nivel european.

concretizeze în manifestări violente sunt, statistic, foarte scăzute în țara noastră. Într-adevăr, mulți dintre factorii favorizanți ai radicalizării islamice nu se regăsesc în realitatea socio-politică românească și, în același timp, masa socială susceptibilă să rezoneze la aceștia sau să le cadă victimă este considerabil mai puțin numeroasă decât în majoritatea statelor europene. În această situație, fără a ignora

cazurile manifeste de radicalizare, care necesită atenție și intervenție imediată, instituțiile statului român sunt mai preocupate de identificarea unor mecanisme și modalități concrete de acțiune preventivă, destinate menținerii nivelului scăzut al radicalizării islamice și minimizării posibilităților ca acest fenomen să găsească teren fertil în țara noastră.

Astfel, Serviciul Român de Informații - în calitatea sa de autoritate națională în domeniul prevenirii și combaterii terorismului - alături de alte instituții ale statului (Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Justiției, Ministerul Sănătății, ș.a.) s-a implicat în activități care să asigure, pe termen mediu și lung, climatul de securitate optim.

PLIR - Prima Linie Împotriva Radicalizării

Coordonatele generale acoperite prin sesiunile de training tip CoPPRa:

- ideologiile, curentele de gândire sau cauzele care pot sta la baza radicalizării (ex. Jihadul global);
- tipologii sau categorii de entități extremiste sau teroriste ce pot radicaliza persoane din comunitățile statelor din care sunt participanții (ex. etnic-separatiste);
- exemple concrete de grupări extremiste sau teroriste însoțite de elemente caracteristice/recognoscibile (ex. logo-uri, moto-uri, însemne specifice);
- cazuistică pe profil (ex. derularea procesului de radicalizare, acțiunile derulate de radicalizat, abordarea/ intervenția autorităților competente);
- semnale/ indici ai radicalizării ce pot fi observați de către ofițerii din prima linie (ex. adoptarea unui stil vestimentar complet diferit de cel anterior, schimbarea mediului relațional, atitudine discriminatorie / negativă față de anumite categorii sociale, afișarea unor însemne etc.).

*Structura programului a fost astfel concepută încât la final să poată fi evaluată eficiența sa: realizarea unor exerciții practice a relevat prezența unui grad de conștientizare ce a permis recunoașterea, din partea cursanților, a indicatorilor de radicalizare.

Perspective de viitor?

În prezent, România prin intermediul SRI - a primit acceptul RAN pentru Programul Train-the-Trainers, cu finanțare și organizare din partea Comisiei Europene, acesta fiind destinat experților din instituțiile românești. Programul urmează a fi implementat în primul trimestru al anului 2015, la București. Ca și în cazul programului CoPPRa, scopul unui astfel de program îl reprezintă „formarea de formatori”, activitate care prin multiple reiterații în plan național va conduce la crearea unei „rețele de senzori”, prin cultivarea unui comportament de avertizare timpurie în rândul ofițerilor din prima linie.

Se poate constata, așadar, că acțiunile României în acest domeniu se concentrează în primul rând asupra componentei de prevenire, aspect care este în acord cu nivelul prezenței fenomenului radicalizării pe teritoriul național. Deși ne aflăm la început de drum în acest demers, eforturile depuse trebuie să se încadreze pe coordonatele eficienței și fezabilității în raport cu rezultatele urmărite în plan național. Este legitim să ne întrebăm în acest moment: care este cea mai bună soluție pentru obținerea acestui deziderat? Poate fi o bună cooperare interinstituțională sau poate parteneriatul public - privat... de ce nu o implicare activă a societății civile? Un lucru este cert: acțiunea potrivită se concepe în baza unei cunoașteri adecvate, chiar și a unei manifestări care - la acest moment - pare necuantificabilă.

Bibliografie

1. BRANDON James, VIDINO Lorentzo (2012), Countering Radicalization in Europe, raport publicat de International Center for the Study of Radicalization and Political Violence (ICSR);
2. BORUM Randy (2011), Radicalization into Violent Extremism II: A Review of Conceptual Models and Empirical Research, publicat în Journal of Strategic Security, vol. 4, nr. 4;
3. VIDINO Lorentzo (2011), Radicalization, Linkage and Diversity, raport publicat de RAND National Defence Research Institute;
4. CoPPRa Pocket Guide (2009), publicat sub egida Comisiei Europene, Directoratul General pentru Justiție, Libertate și Securitate;
5. Preventing Radicalization to Terrorism and Violent Extremism: Strengthening the EU's response (2014), RAN Collection - Approaches, lessons learned and practices, 1st edition; Raport Europol (2010).

Această lucrare este elaborată și publicată sub auspiciile Institutului de Cercetare a Calității Vietii, Academia Română,, ca parte din proiectul cofinanțat de Uniunea Europeană prin Programului Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 în cadrul proiectului Pluri și interdisciplinaritate în programe doctorale și postdoctorale Cod Proiect POSDRU/159/1.5/S/141086 (Sorin-Gabriel COZMA)

Utilizarea
instituției
de drept
procesual - penal
a
investigatorului
sub acoperire
în documentarea
infracțiunilor
de
terorism

Romeo - Ioan GÂRZ

Instituția investigatorului sub acoperire a fost reglementată pentru prima dată în normele penale naționale în art. 21 din Legea nr. 143/2002*. Ulterior, investigatorul sub acoperire ca nou subiect oficial judiciar a fost reglementat în art. 224¹ - art. 224⁴ din Codul de procedură penală, articole introduse prin Legea nr. 281 din 24 iunie 2003.

Prin această reglementare se statua utilizarea investigatorilor sub acoperire și de către organele de stat care desfășoară, potrivit legii, activități de informații pentru realizarea securității naționale, în scopul strângerii datelor privind existența infracțiunii și identificarea persoanelor față de care există presupunerea că au săvârșit o infracțiune.

În anul 2006, prin Legea nr. 356, a fost modificat art. 224¹ alin. 2 și 3 din Codul de procedură penală, în sensul că se specifica exclusiv că investigatorul sub acoperire era lucrător operativ din cadrul poliției judiciare, fără a se mai face referire și la atribuțiile organelor de stat care desfășoară, potrivit legii, activități de informații pentru realizarea securității naționale, pe segmentul acestui subiect judiciar.

Trebuie menționat că instituția investigatorului sub acoperire era prevăzut să se desfășoare în faza actelor premergătoare, în sensul că prin utilizarea acestuia se strângeau datele necesare organelor de urmărire penală pentru începerea urmăririi penale.

*privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, publicată în Monitorul Oficial nr. 362 din 3 august 2000, cu modificările și completările ulterioare, republicată în Monitorul Oficial al României nr. 163 din 6 martie 2014, modificată și completată prin art. I din Legea nr. 51 din 17 aprilie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 322 din 5 mai 2014

Dispoziții legale actuale în materie

La data de 01.02.2014 a intrat în vigoare Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală*, conform art. 103 din Legea nr. 255/2013**, care reglementează instituția investigatorului sub acoperire, a investigatorului cu identitate reală și a colaborato-rului.

Legiuitorul român a reglementat și faptul că pot fi utilizați ca investigatori sub acoperire și lucrători operativi din cadrul organelor de stat care desfășoară, potrivit legii, activități de informații în vederea asigurării securității naționale, în scopul investigării infracțiunilor contra securității naționale și a infracțiunilor de terorism.

În prezentul material voi face o analiză a instituției investigatorului sub acoperire ca lucrător operativ al Serviciului Român de Informații - SRI și a rolului său în culegerea de date și informații cu privire la pregătirea sau săvârșirea unor infracțiuni de terorism, astfel cum acestea sunt normate de Legea nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului***, cu modificările și completările ulterioare.

În conformitate cu art. 1 din actul normativ invocat, terorismul reprezintă ansamblul de acțiuni și/sau amenințări care sunt de natură să afectează climatul de securitate națională****.

Aceste acțiuni și/sau amenințări trebuie să comporte o serie de caracteristici, respectiv: să fie săvârșite premeditat de entități teroriste, motivate de concepții și atitudini extremiste, ostile față de alte entități, împotriva cărora acționează prin modalități violente și/sau distructive; să aibă ca scop realizarea unor obiective specifice, de natură politică; să vizeze factorii umani și/sau factorii materiali din cadrul autorităților și instituțiilor publice, populației civile sau al oricărui alt segment aparținând acestora;

*publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 486 din 15 iulie 2010

**Pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 515 din 14 august 2013

***publicată în Monitorul Oficial al României nr. 1161 din 8 decembrie 2004

****starea de legalitate, de echilibru și de stabilitate socială, economică și politică necesară existenței și dezvoltării statului național român ca stat suveran, unitar, independent și indivizibil, menținerii ordinii de drept, precum și a climatului de exercitare neîngrădită a drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor, potrivit principiilor și normelor democratice statornicite prin Constituție

să producă stări cu un puternic impact psihologic asupra populației, menit să atragă atenția asupra scopurilor urmărite.*

Potrivit art. 2 din Legea nr. 14/1992**, Serviciul Român de Informații organizează și execută activități pentru culegerea, verificarea și valorificarea informațiilor necesare cunoașterii, prevenirii și contracarării oricăror acțiuni care constituie, potrivit legii, amenințări la adresa securității naționale a României, inclusiv „actele teroriste, precum și inițierea sau sprijinirea în orice mod a oricăror activități al căror scop îl constituie săvârșirea de asemenea fapte”, reglementate de art. 3 lit. „i” din Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României***, precum și infracțiunile de terorism prevăzute de Legea nr. 535/2004.

De asemenea, în conformitate cu art. 6 din Legea nr.14/1992, Serviciul Român de Informații execută activități informative și tehnice de prevenire și combatere a terorismului.

Serviciul Român de Informații este, potrivit legii, instituția statului ce deține atributele esențiale de autoritate națională în domeniul prevenirii și combaterii terorismului - fenomen ale cărui manifestări sunt, prin excelență, disimulate, conspirative, îmbracă forme diverse și sunt dificil de previzionat și contracarat, fiind necesară instrumentarea lor pro-activă și prin intermediul instituției de drept procesual penal a investigatorului sub acoperire.

Serviciului Român de Informații i s-au atribuit responsabilități de autoritate națională în domeniul prevenirii și combaterii terorismului în baza unei decizii strategice adoptată la nivelul CSAT.

Responsabilitățile SRI în domeniul prevenirii și combaterii terorismului au fost - ulterior - consacrate legislativ prin Legea nr.535/2004, care prevede înființarea Sistemului Național de Prevenire și Combatere a Terorismului (SNPCT), precum și faptul că în cadrul Serviciului Român de Informații - ca autoritate națională în

* Art. 1 lit. a) – d) din Legea nr. 535/2004

**privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 33 din 3 martie 1992, cu modificările și completările ulterioare

***Publicată în Monitorul Oficial al României nr. 163 din 7 august 1991, republicată în Monitorul Oficial al României nr. 190 din 18 martie 2014

domeniu - se înființează Centrul de Coordonare Operativă Antiteroristă (CCOA), care asigură coordonarea tehnică a SNPCT.

Dispozițiile legale respective au creat cadrul necesar realizării de consultări inter-instituționale pentru realizarea în condiții adecvate a schimbului de informații și analizelor integrate de risc pe domeniul de competență, asigurând controlul eficient al riscurilor de natură teroristă în plan național.

De asemenea, prin cooperarea între componentele acestui Sistem - coordonat de către SRI - se realizează implementarea și perfecționarea, la nivel național, a măsurilor prevăzute în cadrul Strategiei UE de combatere a terorismului.

În decembrie 2005, Consiliul European a adoptat Strategia Uniunii Europene de combatere a terorismului, care a oferit cadrul pentru activitățile UE în acest domeniu. Angajamentul strategic al Uniunii este de a combate terorismul la nivel mondial, respectând totodată drepturile omului, și de a face Europa mai sigură, permițând cetățenilor acesteia să trăiască într-un spațiu de libertate, securitate și justiție. Strategia grupează toate acțiunile sub patru titluri - PREVENIREA, PROTECȚIA, URMĂRIREA, RĂSPUNSUL.

Decizia de desemnare a SRI ca autoritate națională în domeniu a fost fundamentată pe necesitatea abordării unitare a prevenirii și combaterii fenomenului terorist, precum și a mutațiilor acestuia de natură să afecteze starea de stabilitate socială, politică și economică, elemente fundamentale în dezvoltarea unui stat de drept, având la bază și următoarele considerente:

a) faptul că legislația națională atribuie Serviciului competențe în contracararea amenințărilor la adresa securității naționale, în calitate de principal serviciu de informații pentru securitatea internă;

- b) aportul informativ substanțial al SRI la fundamentarea deciziilor strategice la nivelul aparatului central de stat;
- c) rolul esențial al activității de intelligence în prevenirea producerii unui atac terorist, săvârșirea unui atentat reprezentând, în mod evident, un eșec al structurilor abilitate;
- d) potențialul operațional și, implicit, capacitatea instituțională a SRI de a contribui în mod decisiv și eficient la prevenirea și contracararea amenințărilor teroriste, bazate pe: capacitatea demonstrată a S.R.I. de cooperare cu celelalte autorități și instituții publice având competențe pe linia prevenirii și combaterii fenomenului terorist; rezultatele deosebite în cooperarea cu structurile din alte state abilitate în domeniul de referință.

În esență, concepția strategică în domeniul prevenirii și combaterii terorismului s-a centrat pe faptul că în toate sistemele de securitate națională principalul obiectiv al activității este prevenirea actelor de terorism.

Dat fiind caracterul anticipativ al unei astfel de intervenții, prevenirea poate fi realizată prin tehnicile speciale de documentare informativă ale structurilor de informații, care asigură monitorizarea entităților clandestine implicate în planificarea unui act terorist și identificarea intențiilor de comitere a unui atentat care pot fi îndeplinite și prin intermediul investigatorului sub acoperire ca persoană care culege date și informații despre o entitate teroristă care sprijină, în orice mod, promovează sau încurajează terorismul, se pregătește să comită, comite sau participă la acte teroriste.

În absența unei cunoașteri aprofundate a mediilor de risc respectiv un fond de date și informații cuprinzător referitor la stările de fapt care pot determina sau facilita comiterea unui act terorist și o analiză specializată a acestuia furnizate de tehnicile speciale de investigare printre care și cea a investigatorului sub acoperire - nicio instituție sau autoritate publică

nu poate lua măsuri eficiente și implicit nu se poate realiza funcția preventivă a securității naționale.

Potrivit art. 9 din Legea nr. 14/1992, cadre anume desemnate din Serviciul Român de Informații pot efectua, cu respectarea legii, verificări prin: solicitarea și obținerea de obiecte, înscrisuri sau relații oficiale de la autorități sau instituții publice, respectiv solicitarea de la persoane juridice de drept privat ori de la persoane fizice; consultarea de specialiști ori experți; primirea de sesizări sau note de relații; fixarea unor momente operative prin fotografiere, filmare ori prin alte mijloace tehnice sau constatări personale, cu privire la activități publice desfășurate în locuri publice, dacă nu este efectuată sistematic; obținerea datelor generate sau prelucrate de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice sau furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului, altele decât conținutul acestora, și reținute de către aceștia potrivit legii.

De asemenea, SRI efectuează prin laboratoare de specialitate și specialiști proprii constatări dispuse sau solicitate în condițiile legii. SRI desfășoară activități specifice culegerii de informații care presupun restrângerea temporară a exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului, efectuate potrivit procedurii prevăzute în Legea nr. 51/1991, dispoziții coroborate, în cazul amenințărilor la adresa securității naționale generate de infracțiunile de terorism, cu art. 20 din Legea nr. 535/2004, care se aplică în mod corespunzător*.

Totodată, dacă din efectuarea, de către cadrele SRI anume desemnate, a activităților sus-menționate, inclusiv în calitate de investigatori sub acoperire, rezultă date și informații care indică pregătirea sau săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, în temeiul art. 11 din Legea nr. 51/1991, acestea sunt transmise organelor de urmărire penală, sub forma unui proces-verbal care constituie act de sesizare, condițiile fiind prevăzute de art. 61 din Codul de procedură penală.

*Art. 10 din Legea nr. 14/1992

Pentru operaționalizarea în plan procesual-penal a atributelor sus-menționate, în conformitate cu art. 12 alin. (2) din Legea nr. 14/1992, la solicitarea organelor judiciare competente, cadre anume desemnate din Serviciul Român de Informații pot acorda sprijin de specialitate la realizarea unor activități de cercetare penală pentru infracțiuni privind securitatea națională.

De asemenea, potrivit art. 12 din Legea nr. 14/1992 cadrele SRI, în cazul constatării unui atentat sau act terorist ori a unor tentative sau acte preparatorii la infracțiunile de terorism, pot reține pe făptuitor, predându-l de îndată organelor judiciare competente împreună cu actul de constatare și corpurile delictelor.

Totodată, în cazul infracțiunilor flagrante, în conformitate cu art. 61 alin. 2 din Cpp., organele SRI au dreptul de a face percheziții corporale sau ale vehiculelor, de a-l prinde pe făptuitor și de a-l prezenta de îndată organelor de urmărire penală.

În cazul infracțiunii flagrante, organele SRI întocmesc un proces-verbal, în care consemnează toate aspectele constatate și activitățile desfășurate, pe care îl înaintează de îndată organului de urmărire penală.

Având în vedere aceste prevederi și modalitățile de punere în executare a obligațiilor legale ce revin Serviciului Român de Informații pe segmentul documentării prin tehnici speciale de investigare a infracțiunilor de terorism, una dintre acestea fiind și utilizarea investigatorului sub acoperire, instituția noastră a creat, împreună cu Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism - DIICOT, mecanismele necesare pentru documentarea informativă și procesual penală a acestor infracțiuni, context în care precizez că acesteia, prin procurori specializați, îi revine competența legală exclusivă în urmărirea penală a infracțiunilor specifice fenomenului terorist, indiferent de calitatea persoanei*.

*În cazul în care există o suspiciune rezonabilă că viața, integritatea corporală, libertatea, bunurile sau activitatea profesională a martorului ori a unui membru de familie al acestuia ar putea fi puse în pericol ca urmare a datelor pe care le furnizează organelor judiciare sau a declarațiilor sale, organul judiciar competent acordă acestuia statutul de martor amenințat și dispune una ori mai multe dintre măsurile de protecție

În efectuarea investigațiilor preliminare în domeniul prevenirii și combaterii terorismului, DIICOT poate beneficia de sprijin tehnic și informativ de specialitate al SRI. Pe de altă parte, există posibilitatea legală ca lucrătorii operativi din SRI utilizați ca investigatori sub acoperire să depună mărturie și să beneficieze de protecție ca martori amenințați, potrivit art. 125 - art. 129 din Codul de procedură penală.

Un alt aspect important este faptul că personalul SRI are calitatea de organ de constatare, calitate în care îi revine obligația să întocmească un proces-verbal cu privire la infracțiunile constatate în timpul exercitării atribuțiilor prevăzute de lege, inclusiv cele de terorism, atribuții prevăzute de art. 61 din Cpp.

Investigatorul sub acoperire

În plan doctrinar s-au elaborat o multitudine de studii cu privire la instituția procesual-penală a investigatorului sub acoperire, începând încă din anul 2001, toate contribuind la îmbunătățirea aplicabilității practice a utilizării acestuia pentru investigarea infracțiunilor grave, dar și a legislației în materie prin propuneri de lege ferenda.

Prin articolul de față nu îmi propun să fac o prezentare exhaustivă a acestor studii caracterizate de un înalt profesionalism științific ci doar să prezint într-o formă sintetică această instituție procesual penală și rolul ei pozitiv în investigarea infracțiunilor de o gravitate extremă cum sunt cele de terorism, precum și conferirea unui atribut de utilizare a investigatorilor sub acoperire organelor de stat care desfășoară, potrivit legii, activități de informații în vederea asigurării securității naționale și în particular în sarcina Serviciului Român de Informații.

În primul rând, îmi propun să redau definiția investigatorului sub acoperire

reglementată de art. 138 alin. 10 din Codul de procedură penală care prevede că investigatorul sub acoperire este o persoană cu o altă identitate decât cea reală, aceasta fiind utilizată în scopul obținerii de date și informații cu privire la săvârșirea unei infracțiuni.

În noua reglementare procesual-penală se statuează că pot fi utilizați ca investigatori sub acoperire și lucrători operativi din cadrul organelor de stat care desfășoară, potrivit legii, activități de informații în vederea asigurării securității naționale, în speță și din cadrul Serviciului Român de Informații.

Scopul utilizării lucrătorilor operativi din cadrul Serviciului Român de Informații ca investigatori sub acoperire este acela de a obține date și informații cu privire la infracțiunile contra securității naționale, precum și a infracțiunilor de terorism.

Această instituție procesual-penală a investigatorului sub acoperire face parte din categoria mijloacelor speciale de cercetare, reglementate de Capitolul IV din Codul de procedură penală, fiind statuată expres în art. 148 din actul normativ invocat.

Disponerea de către normele procesual-penale în sarcina SRI a utilizării investigatorilor sub acoperire pentru obținerea de date și informații cu privire la săvârșirea infracțiunilor de terorism a avut în vedere caracteristicile de amenințare asimetrică a fenomenului terorist, Serviciul Român de Informații folosind metode și instrumente specializate de planificare a reacției la un atac terorist, în vederea asigurării unui management optim al crizei teroriste.

Legiuitorul a avut în vedere faptul că abordarea terorismului se realizează de către instituțiile competente și dobândește o dimensiune preponderent preventivă, implicând în mod direct serviciile de securitate și informații ce au ca atribuții culegerea, verificarea și valorificarea informațiilor necesare cunoașterii, prevenirii și

contracării amenințărilor la adresa securității naționale generate de terorism.

Javier Solana

De altfel, chiar fostul Înalt Reprezentant al UE pentru PESC, dl. Javier Solana, argumenta - cu prilejul elaborării Strategiei de Securitate a UE - că „**abordarea terorismului poate necesita o mixtură de mijloace ale serviciilor de informații, poliției, organelor judiciare și structurilor militare**” și că „**primul obiectiv al activității de informații este de a-i găsi pe teroriști, de a-i opri înainte să lovească și de a-i localiza după atacuri**”.

Cerințele esențiale pentru utilizarea investigatorilor sub acoperire de către SRI în vederea obținerii de date și informații cu privire la săvârșirea infracțiunilor de terorism sunt specificate de legiuitor, astfel această instituție procesuală poate fi utilizată dacă:

a) există o suspiciune rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârșirea infracțiunilor de terorism;

b) există o suspiciune rezonabilă că o persoană este implicată în activități infracționale ce au legătură cu infracțiunile de terorism;

c) măsura este necesară și proporțională cu restrângerea temporară a exercițiului unor drepturi și libertăți fundamentale*;

*Date fiind particularitățile cauzei, importanța informațiilor sau a probelor ce urmează a fi obținute ori gravitatea infracțiunii

d) probele sau localizarea și identificarea făptuitorului, suspectului ori inculpatului nu ar putea fi obținute în alt mod;

e) obținerea probelor ar presupune dificultăți deosebite ce ar prejudicia ancheta;

f) există un pericol pentru siguranța persoanelor sau a unor bunuri de valoare.

Utilizarea investigatorului sub acoperire de către Serviciul Român de Informații este condiționată de autorizarea emisă de procuror, din oficiu sau la cerere, prin ordonanță care trebuie să cuprindă:

a) indicarea în concret a activităților pe care investigatorul sub acoperire este autorizat de procuror să le desfășoare pentru investigarea activităților de pregătire sau săvârșire a unei infracțiuni de terorism. În acest caz este necesar să se precizeze că investigatorul sub acoperire trebuie să respecte aceste mențiuni, care se substituie unui instructaj operațional;

b) perioada pentru care s-a autorizat măsura. Durata totală a măsurii de utilizare a investigatorului sub acoperire este de un an, cu excepția situației în care sunt documentate infracțiuni de terorism;

c) identitatea atribuită investigatorului sub acoperire. Identitatea reală a acestuia, în scop de protecție, nu poate fi dezvăluită. Trebuie însă precizat că prin excepție de la această prevedere, procurorul, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată are dreptul de a cunoaște adevărata identitate a investigatorului sub acoperire, cu respectarea secretului profesional*. În situația în care investigatorul sub acoperire sau membrii de familie ai acestuia fac obiectul amenințărilor, intimidărilor sau actelor de violență, aspecte care au legătură cu activitatea secretă desfășurată de investigatorul sub acoperire, fiind de natură să genereze efecte negative asupra vieții, integrității corporale sau sănătății acestora, pot beneficia de măsuri speciale de protecție a martorilor, conform Legii nr. 682/2002**.

Un element de noutate introdus de noua reglementare este dat de faptul că, în cazul în care procurorul apreciază că este necesar ca investigatorul sub acoperire să poată folosi dispozitive tehnice speciale pentru a obține fotografii sau înregistrări audio și video din mediul unde se derulează activitățile infracționale pe linie de terorism, sesizează judecătorul de drepturi și libertăți în vederea emiterii mandatului de supraveghere tehnică, sens în care dispozițiile art. 140 și art. 141 din Cpp se aplică în mod corespunzător.

Pe aceleași considerente și strict privind situația în care investigatorul sub acoperire din cadrul SRI poate folosi dispozitive tehnice speciale pentru a obține fotografii sau înregistrări audio și video din mediul infracțional cu risc criminogen crescut, aspect care implică restrângerea temporară a exercițiului unor drepturi și libertăți fundamentale, SRI poate întreprinde demersuri prevăzute de art. 20 din Legea nr. 535/2004, cu respectarea procedurii stabilite de art. 14 - art. 20 din Legea nr. 51/1991, pentru activarea mandatului de securitate națională care să autorizeze diverse activități investigative ale lucrătorului operativ din cadrul SRI ce are calitatea de investigator sub acoperire.

De asemenea, în vederea investigării infracțiunilor de terorism prin intermediul investigatorului sub acoperire, organele judiciare pot folosi sau pune la dispoziția acestuia orice înscrisuri ori obiecte necesare pentru desfășurarea activității autorizate care are scop culegerea de date și informații despre infracțiunile de terorism. Trebuie precizat faptul că această activitate a persoanei care pune la dispoziție sau folosește înscrisurile ori obiectele nu constituie infracțiune.

Conclusiv, activitatea propriu-zisă a investigatorului sub acoperire din cadrul SRI constă în culegerea de date și informații despre infracțiunile de terorism, pe care le pune, în totalitate, la dispoziția procurorului care efectuează sau supraveghează urmărirea penală, întocmind un proces-verbal de constatare a elementelor de care a luat la cunoștință în investigarea activităților ilegale.

*Art. 149 alin. 2 din Codul de procedură penală

**privind protecția martorilor, republicată în Monitorul Oficial al României nr. 288 din 18 aprilie 2014

Concluzii

Măsura de utilizare a investigatorului sub acoperire de către Serviciul Român de Informații pentru obținerea de date și informații despre infracțiunile de terorism, măsura supusă autorizării procurorului care efectuează urmărirea penală, este de natură să sprijine eforturile pe linia prevenirii și combaterii terorismului, fenomen prin excelență clandestin a cărui investigare reclamă tehnici speciale de documentare, inclusiv în sarcina organelor de stat care desfășoară, potrivit legii, activități de informații pentru realizarea securității naționale.

Având în vedere amenințările strategice la adresa securității naționale generate de infracțiunile de terorism, măsura de utilizare de către SRI a investigatorilor sub acoperire pentru obținerea de date și informații despre infracțiunile de terorism necesare investigării procesual - penale a acestora, contribuie la îndeplinirea funcției de urmărire penală de către organele judiciare în a cărei exercitare acestea strâng probele necesare fundamentării deciziei procesuale de trimitere/ netrimitere în judecată, cu respectarea fermă a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, luând în discuție justificarea existenței unor dispoziții legislative care acordă autorităților publice dreptul de a supraveghea acțiunile anumitor persoane, a admis* că, deși tehnicile speciale de documentare, inclusiv utilizarea investigatorului sub acoperire, constituie ingerințe în exercițiul dreptului la viață privată, acestea, în anumite situații excepționale, se pot dovedi necesare într-o societate democratică, dacă sunt destinate să apere securitatea națională sau să prevină săvârșirea unor fapte penale, în speța dată infracțiunile de terorism.

În lumea amenințărilor la adresa stării de legalitate, de echilibru și de stabilitate socială, economică și politică, elemente de reper ale securității naționale, intensificarea și perfecționarea tehnicilor speciale de investigare și

apărarea drepturilor omului nu sunt două probleme care se exclud reciproc, ci dimpotrivă, sunt elemente de politici statale și regionale care sunt interdependente. Astfel, organele de stat cu atribuții în domeniul securității naționale nu acordă o atenție excesivă prevenirii și combaterii terorismului ca amenințare strategică la adresa securității naționale în detrimentul respectării drepturile cetățenilor săi și a normelor democratice, context în care mecanismele statale de gestionare și contracarare respectă principiul proporționalității, în sensul creării, operaționalizării și consolidării unor măsuri care să fie apropiate de starea de fapt care le-a determinat.

Constituția stabilește cadrul general al instituției restrângerii drepturilor și libertăților fundamentale, enumerând principiile de bază, după cum urmează:

restrângerea exercițiului drepturilor și libertăților se poate face numai prin lege

principiul se referă la faptul că atât temeiurile, cât și procedurile necesare trebuie să fie strict reglementate prin acte normative de nivelul legii;

restrângerea exercițiului drepturilor și libertăților se realizează numai dacă se impune

în spiritul protecției juridice a drepturilor omului, Constituția consacră principiul potrivit căruia restrângerea exercițiului drepturilor și libertăților poate interveni în situația în care nu există alte mijloace de protejare a valorii sociale puse în pericol sau lezate;

restrângerea exercițiului drepturilor și libertăților se poate face numai prin lege

potrivit acestui principiu, restrângerea nu poate interveni decât pentru realizarea anumitor deziderate de interes public, expres și limitativ prevăzute de Constituție;

restrângerea poate fi dispusă numai dacă este necesară

într-o societate democratică, a cărei caracteristică dominantă este respectul față de aceste drepturi sau libertăți, consecința firească a acestei exigențe este aceea că măsurile care au asemenea implicații trebuie să aibă caracter de excepție;

măsura trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o

respectiv cu starea de pericol la adresa securității naționale care justifică adoptarea lor;

măsura trebuie să nu aducă atingere existenței dreptului

pe perioada aplicării măsurii, individul păstrează dreptul, fiind supus restrângerii temporare și limitate numai exercițiul dreptului respectiv.

măsura trebuie aplicată în mod nediscriminatoriu

ceea ce înseamnă că restrângerea nu se poate baza pe criterii de naționalitate, sex, rasă, convingere religioasă etc., ci exclusiv pe considerentul faptei care pune în pericol sau lezează securitatea națională;

Prin măsurile inițiate de organele de stat cu atribuții în domeniul securității naționale pe linia mijloacelor speciale de investigare, respectiv cea a utilizării investigatorului sub acoperire se realizează în concret atributul de apărare a valorilor de securitate națională pe linia prevenirii și combaterii amenințărilor la adresa securității naționale generate de fenomenul terorist.

În lipsa utilizării de către organele de stat care desfășoară, potrivit legii, activități de informații în vederea asigurării securității naționale a acestei măsuri, nu se poate realiza funcția preventivă a securității naționale. În toate sistemele de securitate națională, activitatea principală este de a preveni, în raport și de eficiența structurilor de informații care monitorizează și penetrează entitățile teroriste clandestine care sprijină, în orice mod, promovează sau încurajează terorismul, se pregătesc să comită, comit sau participă la acte teroriste contrare securității naționale, în cooperare cu organele abilitate de aplicare a legii pe segmentul lor de competență.

*C. Bîrsan, Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariul pe articole, vol. 1, Drepturi și libertăți, Editura C.H. Beck, București, 2005, p. 595

Demersuri pe plan global de dezvoltare a apărării antirachetă

Pe fondul acutizării instabilității în zona Orientului Mijlociu, precum și al evoluțiilor din regiunea Pacificului de Vest, pe plan extern se conturează un interes din ce în ce mai vizibil pentru modernizarea capacităților de apărare, unul din instrumentele defensive care focalizează atenția și resursele financiare ale administrațiilor statale și alianțelor militare fiind apărarea antirachetă.

Victorița Cosmina SIMION

Apărarea antirachetă în Europa

România este unul din principalele puncte de sprijin ale apărării antibalistice a NATO, fiind locație a celei de-a II-a Faze în cadrul proiectului **Abordării Europene Adaptive în Etape** (*European Phased Adaptive Approach - EPAA*) a Apărării Antirachetă, lansat de Statele Unite.

Aceasta presupune găzduirea pe teritoriul românesc, la Deveselu, județul Olt, a sistemului Aegis Ashore și a interceptorilor tereștri, respectiv rachete de interceptare SM3-IB (*Standard Missile 3, tip Block IB*), care vor deveni operaționali începând cu finele anului 2015. Faza a II-a a EPAA, prin Baza de la Deveselu, va reprezenta **Capabilitatea Inițială** a sistemului NATO (declararea Capabilității Interimare, care a implicat transferul controlului operațional al radarului american de la Kurecik, Turcia, către NATO, a avut loc la Summit-ul Alianței de la Chicago, din mai 2012).

Instalația Aegis Ashore destinată amplasării la Deveselu, element esențial de infrastructură a Fazei a II a a EPAA, a fost testată cu succes de Agenția pentru Apărare Antirachetă și Forțele Navale ale SUA , în mai a.c., la Poligonul de Rachete din Hawaii.

Scopul testării a vizat confirmarea funcționalității Aegis Ashore prin lansarea unei rachete terestre SM3-IB, care a angrenat o țintă balistică simulată.

Faza a III-a a EPAA (orizont de timp 2018) va asigura extinderea protecției la toate statele membre NATO din Europa, prin introducerea în exploatare a unei noi versiuni a interceptorului SM3 (SM3-IIA), care urmează a fi amplasat în nordul Europei, la baza Redzikowo, Polonia.

Concomitent, în **Polonia**, proiectul de realizare a propriului sistem de apărare antirachetă, cu o valoare estimată de 5 miliarde de dolari, are susținerea tuturor părților politice și este sprijinit prin garanții financiare.

La 30.06.2014, Ministerul polonez al Apărării a anunțat alcătuirea listei definitive în cadrul licitației pentru achiziționarea sistemului național de apărare antirachetă și antiaeriană cu rază medie, fiind decisă eliminarea ofertelor avansate de consorțiul MEADS (condus de Lockheed Martin) și de Guvernul Israelului și menținerea propunerilor lansate de asocierea europeană THALES/ MBDA, cu sistemul Aster 30 SAMP/ T, și de producătorul american Raytheon, cu sistemul Patriot.

Sistemul național de apărare antirachetă polonez va fi finalizat în 2022, prima fază incluzând 8 seturi de rachete interceptor cu rază medie, care ulterior vor fi suplimentate cu rachete cu rază scurtă și lungă.

În **Germania**, în pofida restricțiilor bugetare, Ministerul Apărării are în pregătire **proiectul TLVS** (*Taktisches Luftverteidigungssystem - Sistem tactic de apărare antiaeriană*), sistem de nouă generație, care va include capacități de rachete, echipament radar, centre de comandă și interconectare.

Cerințele de funcționare pentru **TLVS** includ un radar de 360 de grade și un sistem modular la care pot fi adăugate componente noi, așa cum sunt platformele de lansare sau interceptorii, precum și capacitatea de transport rapid, pe calea aerului, a bateriilor de apărare către teatre la distanță.

În scopul reducerii cheltuielilor bugetare alocate, responsabilii pe apărare de la Berlin intenționează să convingă alte state să se alăture dezvoltării și amplasării sistemului, actualmente fiind în evaluare cinci variante pentru proiect, inclusiv utilizarea sistemului MEADS - fabricat de Lockheed, a rachetelor Patriot - produse de Raytheon, sau a combinațiilor celor două.

Guvernul **turc** a anunțat, în septembrie 2013, decizia de a negocia cu fabricantul China's Precision Machinery Import and Export (CPMIEC) dezvoltarea în comun a **sistemului propriu al Turciei de apărare antirachetă și antiaeriană cu rază lungă**, T-LORAMIDS, pentru care Ankara a alocat un buget de până la 4 miliarde de dolari.

La licitație s-au înscris parteneriatul companiilor americane Raytheon și Lockheed Martin (care

oferă sistemul de apărare antiaeriană Patriot), Rosoboronexport Rusia (S-300), China Precision Machinery Export-Import Corp. (HQ - 9) și consorțiul italiano-francez Eurosam (SAMP/T Aster30).

Ulterior, în răspuns la reacția oficialilor NATO și SUA - că produsul chinezesc nu va fi interoperabil cu arhitectura de apărare a Alianței Ankara a extins, de mai multe ori, termenul limită pentru achiziție, astfel încât companiile americane și europene să-și poată reconsidera ofertele, ultima dată avansată fiind finele lui august 2014.

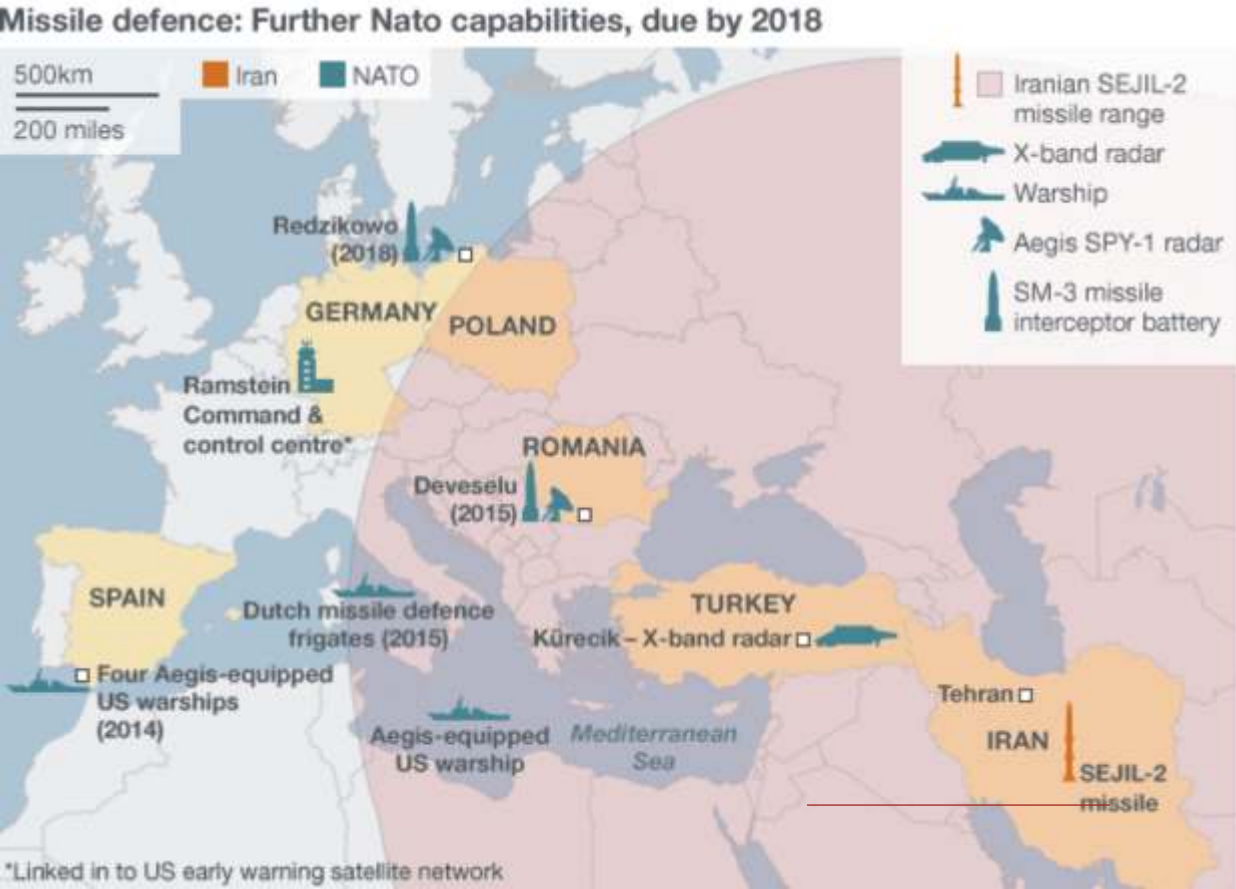
Dezvoltarea apărării antibalistice pe continentul nord american

Suplimentar **angajamentului ferm** față de implementarea proiectului EPAA, Statele Unite sunt preocupate de modernizarea și extinderea propriilor programe naționale de apărare antirachetă, în speță a Sistemului de Apărare Terestră Intermediară (GMD - *Ground-Based Midcourse Defense*), care utilizează rachete interceptor cu rază lungă de tip GBI.

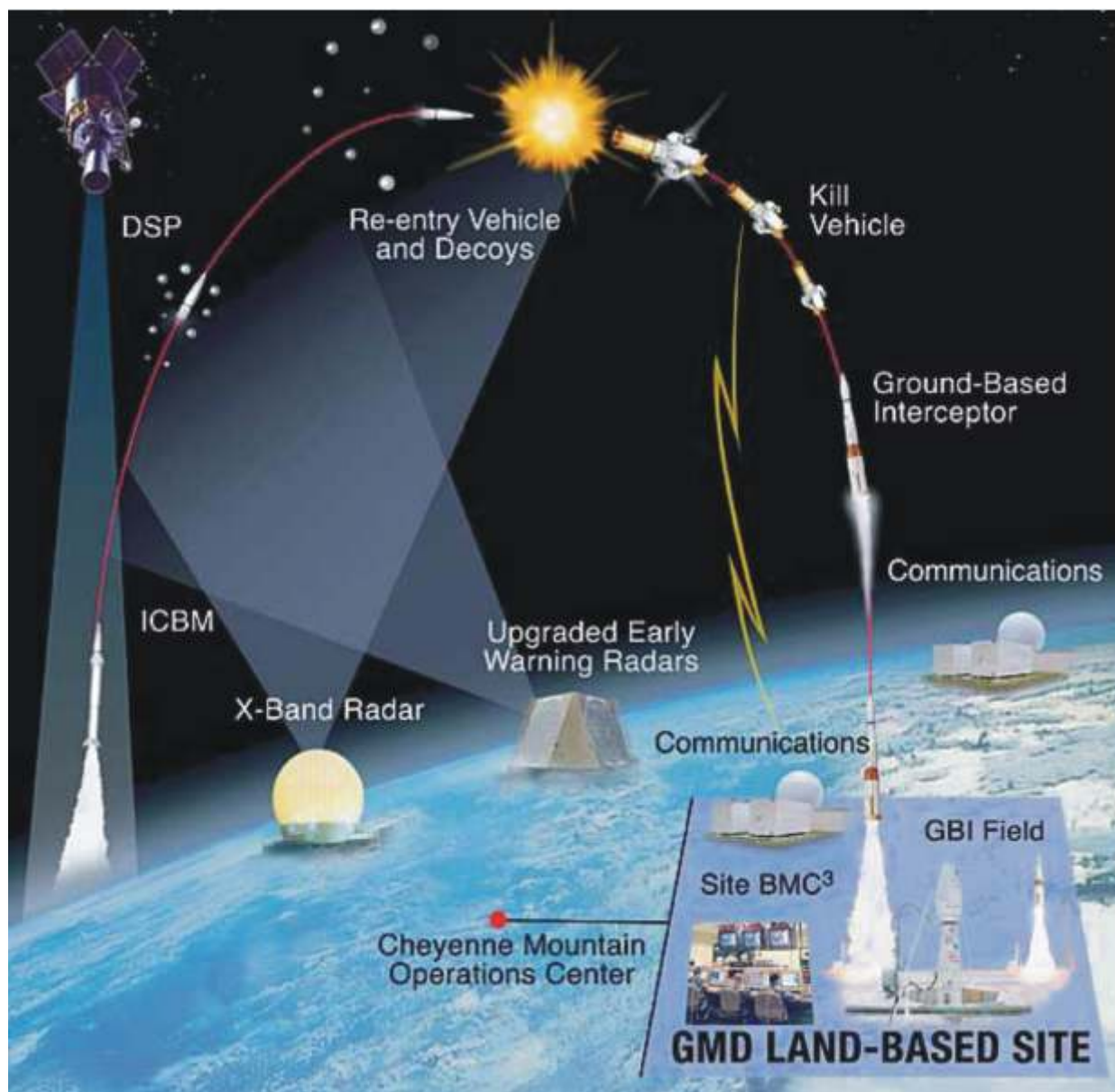
Pentru intervalul 2015 - 2019, Washingtonul planifică să cheltuiască 5,8 miliarde de dolari pentru dezvoltarea capacităților naționale de apărare antirachetă, sumă care include costurile pentru cercetare, dezvoltare și întreținerea programului GMD.

Recent, în iunie 2014, Armata SUA a realizat cu succes testul de interceptare a unei ținte balistice cu rază intermediară, lansată din atolul Kwajalein (Insulele Marshall), utilizând un interceptor GBI.

Experimentul a fost unul extrem de așteptat în mediile americane responsabile de securitate, dat fiind registrul eșecurilor înregistrate în ultimele trei teste ale sistemului GMD - două în 2010 și unul în 2013 - ca urmare a deficiențelor de funcționare ale elementului Vehicul Ucigaș Exoatmosferic (*Exoatmospheric Kill Vehicle - EKV*), care se detașează și distruge racheta inamică) din compunerea interceptorului GBI.

Varianta CE - 2 a EKV este deja montată pe 10 din cei 30 de interceptori GBI aflați în silozurile din Alaska și California, în timp ce versiunea anterioară CE - 1 se află pe restul de 20 de interceptori.

În cadrul testului din iunie a.c., distrugătorul Forțelor Navale americane USS Hopper, echipat cu sistemul Aegis, a detectat și urmărit ținta, utilizând radarul AN/SPY-1 de la bord, care a transmis date către sistemul de control al lansării interceptorului.

După 6 minute de la lansarea țintei, de la Baza Forțelor Aeriene Vandenberg (California) a fost

proiectată antiracheta GBI, elementul EKV CE - 2 s-a separat de interceptorul terestru, s-a îndreptat către țintă, a realizat diferențierea și a angajat focul prin tehnologia „hit to kill”.

În general, mediul oficial și experții pe apărare susțin demersul de consolidare a apărării antibalistice pentru teritoriul național, divergențele de opinie vizând modalitatea de realizare a respectivului deziderat.

Referitor la acest aspect, la ora actuală, pe spațiul american predomină două viziuni. Una pledează în favoarea modernizării interceptorilor GBI deja amplasați la bazele din Alaska și

California și a achiziției suplimentare a 14 rachete de acest tip, argumentația fiind că modernizarea sistemului existent cu tehnologiile de ultimă oră necesită o perioadă mai redusă de timp și îi va asigura funcționalitatea completă cât mai repede posibil, în timp ce construirea „de la zero” a unui înlocuitor complet nou pentru elementul EKV al GMD va întârzia inutil consolidarea apărării antirachetă a Statelor Unite, lăsându-le vulnerabile față de statele problemă.

Cel de-al doilea punct de vedere, care susține proiectarea unui nou EKV, invocă insuficiența ratei de succes a testărilor GMD, și anume 52% per total (9 teste de succes din 17 desfășurate în perioada 1999 - 2014) și de 33% pentru varianta CE - 2 (o dată din trei încercări).

O modificare a poziției privind cooperarea cu Washingtonul pe apărare antirachetă a avut loc în **Canada**, în sensul exprimării unei deschideri față de ideea examinării beneficiilor pentru interesele de securitate ale țării, care ar putea rezulta din participarea, alături de Statele Unite, în sistemul defensiv antibalistic.

La 16 iunie 2014, Comitetul pentru Apărare și Securitate Națională din Senatul Canadei a emis Raportul „Canada și Apărarea Antibalistică: Răspunsul la Evoluția Amenințării”, în care a recomandat Guvernului să devină partener în sistemul de apărare antirachetă continental gestionat de Statele Unite, ca urmare a „progreselor înregistrate de Iran și Coreea de Nord în dezvoltarea tehnologiei pentru rachete”.

Deși până la acest moment, Administrația Obama nu a reluat solicitarea de participare a Canadei în apărarea antirachetă continentală, în documentul menționat s-a punctat că țara ar putea contribui la sistem prin amplasarea pe teritoriul său de radare în bandă X americane sau prin îmbunătățirea propriilor capacități de detectare din regiunea arctică.

Premierul canadian Stephen Harper a făcut observația că decizia țării din 2005 de a nu participa la sistemul american antirachetă a fost luată pe baza riscurilor generate de statele care, la acel moment, încercau să construiască rachete balistice, iar purtătorul de cuvânt al Ministerului Apărării, Johanna Quinney, a declarat că

recomandările „vor fi analizate cu atenție înainte de a se decide în privința viitorilor pași”.

Stephen Harper

Bill Graham

David Pratt

Din cercurile politice, foștii miniștrii ai apărării din partea Partidului Liberal, Bill Graham și David Pratt, și-au exprimat susținerea pentru participarea canadiană la sistemul de apărare antirachetă american, în timp ce opoziția, reprezentată de Noul Partid Democrat, se opune respectivei colaborări, cu motivația că „în acest moment, amenințările nu sunt suficient de conturate pentru a ne modifica poziția”.

Regiunea Asia - Pacific

Pe fondul intensificării amenințării balistice nord-coreene, aliații Administrației americane din regiunea Asia-Pacific, Japonia și Coreea de Sud, sunt din ce în ce mai interesați de crearea de capacități de-fensive, demers încurajat de Washington.

De altfel, în contextul vizitei oficiale efectuate la Tokio (aprilie 2014), consilierul pe probleme de securitate de la Casa Albă, **Susan Rice**, a propus premierului **Shinzo Abe** crearea unui sistem de apărare antirachetă comun trilateral - SUA, Japonia, Coreea de Sud - care să asigure un răspuns rapid la orice provocare din partea Coreei de Nord. Media nipone au relatat că șeful Executivului japonez și-a dat acordul de principiu la planul avansat de Statele Unite, o piedică în realizarea acestuia fiind însă legăturile diplomatice slabe dintre Seul și Tokio.

Susan Rice

Shinzo Abe

Japonia are o istorie lungă de sprijinire a programelor de apărare antibalistică (BMD), acțiunile sale din ultimul deceniu semnificând un angajament profund față de dezvoltarea și amplasarea unui sistem de apărare sofisticat din punct de vedere tehnic. Participarea Japoniei în programele antibalistice datează din 1980, ca parte a Inițiativei de Apărare Strategice a Statelor Unite (SDI). Recent, în cooperare cu Agenția pentru Apărare Antirachetă americană (MDA), Japonia a investit resurse semnificative și cunoștințe tehnice în sistemul antibalistic Aegis amplasat pe mare. Actualmente, navele japoneze utilizează sistemul Aegis BMD 3.6.1/SM3 Block-1A, preconizându-se ca, după echiparea Forțelor Navale SUA cu sistemul de

rachete Aegis BMD 4.0.X/SM3 Block -1B, acesta să devină disponibil pentru modernizarea flotei japoneze.

Actuala arhitectură pe apărare antibalistică a Japoniei include cel puțin 16 unități PAC 3 și 4 nave echipate Aegis BMD, până în 2018 fiind planificată modernizarea, respectiv achiziționarea a încă patru vase de acest tip.

Coreea de Sud, prin vocea noului ministru al apărării **Han Minkoo**, și-a exprimat disponibilitatea în privința amplasării pe teritoriul său a sistemului american antirachetă avansat THAAD, pe care a catalogat-o drept „utilă pentru controlul provocărilor nucleare și cu rachete din partea Coreei de Nord și consolidarea stării de securitate în regiune”.

Concomitent, țara dezvoltă un sistem antirachetă independent (Korean Air Missile Defense KAMD), care funcționează pe baza sistemului de interceptare Patriot Advanced Capability-2.

Zona Golfului

Oficialii americani au subliniat constant angajamentul Statelor Unite față de consolidarea cooperării pe apărare antirachetă cu statele Consiliului Cooperării din Golf (CCG), pe care o consideră „imperativ strategic”.

În acest sens, la Conferința ministerială pe apărare Statele Unite Consiliul Cooperării din Golf (Jeddah, Arabia Saudită, 14.05.2014), secretarul american al apărării **Chuck Hagel** a subliniat importanța „abordării coordonate”, de către statele regiunii, a demersurilor reprezentate de apărarea antirachetă, securitatea maritimă și cybersecuritate.

La eveniment au participat miniștrii apărării din toate cele 6 state membre ale CCG Bahrain, Kuwait, Oman, Qatar, Arabia Saudită și Emiratele Arabe Unite.

Convergent, în discursul „Consiliul Cooperării din Golf și Apărarea Antibalistică” (Capitol Hill Club, Washington - 14 mai 2014), adjunctul asistentului pentru politica spațială și de apărare al secretarului de stat al SUA, Frank Rose, a

Han Minkoo și Chuck Hagel

punctat că achizițiile pe apărare antirachetă realizate de statele CCG, combinate cu capacitățile antibalistice regionale ale SUA, constituie „o contribuție importantă la stabilitatea zonală, într-un moment de austeritate fiscală”.

Deși au fost înregistrate unele progrese, realizarea unui sistem antirachetă unificat la nivelul CCG, care să contracareze amenințarea cu rachete iraniane, reprezintă o perspectivă îndepărtată, statele fiind actualmente orientate spre dezvoltarea capabilităților defensive individuale. Astfel, **Emiratele Arabe Unite** au contractat achiziționarea a două baterii THAAD, **Arabia Saudită** este în curs de modernizare a bateriilor Patriot PAC 2 existente la configurația PAC - 3 și **Kuweitul** a semnat un contract pentru cumpărarea a două baterii PAC 3 suplimentare.

Totodată, Statele Unite continuă cooperarea pe apărare antirachetă cu Israelul în privința sistemelor cheie cum sunt Arrow 3, David's Sling, și Iron Dome, pentru susținerea dezvoltării ultimului nominalizat, destinat contracarării proiectilelor cu rază scurtă și medie de acțiune, Washingtonul cheltuind, din 2011, data punerii sale în funcțiune, 700 de milioane de dolari.

Concluzii

Necesitatea creării de capabilități de apărare în condițiile proliferării rachetelor balistice și a armelor de distrugere în masă este recunoscută de comunitatea internațională și guvernele întreprind acțiuni pentru eliminarea „verigilor lipsă” din sistemele defensive. În contextul

Bibliografie:

- "Poland Shortlists Thales/MBDA, Raytheon In Missile Defense Bid", 30.06.2014, <http://aviationweek.com/military-government/poland-shortlists-thalesmbda-raytheon-missile-defense-bid>;
- "Poland plans to accelerate missile defence system tender amid Ukrainian crisis", 25.03.2014, <http://www.airforce-technology.com/news/newspoland-plans-to-accelerate-missile-defence-system-tender-amid-ukrainian-crisis-4202958>;
- "European NATO States Making Strides on Antimissile Projects", 01.04.2014, <http://www.nti.org/gsn/article/European-NATO-States-Moving-On-Missile-Defense/>;
- "Gewisse Leichen ausm Keller des BMVg nachholen", 04.04.2014, <http://germanwotd.com/tag/g36/>;
- "Turkey Looks to China on Air and Missile Defense?", 08.10.2013, <http://csis.org/publication/turkey-looks-china-missile-defense>;
- "Missile tender to conclude by end of august", 31.07.2014, <http://www.dailysabah.com/energy/2014/07/31/missile-tender-to-conclude-by-end-of-august>;
- "Aegis, Missile Defense and the US Pivot", 30.07.2014, <http://thediplomat.com/2014/07/aegis-missile-defense-and-the-us-pivot/?allpages=yes>;
- "U.S. to spend \$5.8 billion on expanding missile defense capability", 23.07.2014, http://www.arirang.co.kr/News/News_View.asp?nseq=165795/;
- "Congress shouldn't compromise key missile defense program", 09.06.2014, <http://thehill.com/blogs/congress-blog/homeland-security/208503-congress-shouldnt-compromise-key-missile-defense>;
- "Here's What Yesterday's Successful Missile Defense Test Really Means", 23.06.2014, <http://io9.com/heres-what-yesterdays-successful-missile-defense-test-r-1594769262>;
- "Canadian Lawmakers Push For Part in US BMD", 22.06.2014, <http://www.defensenews.com/article/20140622/DEFREG02/306220012/Canadian-Lawmakers-Push-Part-US-BMD>;
- <http://marshall.org/wp-content/uploads/2014/06/Japan-BMD-PO-June-14.pdf>;
- "U.S. missile defense on Korean soil not related to China: Seoul", <http://english.yonhapnews.co.kr/national/2014/07/21>;
- "Korea coming around to Thaad idea", 22.07.2014, <http://koreajoongangdaily.joins.com/news/article/article.aspx?aid=2992350>;
- "U.S. proposes joint missile defense system with Korea and Japan", 18.05.2014, http://www.arirang.co.kr/News/News_View.asp?nseq=162555;
- "Hagel Urges Expanded Cooperation in Gulf Region", 14.05.2014, <http://www.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=122247>;
- Remarks Frank A. Rose, Deputy Assistant Secretary, Bureau of Arms Control, Verification and Compliance, Capitol Hill Club, Washington DC, 14.05.2014, <http://www.state.gov/t/avc/rls/2014/226073.htm>;
- "Congress backs Israel's Iron Dome missile defense", 01.08.2014, http://seattletimes.com/html/nationworld/2024216857_apxcongressirondome.html;
- „mae.ro”;
- "defense.gov".

Diana IVAN

Un film de spionaj care a meritat atenția CIA

Edward Wilson:
we make sure the wars are small ones

În acest număr, propunem cinefililor un film făcut după toate rigorile Hollywoodului, un blockbuster conținând toate ingredientele necesare rețetei succesului: un regizor celebru, Robert de Niro, un scenarist nu mai puțin celebru, Erich Roth, autorul nu mai puțin cunoscutului *Forest Gump*, actori dintre cei mai faimoși (Matt Damon, Angelina Jolie, Alec Baldwin, William Hurt), precum și acțiune, intrigă, mister, alături de veșnic interesanta poveste a devenirii umane și a relațiilor interpersonale.

The Good Shepherd (2006), căci despre el este vorba, se revendică a fi o istorisire realistă, deși romanțată, despre înființarea și evoluția Agenției Centrale de Informații americane și precursorul său, OSS (Oficiul pentru Studii Strategice). De la apariția filmului până azi, multe dintre personaje au fost considerate ca având baze reale: Edward Wilson, eroul interpretat de Matt Damon, a fost identificat cu James Jesus Angleton, întemeietorul diviziei de contrainformații a CIA; Phillip Allen (William Hurt) pare a fi, în realitate, Allen Dulles, agent OSS și director al CIA în timpul invaziei din Golful Porcilor; Bill Sullivan (Robert de Niro) a fost comparat cu generalul William Donovan, șeful OSS în vremea celui de-al Doilea Război Mondial. Richard Hayes (interpretat de Lee Pace) pare a fi substituit lui Richard Helms, director al CIA, iar dr. Fredericks (Michael Gambon) este inspirat de Alan Turing, matematician britanic care a ajutat la spargerea codului Enigma în timpul celei de-a doua conflagrații. Nici personajele negative nu sunt în totalitate fictive; despre Yuri Modin se consideră că este similar dezertorului sovietic Anatoliy Golitsyn, Archy Cummings - trădătorului britanic Kim Philby, iar Joseph Palmi (Joe Pesci) îl întruchipează pe mafirotul american Sam Giancana (recrutat de CIA pentru a încerca asasinarea lui Fidel Castro după ce dictatorul sud-american îi naționalizase trei cazinouri și îl expulzase din Cuba).

Intriga filmului se centrează în jurul descinderii americanilor din Golful cubanez al Porcilor, mai exact asupra celebrei operațiuni supranumită *The Brilliant Disaster**, concretizată în eșecul CIA de a răsturna regimul lui Fidel Castro. Acțiunea se derulează pe mai multe planuri, găsirea persoanei de la care se scurseseră informațiile despre operațiunea Bay of Pigs fiind un pretext pentru ca personajul central să rememoreze detaliile carierei sale de spion și, adiacent, ale formării CIA (și a predecesorului său, Oficiul pentru Studii Strategice).

Desigur, începuturile sunt dificile în orice domeniu, cu atât mai mult în *intelligence*, iar anii de debut al Războiului Rece nu au fost perioada cea mai ușoară în evoluția CIA. Cu toate acestea, filmul reușește să ne țină cu sufletul la gură în ceea ce privește vinovatul, iar problemele sunt generate, așa cum se întâmplă frecvent, de cei mai apropiați de „casă”.

Atmosfera generală a filmului este una sumbră, întunecată, nici măcar elementele de viață personală a lui Edward Wilson nu reușesc să constituie pete de culoare. Spionul construit în tradiția hollywoodiană pare să fie compatibil exclusiv cu două clișee - James Bond, flamboiantul agent secret ce salvează lumea dispunând de cea mai avansată tehnologie, cu șarm, eleganță și chiar oarecare aroganță, și Edward Wilson, inexpressivul și plicticosul funcționar cu ochelari cu rama de baga, servietă și pardesiu, despre care până și soția recunoaște deschis că nu îl cunoaște. Wilson pare să ajungă spion mai degrabă printr-o întâmplare decât din voință proprie când, în timpul studiilor la Yale, este primit într-o organizație secretă, organizație ai cărei membri ajung să formeze nucleul CIA. El devine, treptat, prototipul spionului care nu are încredere în nimeni, izolat și în cele din urmă chiar paranoic.

Poate mai interesant decât filmul în sine este însă faptul că pelicula a reușit să stârnească nu doar o reacție, ci chiar un răspuns public din partea Agenției Centrale de Informații. Patru experți ai acesteia au participat la o masă rotundă pe tema filmului, pretextul fiind faptul că producătorii l-au prezentat drept *istoria secretă a CIA*. Ei au identificat, pe lângă imaginea lui James Angleton, mai multe modele reale pentru Edward Wilson: Richard Bissel, strategul din spatele operațiunii *Bay of Pigs*, Tracey Barnes și Bill Harvey, răspunzători de spațiul cubanez, dar și Frank Wisner, șeful Directoratului pentru operațiuni din anii '50 și un spion despre putem afla mai multe din volumul *Spion pentru eternitate: Frank Gardiner Wisner***, căci a avut un cuvânt de spus și în istoria României.

Totuși, opinia exprimată public a experților CIA (între care trei istorici) este că filonul realist se limitează la micile detalii istorice (ramele de ochelari, obiectele de papetărie); motivele eșecului operațiunii nu coincid, însă, cu cele reale, iar noțiunea că precursorul CIA a fost, de fapt, format de o elită ale cărei interese de natură financiară erau primordiale este respinsă categoric de istoricii Agenției. Unele elemente legate de momentul istoric al derulării evenimentelor sunt eronate (lovitura de stat din Guatemala, prezentată în film ca având loc în 1954, s-a petrecut, în fapt, înainte de 1950, fiul lui Wilson nu avea cum să absolve facultatea la numai 19 ani), în vreme ce anumite elemente factuale, precum atacurile cu soldați și armament din Guatemala sau administrarea de droguri precursore *serului adevărului* (LSD), torturarea prin metoda *waterboarding* și moartea unui dezertor rus în cursul interogatoriului sunt contestate aprins de reprezentanții Agenției.

Aprecierea CIA este că, per ansamblu, filmul aduce *deservicii pionierilor Agenției, care nu merită un astfel de tratament. Ei au fost adevărați patrioți (...); s-au făcut greșeli în această perioadă, dar au existat și succese (...), iar filmul nici măcar nu le sugerează***.*

Desigur, istoria nu este o știință exactă, ci este supusă unor interpretări subiective. Este dificil de stabilit chiar și pentru experți măsura în care evenimentele prezentate în film corespund realității, iar dacă acceptăm poziția oficială a CIA, nu este cazul. Cel mai probabil, faptele au suferit diverse „nuanțări”, interpretări și romanțări pentru a corespunde exigențelor unui public doritor de senzational. Cu toate acestea, filmul regizorului De Niro este recomandabil fie și numai pentru a ne face o imagine ceva mai clară a rolului *intelligence*-ului (căci, în final, singura valoare la care Wilson se raportează cu adevărat și pe care o enunță deschis este dragostea de țară), dar și asupra a ce se întâmplă când acesta dă greș.

*Jim Rasenberger în volumul omonim.

** Coordonat de George Cristian Maior și în curs de apariție la editura Rao la data scrierii articolului.

*** <https://www.cia.gov/library/center-for-the-study-of-intelligence/csi-publications/csi-studies/studies/vol51no1/the-good-shepherd.html> (accesat la 30 septembrie 2014).

Mărturii
importante
despre
momentul

23

August

1944

din Memoriul de activitate al
lt.col. Traian Borcescu,
Şeful Secţiei a II-a Contrainformaţii
din cadrul
Serviciului Special de Informaţii (SSI),
director general-interimar al S.S.I.
(23-26 august 1944)

Tiberiu Tănase

Ioan Codruţ Lucinescu

Mărturii importante despre momentul 23 august 1944 deținem și ca urmare a existenței, în Arhivele Naționale ale României - Fondul „Manuscrise”, a Memoriului de activitate al lt.col. Traian Borcescu, șeful Secției a II-a Contrainformații din cadrul Serviciului Special de Informații (SSI). Ofițerul, din postura sa de conducător al structurii SSI-ului cu atribuții în ceea ce privește cunoașterea și combaterea fenomenelor care puteau atinge ordinea și stabilitatea internă a țării în timp de război, este unul din participanții direcți la acțiunea de pregătire a actului, demonstrând, încă o dată, că această îndrăzneță acțiune de alăturare a României la coaliția Națiunilor Unite nu s-a făcut ad-hoc, ci a necesitat un plan minuțios elaborat la care SSI-ul a contribuit prin reprezentanții săi care și-au făcut pe deplin datoria față de țară, ca și în alte momente sau evenimente de mare importanță pentru România. În rândurile următoare prezentăm, pe scurt, momentele hotărâtoare ale zilei de 23 august 1944, așa cum au fost ele trăite și relatate de Traian Borcescu*.

Eugen Cristescu, șeful *Serviciului Special de Informații (SSI)*, îl informase din timp pe conducătorul statului despre intențiile unui grup de generali, în combinație cu Palatul Regal și câțiva fruntași politici ai „opozității democratice”, de a prelua puterea, dar mareșalul Antonescu, prea încrezător în prestigiul său și în onoarea de ofițer al Armatei Române, n-a vrut să creadă că „e ceva serios”. Îi considera pe toți niște „pisicuțe cu clopoței care nu sunt în stare să prindă șoareci”. Chiar și Hitler, cu ocazia ultimei

întrevederi cu Antonescu, i-a atras atenția „să nu se ducă singur la Palat”. Dar mareșalul Antonescu rămăsese convins că „poate dormi cu capul pe genunchii generalilor săi”. Totuși, încă din aprilie 1943, mareșalul Antonescu își dăduse seama că Germania va pierde războiul și i-a spus lui Cristescu că „important e ca noi să nu-l pierdem pe al nostru”, referindu-se la negocierile posibile pentru ieșirea din alianța cu Germania și alăturarea coaliției Națiunilor Unite.

Eugen Cristescu

„...Când Eugen Cristescu* a auzit de trecerea Mareșalului spre Palat [se ducea la întrevvedere cu regele Mihai I, unde va fi arestat n.n.] fără să-i poată vorbi, a venit la serviciul său din strada Ionescu Gion. Mi-a dat telefon, ca imediat să convoc în biroul său pe toți șefii de serviciu și subdirectori, întrucât își dă demisia. Era ora 16³⁰-17⁰⁰. Serviciul fiind dispersat la Joița și Măgurele, alții pe front, iar restul la Geoagiu (Transilvania), au fost prezenți un număr mic de funcționari. Erau prezenți, în afară de mine, următorii: Nic. Stănescu**, Agronomu, Gh. Mihai, Becescu Florin, Micandru și Proca.

Eugen Cristescu, luînd cuvîntul:

V-am convocat pentru ultima dată a colaborărei noastre. Situația războiului este tragică și

trebuie să ieșim din război. Probabil că alte echipe vor lua locul - mai ales în locul acelor ce ați lucrat cu nemții.

Eu îmi asum toată răspunderea pentru tot ce s-a făcut de acest serviciu. D-voastră ați fost simpli executanți - fără să știți cauzele care au generat anumite măsuri. Îmi dau demisia pe care o las pentru a fi înmănată celor ce vor lua conducerea țării. Rog pe dl. Col. Borcescu să-mi țină locul, pînă la venirea Col. Siminel Victor din comuna Joița unde este dispersat, spre a lua provizoriu șefia Serviciului pînă la numirea unui nou titular, de către noul guvern...”.

Ofițerul de informații redă, în continuare, ultimul dialog purtat cu Cristescu în calitatea sa de director al SSI, acesta relatându-i faptul că avea cunoștință de activitățile sale clandestine:

„D^{ta} ai poziția cea mai bună. Știam că lucrezi cu M Stat Major și te-ai ascuns de mine. Nu uita însă că te-am ajutat atât la desinformarea nemților și chiar a mareșalului, că ți-am dat bani să faci lucrarea Infiltrația germană în economia românească, că am ajutat pe evrei susținându-ți toate referatele Dtale, că în problema comunistă am lucrat numai informativ prin Siguranța Generală și altele și care sper să scap de răspunderi.

Acum te rog, spuse în continuare Eugen Cristescu, să ai grijă de lada cu documentele ce se află la mine în birou și care îmi va servi la justificarea activităților mele în SSI... Nu am nimic în neregulă. La ultimul control al Curții de Conturi am fost apreciat ca unul din cei mai corecți mînuitori de fonduri. Acum plec la Inspectoratul Gl. al Jandarmeriei să mă consult cu gl. Tobescu”.

Traian Borcescu, avînd contact direct cu Palatul, este informat la ora 17³⁰ că Ion și Mihai Antonescu au fost arestați de o echipă din garda Palatului, la ordinul regelui Mihai.

* **BORCESCU Traian** (n.22 noiembrie 1899, comuna Cireșani, județul Buzău - ?). Militar de carieră, șef al Secției de Contrainformații al S.S.I., avansat până în funcția de director general-interimar al S.S.I. În preajma izbucnirii războiului împotriva Uniunii Sovietice, Eugen Cristescu l-a numit șef al Secretariatului, funcție în care s-a aflat până la 1 decembrie 1941. Devine apoi șef al Secției Contrainformații, activînd în această postură până la 10 octombrie 1944. Aflat în funcția de director general-interimar al S.S.I. (23-26 august 1944), B. a fost ultimul oficial român care, din dispoziția lui Constantin Sănătescu și a lui Grigore Niculescu-Buzești, la 28 august 1944 a purtat o scurtă discuție cu mareșalul Ion Antonescu, ținut atunci sub sechestru, cf Pavel Moraru, *Serviciile secrete și Basarabia*, Editura Militară, București, 2008, p.43-45.

* Eugen Cristescu, 12 noiembrie 1940 – 23 august 1944 Director al Serviciului Special de Informații. Numirea lui E.C. s-a făcut prin Decretul nr. 157 357 din 12 noiembrie 1940, semnat de generalul Ion Antonescu, șef al statului și președinte al Consiliului de Miniștri, prin Înalt Decret Regal, promulgat după trei zile de regele Mihai I, cf Pavel Moraru, *Serviciile secrete și Basarabia*, Editura Militară, București, 2008, p.72.

** Nicolae Stănescu a fost director general al Serviciului Special de Informații din România în perioada 12 martie - 12 iulie 1945.

Eugen Cristescu, șeful S.S.I., văzându-se amenințat de noua conjunctură politică, s-a refugiat, părăsind Bucureștiul, fiind reținut de organele Jandarmeriei la 24 septembrie.

Colaboratorul lui apropiat, locotenent-colonelul *Traian Borcescu*, șeful Secției a II-a Contrainformații, fusese chemat cu câteva luni înainte la Marele Stat Major, unde i se ceruse cooperarea, fără știrea lui Eugen Cristescu, la pregătirea momentului când urma să se producă marea cotitură în politica și strategia militară a statului român. În dimineața zilei de 23 august 1944, Traian Borcescu - așa cum a declarat ulterior - a fost informat despre cursul pe care aveau să îl ia evenimentele.

Urmează, în paginile manuscrisului, prezentarea unor măsuri concrete adoptate pe plan informativ pentru zădărnicierea preconizatorilor acțiuni ale Reich-ului de înăbușire a „puciului”, așa cum caracterizau germanii arestarea Conducătorului Statului.

„La ora 22 posturile de radio difuzează proclamația regelui și declarația guvernului Sănătescu. Plec însoțit de două mașini spre Palat, pentru a mă prezenta generalului Sănătescu. Am intrat prin aripa palatului dinspre biserica Crețulescu. I-am raportat pregătirile ce le-am făcut pentru ieșirea din război - și de care știa - prezentându-i dosarul cu legăturile telefonice ale armatei și ambasadei germane; ale tuturor spioni, agenți, legionari teroriști și colaboraționiștilor.

• dosarul cu tabelele cu numele și adresele celor ce urmau să fie arestați și trimiși în lagăre (spioni, agenți, legionari, teroriști etc.). I-am raportat că am eliberat din proprie inițiativă pe toți cei din închisoarea Malmezon și rog să-mi dea aprobarea pentru eliberarea celor din Tg. Jiu și a democraților din celelalte închisori.

Că mai dispun de:

• un dosar cu colaboraționiștii din minister, presă și particulari;

• Proiect de folosirea trupelor din Capitală pentru dezarmarea și arestarea hitleriștilor din Capitală;

• Proiect de alungarea din țară a tuturor

minoritarilor care au acționat alături de trupele Axei,

• Plan de măsuri ce trebuiesc luate contra parașutiștilor germani și legionari ce vor fi lansați în spatele frontului sau pe teritoriul țării.

Generalul Sănătescu m-a felicitat și mulțumit pentru colaborarea din timpul telefonice folosite de germani, de unitățile și agenții lor.

• de a lua măsuri, de a stăpâni ordinea internă - până la prezentarea noilor titulari, întrucât vechii titulari au fugit de la posturile lor și să contribui deci la consolidarea actului istoric...

• Planul de folosire a trupelor din Capitală este deja făcut de Comandamentul Militar al Capitalei de comun acord cu PCR... Pentru rest vei primi ordine...

Pentru a nu se pierde vremea am dat dosarul cu legăturile telefonice colectate din anii 1942, 1943 și 1944 lui Dan Brătianu pentru a merge cu ofițerii mei la tehnicienii de la repartitor și să înceapă operațiunea în timp ce lt.col. Rădulescu Octav a chemat pe șefa operatoare cu condica de

ordine către toate centralele din țară, scriind personal, în calitate de comandant militar, ordinul de deconectare a legăturilor telefonice folosite de germani. Deci totul s-a desfășurat pe baza planului dinainte stabilit...

Tot în această noapte 23/24.08, am dat ordin telefonic lagărului Tg. Jiu - în numele g-lui Sănătescu Const. - de a fi eliberați toți democrații aflați în lagăr cu excepția legionarilor”.

Prin deciziile rapide și hotărâte luate de Serviciul Special de Informații, aflat în acele ore sub conducerea operativă a lui Borcescu, autoritățile civile și militare germane din Capitală au fost private de posibilitatea de a-și coordona acțiunile cu unitățile dislocate pe teritoriul național, acesta contribuind direct la zădărnicierea acțiunii Wehrmacht-ului de a reintroduce „ordinea” în România. De asemenea, nu a permis germanilor să poată obține informații de importanță vitală prin intermediul rețelelor de agenți constituite în ultimii ani, deoarece acestea au fost lichidate extrem de rapid, SSI-ul cunoscându-le, în cea mai mare parte, structura și activitatea.

Bibliografie:

- Arhivele Naționale ale României, ANIC, Fondul „Manuscrise”, Memoriul de activitate al lt.col. Traian Borcescu.
- Moraru Pavel, Serviciile secrete și Basarabia, Editura Militară, București, 2008.
- Tănase Tiberiu, Informări ale structurilor de ordine și informații prezentate autorităților române, înainte de declanșarea evenimentelor în revista ArtEmis <http://www.art-emis.ro/istorie/2427-evenimentele-de-la-23-august-1944-si-urmriile-acestora.html>
- Troncotă Cristian, Eugen Cristescu, Asul Serviciilor Secrete Românești, Editura Roza Vânturilor, 1994.
- Troncotă Cristian, România și frontul secret, Editura Elion, București, 2008.
- Troncotă Cristian, Omul de taină al Mareșalului, Editura Elion, București, 2005.

Palatul Regal din București

O anecdotă oarecum celebră (a cărei infirmare cred că merită amânată!) ne amintește una dintre devizele pavilionului românesc la Expoziția Universală din Paris, în 1937. Între machetele modernismului „alb” metropolitan, ilustrat de Marcel Iancu sau Horia Creangă și țărănuțele noastre mioritice stilizate neobizantin, se putea citi: „Capșa și Siguranta statului”!

Emil Hurezeanu

Greutatea

de suportat a penumbrei

Capșa, celebrul restaurant-braserie a căruia ofertă, un fel de sinteză revăzută în sus a triumfului gastronomic Paris - Viena - Istanbul, era de mult pe radarul acelei „douceur de vivre” descrisă elogios de globe-trotterii cu pană ai secolului, Paul Morand și Patrick Leigh Fermor.

Patrick Leigh Fermor

Paul Morand

Aici puneau țara la cale politicieni și scriitori, graficieni și cupletisti, în atmosfera prin excelență democratică, atât de informală, a taclalei. Un templu al bunăstării transparente, cu alte cuvinte.

„Sigurantza” statului era puțin diferită. O țară aflată la răscruce de lumi, creată și consolidată prin transformarea iscusită a „liniilor de ruptură” în „linii de sutură”, nu rezistă fără camere obscure. Aici se urzesc eboșele supraviețuirii, prin intuiție, prevedere, pândă, negociere, acomodări. Metodele oricărui serviciu secret clasic. În acest iatac, Moruzovii și Cristeștii sfertului de secol al României Mari păstoreau devălmășia șoaptelor.

La Capșa, rumoarea, butada, spiritul se revărsau în cascadele colocvialității fără perdea. La Sigurantza statului se pășea pe vârfuri, se vorbea cu subînțelesuri. Perdelele erau groase, iar în spatele lor pâdea nu atât Polonius, cât cutare maior discret de la Deuxième Bureau, însărcinat, bunăoară, cu talonarea tovarășului Katz, primul șef al serviciului de informații bolșevic, organizat de ruși la Viena, în 1918. (Alin Spănu, *Istoria Serviciilor de Informații/Contrainformații Românești în perioada 1919-1945*, București, 2010).

Capșa și Sigurantza statului erau, așadar, instituții emblematice ale României interbelice, mai reprezentative probabil pentru miracolul și

misterul de care vorbește Gheorghe Brătianu în legătură cu apariția poporului român. Aș spune însă că echilibrul între Capșa și Sigurantza statului trebuie să fie inegal. Capșa conversației la vedere să cântărească, adică, în orice situație, mai mult decât Sigurantza urzelii ferite. Când se strică acest echilibru în favoarea Sigurantei, România pălește și românii își ascund telefoanele, indicând adversarul potențial prin îndreptarea degetelor spre epoletul virtual al securistului remanent.

Începem cu celebrissima doamnă **Vera Atkins**. Gălățeanca frumoasă, inteligentă, fluentă în mai multe limbi europene, descendentă dintr-o familie evreiască cu rădăcini germane sud-africane și mustind de banii perioadei îmbogățită de război.

Îi cade cu tronc ambasadorului german la București, **Werner von der Schulenburg**. Văduv, instruit, disciplinat, un aristocrat desăvârșit.

Vera May Atkins

Werner von der Schulenburg

Îndrăgostiții - el prusac și ea minoră - se plimbă pe Șoseaua Kiseleff cu Mercedesul ambasadei, pe care flutură steagul, cam pleoștit, al Republicii de la Weimar.

Domnișoara Atkins își începe astfel cariera strălucită de super-agent britanic, instrument al SOE, serviciul britanic de sabotaj în teritoriile ocupate de germani, creat și supervizat de Winston Churchill. După război, doamna Atkins era preluată cel puțin o dată pe an de un avion special, din sudul Angliei, pentru a participa la reuniunile CIA de la Langley, Virginia, la cererea expresă a corifeilor Donovan, Stevenson și compania. Herr von der Schulenburg rămâne în post la București, până în 1934.

E un fel de nazist „avant la lettre”, dar îi disprețuiește pe Hitler și pe acoliții lui. După România, va fi ambasadorul epocal al Germaniei la Moscova. În 1939, joacă rolul tehnic cel mai important în redactarea Protocolului Ribbentrop-Molotov. După ce Germania (și România) atacă URSS, von der Schulenburg este expulzat cu un tren special prin Georgia, în Turcia.

Avem în Jurnalul lui **Grigore Gafencu**, el însuși ambasador al României la Moscova între septembrie 1940 - iunie 1941, însemnările senzaționale ale întâlnirii celor doi comitoni non grata, ale căror trenuri se încrucișează nu atât între Turcia și Georgia, cât între două lumi și destine frânte. Autorul Pactului Ribbentrop-Molotov îi spune lui Gafencu cât de mult regretă anexele secrete. În Germania, von der Schulenburg se alătură puciștilor anti-Hitler de la 20 iulie 1944. Este spânzurat în toamna anului 1944 pentru înaltă trădare, în închisoarea de la Plötzensee.

Grigore Gafencu

Allen Dulles

Gafencu, pe malul lacului Geneva, unde își trăiește, fără să știe încă, începutul febril al unui exil definitiv, se întâlnește frecvent cu un oarecare domn **Allen Dulles**, avocat și diplomat american care va deveni primul și cel mai longeviv șef civil al CIA, în timpul Războiului Rece (1953-1961). Gafencu înregistrează cu regret execu-

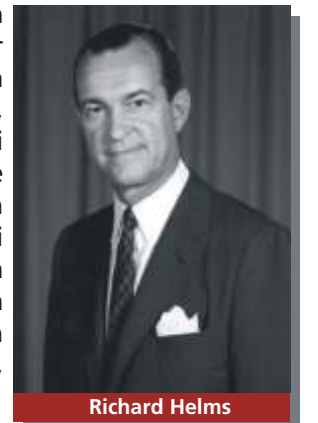
tarea lui Schulenburg, în noiembrie 1944, între două întâlniri cu domnul Dulles.

Mai sunt astfel de exemple tulburătoare ale legăturilor primejdioase? - ale unor celebri aventurieri, diplomați, spioni, agenți străini, al căror pasaj românesc echivalează cu ucenicia formatoare?

Frank Wisner, să zicem. Vine din Turcia în România, puțin înaintea de 23 august 1944. De la București coordonează spionajul american din Europa de sud-est.

Îl vedem într-o fotografie hollywoodiană pe Vârful Omu, alături de Regele Mihai. Între ei un superb ciobănesc german. Americanul, chipeș, sportiv și senin, poartă uniforma de piele neagră a comandoului de Marină, care l-a acoperit în timpul războiului pe toate fronturile. Wisner organizează repatrierea a 1 700 de prizonieri de război americani din România, în câteva zile, în august 1944, ca să nu-i prindă armata sovietică ce se îndrepta spre București. Infiltrează Partidul Comunist Român și Cartierul General al Armatei Roșii cu proprii agenți. Știe că sovieticii au venit ca să nu mai plece și e îndurerat de cedarea americană. După stagiul românesc, Frank Wisner va fi unul dintre cei mai importanți operatori de acțiuni secrete în țările ocupate de sovietici. Va conduce Serviciul de Planificare Operativă al CIA, cu 75% din bugetul total al Agenției, unde subordonatul său este un oarecare Richard Helms, viitor șef al CIA în timpul administrațiilor Johnson și Nixon. La sfârșitul anilor '50, adversarii săi invidioși din FBI îl declară pe Wisner periculos prin pretense legături amoroase cu prințesa româncă Alexandra Caradja, considerată în America, între timp, drept agentă sovietică.

Richard Helms

Frank Wisner are la activ și doborârea regimurilor Mossadegh în Iran și Arbenz Guzman în Guatemala. N-a reușit în Ungaria, în 1956, pentru că aici domnea Moscova, care, cu acordul SUA, controla neabătut Europa răsăriteană. Sătul de intrigi și de tranzacționismul propriului stat cu sovieticii, Wisner intră într-o depresie periculoasă. Nu-și va mai reveni. Se sinucide în 1965, cu arma unuia dintre fiii săi. Este îngropat în uniforma de comandor al Marinei din fotografia cu Regele Mihai. Românii ar trebui să-i onoreze memoria. Le-a fost aproape când, cum și cât a putut.

Dar în oglinda strâmbă mai vedem pe cineva animând tenebrele Războiului Rece, *via* București. E nimeni altul decât **generalul Alexandr Mihailovici Saharovski**, șeful consilierilor sovietici în România, între 1949-1953, pe traseul NKVD/ GRU/ KGB. A stat în proximitatea imediată a lui Gheorghiu-Dej. A configurat noua Securitate. A jucat rolul central în arestarea și lichidarea lui Lucrețiu Pătrășcanu. „Fertila” sa experiență românească i-a fost utilă. Între 1956-1971 va conduce Direcția 1 centrală a KGB, adică spionajul sovietic. La fel ca pentru Wisner, de la CIA, și pentru Saharovski de la KGB experiența românească în lumea penumbrelor l-a setat pentru marea luptă nevăzută a Războiului Rece.

Seria acestor exemple legendare poate fi oricând completată. România a fost mereu locul geometric de experimente liminale, fiind un stat a cărui rațiune existențială este consolidarea Limesului. Din văile obscure ale Carpaților, ermetizați după Retragerea Aureliană, ne-a rămas, probabil, absența care pregătește ceva anume. Eventual existența celui mai mare popor din această parte a Europei, cu țara cea mai întreagă, plus-minus, în condițiile date de la sfârșitul Primului, al celui de-al Doilea și al celui de-al treilea (Rece) Război Mondial.

Nu idealizez vocația misiunii secrete a României până acolo încât să includ și Securitatea comunistă și ceașistă în această serie paradigmatică a supraviețuirii cu orice mijloace - aerul cel mai respirabil al serviciilor secrete.

Național-comunismul a viciat semnele națiunii și pe ale comunismului, deopotrivă. Națiunea a rămas sfâșiată, cu biserici ortodoxe dărâmate, elite românești decimate în închisori și prin exil,

fără evrei, germani, greci, armeni, cu orașele, cultura și istoria devastate și pervertite de sistematizarea cultului personalității și de tentativele parțial reușite de refacere a lumii în viziunea falsului mântuitor.

Securitatea a pus cel mai tare umărul la asta. Efectele sunt de durată. Lichefierea încrederii, în noi înșine și unii în alții, este efectul cel mai pervers. Percepția faptului sau a adevărului simplu ca funcție a circuitelor complicate, absconse, oculte, în care nevăzutul e mai important decât văzutul, ne strică viața până azi. Prezumția, în subtext, este că „serviciile fac și desfac totul” încă în România. Chiar dacă-ar fi așa, uneori, avem aici de-a face nu cu o realitate euroatlantică, ci cu vechea mentalitate sultanist asiatică.

Iată de ce, pe un fundal istoric atât de spectaculos, dar și cu o moștenire dezastuoasă a deceniilor comuniste, lumea serviciilor secrete mai are câte ceva de făcut. Cred în puterea de transformare democratică a Sigurantei statului, mai ales în ultimii ani. Dar Capșa ar trebui să rămână un loc mai atrăgător.

Intelligence și Decizie

Simona OPRESCU

Într-o lume guvernată de riscuri asimetrice și incertitudini multiple, principala provocare privind optimizarea relației furnizor de intelligence - consumator de informație de securitate națională este reprezentată de necesitatea modificării paradigmei de operare de la „need to know” la „need to share”, ca fundament al responsabilizării active a factorului de decizie, ținta fiind dezvoltarea unei culturi comune de securitate și, implicit, a unui mediu adecvat dezvoltării economico-sociale și politice.

Utilitatea unui astfel de transfer survine ca o consecință directă a actualului „tsunami” informațional, dar și a amplificării preocupărilor societății civile, mediului economic și academic, de a rafina tehnicile și metodele de analiză integrată, concomitent cu creșterea capacității de împărtășire a informațiilor, în vederea asigurării unui răspuns real, oportun și util - prin caracterul acționabil - față de noile provocări de securitate.

„Intelligence se referă la informația care este colectată și rafinată pentru a sprijini decidenții politici în procesul de fundamentare a deciziilor”

Mark Lowenthal,
fost director-adjunct pentru
analiză din cadrul CIA

Binomul furnizor-consumator

Activitatea de *intelligence* se subsumează prioritar îndeplinirii a două obiective complementare, respectiv transformarea rezultatelor muncii de informații în contribuție concretă la **garantarea securității statului și a instituțiilor sale**, dar și **sustinerea informativă a procesului decizional**, prin punerea la dispoziția factorilor de autoritate a informațiilor de securitate națională - principalul produs al muncii specifice -, ca fundament pentru adoptarea și implementarea de măsuri eficiente pentru prezervarea și/ sau promovarea intereselor naționale, precum și a celor derivate din calitatea de membru al structurilor nord-atlantice, dar și al comunității europene.

Din perspectivă decizională, eficiența demersului de informare a beneficiarilor depinde de:

- realizarea unei **convergențe depline între nevoile de informare ale factorilor de decizie în stat și conținutul informației**, având în vedere că noile cerințe ale beneficiarului sunt implicit influențate de informațiile recepționate anterior;
- gradul de **cunoaștere a subiectului informării** de către beneficiar, respectiv percepția sa asupra problemei semnalate;
- contextul social, politic, geopolitic, geo-economic etc., fiind necesară o **permanentă ancorare în actualitate**, inclusiv din perspectiva considerării posibilelor influențe induse de evoluții adiacente asupra situației ce face obiectul informării;
- factorul temporal, care impune analizarea, respectiv **transmiterea în timp real** a informațiilor de securitate către beneficiari. În acest sens, trebuie avut în vedere că, pe de o parte, informațiile care ajung cu întârziere devin inutile și că, pe de altă parte, evoluțiile accelerate ale situației pot modifica semnificativ datele problemei, astfel încât informația respectivă să nu mai aibă corespondent în realitate.

Racordarea la agenda beneficiarilor versus politizare

Relaționarea dintre serviciile de informații și consumatorii de *intelligence* a fost întotdeauna dominată de viziuni diferite privind raportul între orientarea informațiilor în sprijinul deciziei politice versus politizarea agendei de *intelligence*.

Astfel, dacă mulți beneficiari consideră că serviciile de informații trebuie să fie omniprezente și omnisciente sau, dimpotrivă, abordează într-un mod minimalizat rolul *intelligence* în fundamentarea deciziilor, în mediul comunităților de informații persistă percepția că unii beneficiari nu apreciază valoarea informației de securitate națională sau o folosesc în scopuri proprii.

În practică, relația dintre structurile de *intelligence* și zona de decizii politice este **bidirecțională**. De altfel, este reală nevoia de obiectivitate a serviciilor de informații, dar fără o relaționare structurată și permanentă cu factorii de decizie, obiectivitatea poate însemna în fapt și distanțarea conceptuală de agenda strategică a unei națiuni. O minimă „contaminare” a *intelligence* de agenda/prioritățile politice ale beneficiarilor este necesară și binevenită, chiar recomandabilă, în special în analiza strategică.

Astfel, dacă în domeniul riscurilor și amenințărilor punctuale, „contaminarea” poate fi inoportună (decidenții pot să nu sesizeze anumite riscuri sau să le minimizeze), în analiza vulnerabilităților și oportunităților generate de o strategie, aceasta poate fi chiar dezirabilă, din moment ce este dificil de evaluat la nivel strategic ce efecte va avea o politică de securitate într-un anumit domeniu, fără ca nuanțele și tendințele de aplicare a acelei politici să fie înțelese pe deplin. Pe de altă parte, există riscul „contaminării” excesive a structurilor de *intelligence* de către

agenda politică, astfel încât serviciile de informații să informeze doar cu ceea ce se percepe că decidenții ar dori să afle.

Problema apropierei și/ sau distanțării dintre serviciile de informații și factorul politic a constituit subiectul a numeroase dezbateri, inclusiv în state cu o constantă tradiție democratică), miza fiind **identificarea unui climat echilibrat de colaborare**, guvernat de interesul național, fiecare parte acționând potrivit atribuțiilor și competențelor legale.

Deși este nevoie de o relație suficient de apropiată pentru a fi constructivă între factorul politic și reprezentanții serviciilor de informații, este, de asemenea, necesară o separare funcțională, așa încât structurile speciale să cunoască nevoile reale de informare ale factorului politic, dar să nu selecteze și elaboreze informările după deciziile presupuse a conveni beneficiarului. La rândul său, factorul de decizie trebuie să conștientizeze și să accepte caracteristicile specifice muncii de informații - care, indiferent de deschiderea și transparența manifestată față de societatea civilă, continuă să rămână o activitate secretă - înțelegând astfel atât oportunitățile, cât și limitele sale.

Informația de securitate națională

Necesitatea unui astfel de abordări din partea beneficiarului de *intelligence* este cu atât mai stringentă în actualul „boom” informațional, când, prin prisma trăsăturilor sale, informația de securitate națională se distinge, în raport cu informațiile curente, drept produs flexibil, proiectiv și acționabil, caracterizat prin faptul că:

- se referă la un **indicator de amenințare** la adresa securității naționale ori la **oportunități de promovare și valorificare** a unor interese de securitate;
- aduce un **element de noutate în raport cu datele preexistente** referitoare la fapte, fenomene, evenimente - care reprezintă/pot deveni amenințări ori surse de risc pentru securitatea națională - sau la vectorii purtători ai acestora, utile cunoașterii, prevenirii și eliminării

vulnerabilităților, contracarării și neutralizării amenințărilor respective;

- este **obținută prin mijloace speciale** - instrumente și metode secrete de obținere, modalități particulare de prelucrare a datelor - și, **implicit, imposibil de realizat prin alte mijloace**.

Deși în contextul amplificării posibilității de acces în timp real la informații, inclusiv la nivelul beneficiarilor, a crescut semnificativ ponderea informațiilor obținute din surse deschise în raport cu cele provenite din surse secrete, **informațiile de securitate își conservă statutul special**, derivat din caracterul secret al activității de obținere, fiind valoroase tocmai pentru că nu pot fi obținute din altă parte;

- se **evidențiază prin oportunitate și poate răspunde rapid cerințelor presupuse de o situație complexă și dinamică**, mai ales printr-o accentuată dimensiune anticipativă și predictibilă.

Informația de securitate națională are întotdeauna un scop bine determinat, structurile de informații având rolul de a oferi informația - **a informa pentru a fundamenta procesul decizional al factorilor de autoritate** -, iar beneficiarul de a o recepta - **a ști pentru a selecta varianta de acțiune adecvată unei anumite realități**. Pe de altă parte, din perspectiva factorului temporal (analiza și transmiterea în timp real a informațiilor de securitate către beneficiari), trebuie avut în vedere că, pe de o parte, informațiile care ajung cu întârziere pot fi deja nefolositoare și că, pe de altă parte, evoluțiile accelerate ale situației pot modifica semnificativ datele problemei, astfel încât informația respectivă să nu mai aibă corespondent în realitate.

- se **distinge prin capacitatea de identificare a cauzelor** profunde ale apariției și evoluției unor situații problematice pentru securitatea națională. Din aceste considerente, rolul *intelligence* este de ajuta factorii de decizie în a înțelege evoluția unor factori de risc, de a evidenția posibilele efecte negative asupra securității naționale și de a formula predicții privind evoluția riscului, configurându-se drept **sprijin pentru realizarea unei mape cognitive la nivelul decidenților politici**.

Avertizările de securitate

Factori importanți în adoptarea unor decizii de securitate sunt avertizările pe care serviciile de informații le emit cu privire la evoluția unui risc și măsurile preventive și de contracarare aferente adoptate de factorii de decizie în stat. Cele două dimensiuni - **informația și decizia** - sunt în mod inevitabil afectate de limitele cognitive și mentale ale furnizorilor și consumatorilor produselor informaționale.

Orice avertizare privind evoluția unui risc se află sub impactul unui paradox epistemologic. Pe de o parte, așteptarea, de către furnizorul de intelligence, a unui nou indiciu/ semnal care să confirme presupunerea strategică poate determina pierderea oportunității informării beneficiarilor în timp util, pe de altă parte, realizarea unei predicții fără existența unor dovezi certe poate pune sub semnul întrebării credibilitatea analizei.

La un alt nivel, factorii de decizie - în calitate de consumatori de intelligence - se confruntă cu propriile provocări în ceea ce privește analiza factorilor de risc. Resursele care sunt alocate protejării securității naționale sunt limitate, inclusiv factorul temporal, aflat în strânsă corelație cu disponibilitatea liderilor de a acorda suficient spațiu pentru o anumită problemă, în contextul în care, de obicei, aceștia trebuie să abordeze o paletă largă de probleme de politică internă sau externă. Costurile de oportunitate pot fi ridicate dacă resursele sunt alocate necorespunzător pentru a împiedica o amenințare care nu se materializează, neglijând să acorde atenție unei alte amenințări care ar putea avea efecte asupra securității naționale.

Practica a evidențiat că **decidenții par a fi interesați de informații**, implicit de cele de securitate națională, la trei momente diferite din istoria derulării unui eveniment, însă din motive diferite:

- **ante-factum** - atunci când au anticipat configurarea unui eveniment, decidenții pot fi interesați să înțeleagă semnificația dimensiunii și a formei de manifestare a acestuia, precum și să perceapă implicațiile evenimentului;

- **iminența luării unei decizii** - interesul politicianilor este legat de identificarea alternativelor de acțiune. Este momentul în care serviciile de informații pot avea o reală contribuție, oferind un suport de neînlocuit în efortul de decelare a semnificațiilor prezente și a consecințelor viitoare.

- **post-factum** - după materializarea amenințării/factorilor de risc, decidenții politici devin mai atenți la informările serviciilor speciale, având în vedere reducerea impactului ori limitarea urmărilor negative.

Provocări pentru intelligence

O provocare continuă pentru intelligence este dată de **necesitatea dezvoltării expertizei** necesare identificării mutațiilor ce au survenit asupra stării inițiale și anticipării amenințărilor. Pentru a-și menține credibilitatea, un analist ar trebui să fie la curent cu evoluția evenimentelor și cu informațiile neprelucrate care circulă, astfel încât să poată deservi beneficiarii în mod eficient. Mai mult, menținerea actualizării evenimentelor asigură baza necesară identificării discontinuităților în ceea ce privește evenimentele externe pe care componenta analitică a activității informative trebuie să le evidențieze beneficiarilor ca fiind potențiale semnale de avertizare

privind schimbările politice, militare sau economice defavorabile intereselor naționale.

Serviciile de informații se confruntă permanent cu noi tipuri de riscuri care se pot transforma în amenințări sau care pot reprezenta potențiale amenințări la adresa securității naționale. Astfel, chiar dacă tehnologiile inovatoare sau rețelele de tip social nu reprezintă o amenințare explicită, rolul serviciilor de informații este de a identifica eventualele intenții sau acțiuni ale unor actori de a utiliza o tehnologie sau o rețea socială în scopuri distructive sau pentru a aduce atingere drepturilor fundamentale ale individului sau ordinii de drept. Spre exemplu, în ultimul deceniu, unele fenomene precum radicalizarea și terorismul au impus dezvoltarea expertizei, a aparatului conceptual și a metodologiei aferente, precum și a instrumentelor concrete de combatere a acestora.

Pentru a asigura **cunoașterea predictiv-anticipativă** a evoluției riscurilor și adecvarea capacității de acțiune, serviciile de informații trebuie să-și remodeleze misiunile, obiectivele și capabilitățile, dar și să-și consolideze - ca parteneri ai mediului de securitate - relația cu factorii de decizie consumatori de intelligence.

Concluzii

Succesul deplin al activității de intelligence derivă din maniera în care produsul final - informația de securitate națională - devine un factor catalizator al deciziei publice responsabile, dincolo de caracterul temporal al unei demnități/funcții ocupate de beneficiar, obiectivul prioritar reprezentându-l previzionarea situațiilor care pot afecta securitatea națională, dimensiunea proiectiv-anticipativă fiind definitorie pentru valoarea demersurilor oricărui serviciu de informații, aflat în slujba interesului public.

Bibliografie:

- Mireille Rădoi, „Serviciile de informații și decizia politică”, Editura TRITONIC, București, 2003;
- George Cristian Maior (coordonator), „Un război al minții: Intelligence, servicii de informații și cunoaștere strategică în secolul XXI”, Editura Rao, București, 2010

Istoria

**Serviciilor de Informații
din România
la începutul
secolului al XX-lea -
Secția militară secretă din Transilvania
și rolul său în campania pentru
apărarea României Mari**

Tiberiu TĂNASE

În timpul primei conflagrații a secolului al XX-lea, din structurile informative ale statului român făceau parte cea din Ministerul de Interne - *Siguranța Generală a Statului*, cea a Ministerului Apărării Naționale - *Serviciul de Informații al Armatei*, dar și alte structuri informative: *Serviciul de Informații și Contrainformații româno-rus*, *Serviciul de Informații și Siguranță al Deltei*, *Secția Militară Secretă din Transilvania*.

Dacă din punct de vedere teoretic se poate susține că există o încadrare în spiritul epocii, practic însă, organizarea unui serviciu secret de informații militar în România întâmpină mari greutăți. După cum atestă studiile și rapoartele întocmite în anul 1911 de către ofițeri de la Marele Stat Major al Armatei Române, cauzele principale care împiedicau organizarea serviciului de informații erau „lipsa fondurilor bănești” și „inexistența unei legi a contraspionajului în timp de pace”.

În intervalul 1911-1913, s-au depus eforturi pentru a se remedia aceste neajunsuri. Începând cu 31 ianuarie 1913, a intrat în vigoare Legea contraspionajului în timp de pace, care stabilea ca infracțiune transmiterea sub orice formă a informațiilor despre apărarea țării și prevedea ca sancțiuni închisoarea corecțională de la 1 la 5 ani sau o amendă de la 500 la 5 000 de lei*. De asemenea, au fost întocmite proiecte de organizare a unui nou serviciu de informații, dar fără un rezultat practic, așa cum atestă documentele de arhivă, fondurile alocate fiind destinate altor întreprinderi.

Mihail Moruzov

Mihai Moruzov** menționa că „până la războiul balcanic din 1913, armata noastră n-a dispus de un serviciu de informații propriu-zis”. Abia în acel an, când armata română a intrat în Bulgaria, s-a izbit de lipsa unui asemenea serviciu „și atunci s-au luat primele măsuri pentru organizarea acestuia”.

La rândul lui, Eugen Cristescu ne oferă următoarele detalii în legătură cu serviciul de informații al Armatei Române la începutul Primului Război Mondial: „Marele Stat Major, prin Secția a II-a, activa și el un domeniu informativ. Pe lângă statele majore ale marilor unități militare funcționa câte un birou II, care

făcea contrainformații în armată și contra-spionaj pe teritoriu. Prin ofițeri special pregătiți și agenți de frontieră se infiltrau în țările vecine elemente informative pentru adunarea materialului ce-i era necesar, în special în Ardeal, unde aceștia aveau legătură cu patrioții români din acea provincie”*. În anul 1915, serviciul de informații al Armatei Române era capabil să inițieze misiuni speciale în scopul culegerii unor informații necesare documentelor de planificare.

Pentru serviciile de informații românești, mai ales pentru cele cu caracter militar, s-au înregistrat în perioada 1914-1916 mari curențe și în ceea ce privește măsurile de protecție contrainformativă.

Bogata literatură istoriografică dedicată participării Armatei Române la Primul Război Mondial a acordat spații largi evidențierii stării de spirit profund patriotice a majorității românilor. Numai că, după cum au evoluat evenimentele, istoria a demonstrat că patriotismul nu a fost suficient pentru a ne asigura decizia într-o campanie ce-și propunea ca obiectiv strategic realizarea unității național-statale. Dimpotrivă, îndrăznim să afirmăm că, în momentul acela, avântul patriotic a fost anulat, în cea mai mare parte, de vulnerabilitățile în plan contrainformativ, atât ale armatei, cât și, în general ale societății românești. Afirmatia face referire la scurgerea secretelor de stat și militare sau de a căror divulgare s-au făcut vinovați chiar unii dintre cei care, prin însăși natura profesiei, erau obligați să vegheze cu sfințenie la apărarea și protejarea lor. Corupția, neglijențele stupide, traficul de influență din „înalta societate”, ușurința condamnabilă cu care au fost tratate problemele importante pentru interesul național și, nu în ultimul rând, „pălăvrăgeala” au produs adevărate ravagii în societatea românească

Mai mult, Comandamentul Austro-Ungar deținea o copie a Convenției Militare încheiate de România cu Antanta, în august 1916, privitoare la condițiile intrării țării și a armatei Române în campanie alături de aceasta și împotriva Puterilor Centrale.

* Monitorul oficial nr. 242, joi, 31 ianuarie /13 februarie 1913, pp. 11225-11227.

** Vezi pe larg în Lionede Ochea *Serviciul Special de Informații al României pe frontul de vest 1940-1944*, Pp. 111-118. Personalitatea lui Moruzov este deosebit de bine prezentă și cartea lui Cristian Troncotă, *Mihail Moruzov și Serviciul Secret de Informații al Armatei Române*.

* Eugen Cristescu, organizarea și activitatea Serviciului Special de Informații în Cristian Troncotă, Eugen Cristescu, *Asul serviciilor secrete românești* Studiu, memorii, documente, București, Editura Roza Vânturilor, 1995, p. 95.

Rezultă de aici, fără sarcasm, că afirmațiile lui Eugen Cristescu și Constantin Argetoianu, privind buna păstrare a secretului intrării Armatei Române în război, în august 1916, sunt veridice doar în ceea ce-i privește pe oamenii bine informați din România, nu și pe austro-ungari.

Într-adevăr, Comandamentul Puterilor Centrale, pe baza fluxului informațional obținut de la potențialul informativ creat în România, a sesizat concentrarea forțelor principale române spre Transilvania și, de asemenea, faptul că, pentru acoperirea spațiului spre Bulgaria, Armata Română va lăsa în Dobrogea și pe Dunăre forțe destul de slabe. Ca urmare, Planul de cooperare al Coaliției Puterilor Centrale prevedea invadarea Dobrogei de către armata condusă de Mackensen, surprinderea punctelor întărite ale Armatei Române de la Turtucaia și Silistra, ca și pătrunderea până la cea mai îngustă porțiune dintre Marea Neagră și Dunăre.

Operațiile de pe frontul transilvan aveau un caracter secundar, vizând ca obiectiv rezistența pe poziții întărite. Acest plan de campanie estima că Armata Română urma să dezlănțuie ofensiva în Transilvania, concentrând forțele principale la trecătorile din Carpați. Forțele secundare erau lăsate la frontiera lor sudică, ceea ce corespundea, în esență, realității. Fără îndoială că aceste estimări făcute de către Înaltul Comandament al Puterilor Centrale au fost facilitate de toate acele vulnerabilități în plan contrainformativ, pe care le-am menționat anterior.

Avem acum pe deplin justificate eforturile ofițerilor români din cadrul M.St.M. de a reorganiza **Serviciul de Informații al Armatei**, sub forma unui Birou 5 din Secția a II-a a M.St.M. „Proiectul de organizare” a fost întocmit probabil în primăvara anului 1916, dar a fost pus în aplicare abia după intrarea României în război. Numai că, așa cum avea să spună Mihai Moruzov mai târziu, „un astfel de serviciu nu se poate improviza”. Iată și explicația faptului că Biroul 5 n-a putut avea eficiență în campania din toamna anului 1916.

În conformitate cu „proiectul”, Biroul 5 trebuia condus de către un ofițer superior, cu grad de locotenent-colonel, și de un ajutor, cu grad de maior. Era structurat pe două diviziuni.

Diviziunea I (Studiul armatelor străine) era compusă din 4 subdiviziuni:

A (Austro-Ungaria), **R** (Rusia), **G.F.** (Germania, Franța, Italia și Elveția), **B** (Peninsula Balcanică, Bulgaria, Serbia, Grecia, Turcia și Albania).

Diviziunea a II-a (Serviciul Informațiilor) era condusă de subșeful Biroului 5 și se compunea din trei subdiviziuni:

Subdiviziunea I (Serviciul interior sau contra-spionajul), condusă de către un civil, având principala misiune de „a împiedica organizațiile de spionaj străine să acționeze pe teritoriul românesc”, „la nevoie să le intoxice cu știri false”;

Subdiviziunea a II-a (Serviciul exterior), formată din agenți permanenți și ficși, cu reședința în orașele Odessa, Chișinău, Ungheni-Ruși, Sofia, Șumla, Timișoara, Sibiu, Cernăuți, Belgrad, Brașov și Rusciuk (agenții erau recrutați dintre români pe baza sentimentelor de naționalitate și puteau să-și creeze la rândul lor, agenți, ceea ce înseamnă că jucau rolul de rezidenți, iar informațiile trebuiau comunicate direct la centru);

Subdiviziunea a III-a (Serviciul mobil), care avea în componență agenți mobili sau de legătură și curieri de control. Agenții mobili făceau legătura cu cei ficși, aducând informații sau transmițând ordine. Aceștia trebuiau să cunoască foarte bine limba și obiceiurile locuitorilor din țara în care erau trimiși în misiune. Curierii de control erau ofițeri din Statul Major, care se deplasau pentru a lua corespondența de la atașații militari și pentru a le transmite instrucțiuni.

În timpul misiunii era necesar să culeagă informații prin observarea directă, în urma cărora întocmeau un raport (memoriu). Astfel de misiuni erau încredințate o dată pe lună.

Alte atestări documentare evidențiază că în primele zile ale izbucnirii războiului, acțiunile cu caracter informativ organizate în Transilvania de structurile specializate românești au folosit agentura secretă. Agenții fuseseră recrutați din rândul numeroșilor români transilvăneni care își manifestaseră sentimentele naționale. Ei au pus la dispoziția structurilor informative românești,

înfruntând mari riscuri, toată priceperea pentru culegerea de date și informații necesare planului de campanie în ipoteza intrării României în război contra Austro-Ungariei. Semnificativă în această privință este scrisoarea adresată la 7 iulie 1915 de Matei C. Cosma ministrului de Război român, prin care îi cerea să fie repartizat la Comandamentul trupelor române când acestea vor pătrunde în Transilvania „prin locurile cunoscute” și pe care „le indicase”.

Cu ajutorul unor astfel de colaboratori patrioți s-au creat câteva centre informative în Transilvania, Banat și Bucovina. Misiunea acestora era de a supraveghea pregătirile militare ale Puterilor Centrale și, în cele mai mici detalii, teatrul de operațiuni în care urmau să acționeze unitățile militare românești. Astfel de centre informative au funcționat la Brașov, Sibiu, Cluj, Timișoara, Suceava și în alte orașe din Transilvania și Bucovina. Valoroase informații cu caracter militar despre pregătirile de luptă ale Puterilor Centrale au cules și comandamentelor Armatei Române colaboratorii Centrului Brașov, condus de Spiridon Boite. Activitatea acestui centru a fost sprijinită de 200 de colaboratori.

Activitatea centrului informativ din Bucovina a fost coordonată de profesorul Aurel Moldovan, care, pentru serviciile aduse statului român, a primit aprobarea de a se stabili în România. În activitatea de culegere și trimitere a informațiilor despre pregătirile austro-ungare a fost sprijinit de frații săi, Dumitru, Iosif și Rudolf, precum și de numeroși intelectuali.

După declararea stării de război cu Austro-Ungaria (14/27 august 1916), unitățile militare române, trecând Carpații, au fost sprijinite de patrioții transilvăneni cu informații despre trupele austro-ungare sau au fost conduse în diverse localități de către călăuzele și persoanele de încredere din rândurile populației române. Chiar Max Ronge recunoaște că „serviciul de spionaj românesc a găsit în sânul populației din Transilvania, supraîncălzită de agitațiile naționaliste, multe simpatii. Această stare de spirit a fost exploatată în 1916, când românii, dând peste cap slabele noastre trupe de acoperire, au progresat de-a lungul Transilvaniei; în perioada aceea au găsit o sumedenie de oameni care-i informau asupra mișcării trupelor noastre în mijlocul regiunii noastre. Pe de altă parte și un număr oarecare de

preoți, institutori și avocați transilvăneni s-au dat de partea năvălitorului [trupele române n.n.], sfătuind soldații să încalce jurământul și să dezerteze”.

Documentele atestă existența unei structuri informative, numită **Secția Militară Secretă (SMS)**, care și-a desfășurat activitatea în Transilvania în perioada noiembrie 1918 - noiembrie 1919. Acest serviciu de informații unic în felul lui și foarte apropiat de cerințele moderne ale timpului avea 31 de membri interni și 46 externi, fiind organizat pe patru secții: o secție de spionaj și informații politice (condusă de medicul Carol I. Sotel), o secție militară (condusă de Emilian Savu), o secție de propagandă (al cărei șef era inginerul Gheorghe Chelemen) și o secție muncitorească (condusă de preotul militar dr. Iuliu Florian).

Realizări concrete ale **Serviciului Militar Secret** au fost descrise de Aurel Gociman, într-o lucrare intitulată *România și revizionismul maghiar*, apărută în 1934, în care a publicat și 13 documente (rapoarte). Prin conținutul lor, rapoartele atestă din plin veridicitatea următoarelor afirmații: „Membrii acestei organizații [SMS-n.n.] au dat dovadă de un curaj și o disciplină extraordinară, și de numele lor sunt legate multe acte de eroism românesc, înainte și după intrarea Armatei Române [în Ardeal-n.n.].

Amintim câteva: au demontat 16 tunuri ungurești din Cetățuia Clujului, cu care secuii vroiau să iasă în întâmpinarea armatelor române; la Dej au demontat 6 tunuri; au cutreierat tranșeele secuiești făcând rapoarte și spionaj; au adus documente secrete din Budapesta; au reușit să pună mâna pe arhivele profesorului Apathi; au scăpat pe mulți români condamnați la moarte în Ungaria; pentru Conferința de pace au furnizat acte de mare preț pentru interesele românești; au prins spioni ungari; au confiscat multe milioane de coroane transmise din Budapesta ungurilor din Ardeal; au înființat gărzi naționale la sare și consilii; au constituit linii telegrafice secrete, prinzând ordinele ce s-au dat din Ungaria sfaturilor și gărzilor ungurești din Ardeal etc. La rugămintea Comandamentului trupelor române din Transilvania, această organizație [S.M.S. - n.n.] a funcționat până la data de 1 noiembrie 1919, servind cu același eroism cauza românească.

Mihai ȘERBAN

Este recunoscut că, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, statul român a făcut dovada unor principii anticomuniste puternice. Aceste fapte au fost evidențiate și de preocupările structurilor românești de intelligence pentru a identifica intențiile sovieticilor de a influența cercurile politice românești, precum și dorința vecinilor de la Răsărit de a forma o puternică rețea pentru a-și impune controlul asupra României.

În acest context a fost înființată Grupa Specială. Treptat, membrii acestei structuri deplin conspirate au fost identificați de către autoritățile comuniste, fiind condamnați în 27 iulie 1956. Se poate spune că această situație este reprezentativă pentru ceea ce s-a întâmplat în societatea românească referitor la rezistența față de planurile sovieticilor.

Înființarea unei noi structuri deplin conspirată

După actul de la 23 August 1944, șeful Secției Contrainformații din cadrul Serviciului Special de Informații, lt. col. Traian Borcescu, elaborează Nota nr. 32.445/28.09.1944, către generalul Racoviță, în care susține necesitatea formării unei structuri informative, conspirată deplin, în scopul contracarării acțiunilor întreprinse de sovietici în România.

Lt. col. Traian Borcescu a evidențiat, încă de la începutul documentului la care facem referire, că, pe teritoriul României, acționau atât cadrele de informații ale armatei sovietice, cât și elemente ale Partidului Comunist al Moscovei, împreună cu ofițeri N.K.V.D. (Borcescu folosește această titlatură, deși era cunoscută Serviciului Special de Informații, încă din 1943, apariția unei noi denumiri: N.K.G.B.* Este probabilă explicația puterii obișnuinței. - n.n.).

* Arhiva Serviciului Român de Informații, Fond P. Dosar Nr. 25.374, vol. 22, f. 222 (în continuare, Arh. S.R.I.);

Scopul sovieticilor, stabilit în mod evident pe căi informative, era acela de a determina și dirija anumite curente politice, precum și de a forma o vastă rețea informativă în scopul impunerii controlului la nivelul României.

În acel context strategic era absolut necesară selectarea unor cadre bine instruite, cunoscătoare ale limbii ruse, care să dispună de fondurile necesare pentru a putea urmări toate problemele considerate de interes de către Armată și Guvern.

Continuarea firească a fost selectarea a 35 de cadre ce corespundeau acestor deziderate, care erau sprijinite informativ în scopul desfășurării activității viitoare, dar și al protejării față de eventualele măsuri pe care le-ar fi putut lua sovieticii.

O protecție mult mai eficientă s-ar fi putut asigura dacă era aprobată aducerea unor legitimații eliberate de Serviciul Informativ American, care a consimțit să furnizeze acele documente în schimbul unor informații despre activitatea sovieticilor în România. Subliniez cu această ocazie vechimea activității care astăzi

O CUMPĂNĂ
1944 DIN PERSPECTIVA ACTIVITĂȚII

A ISTORIEI
SERVICIULUI SPECIAL DE INFORMAȚII

este cunoscută în domeniu drept serviciu de parteneriat. (Ideea care fundamentează acest tip de activitate informativă este aceea că se pot face schimburi de informații sau servicii între două instituții similare ce aparțin altor state, atunci când au obiective comune).

Pentru buna desfășurare a demersurilor informative ale noii structuri, se aprecia necesar un fond de cinci milioane lei (două milioane lei pentru plata informațiilor, iar restul pentru plata casei conspirative și a salariilor cadrelor). La conducerea acestei structuri informative deplin conspirate era propus colonelul Vasile Paliu (care coordonase activitatea Eșalonului Mobil - Detașamentul „Vulturul” în campania din Răsărit și avea cunoștințe solide cu privire la mijloacele și metodele informative ale sovieticilor).

Dovadă a importanței acestui demers (inițierea unei structuri care să obțină informații despre sovietici) apreciez că este și rapiditatea cu care a pus rezoluția „Crearea rețelei informative prevăzută [...] o apreciez ca fiind foarte necesară” șeful Serviciului de Informații (cum a fost redenumit Serviciul Special de Informații), col. Ioan Lissievici (respectiv în aceeași zi în care a fost elaborat de către lt. col. Traian Borcescu - 28 septembrie 1944). Confirmarea deplină a importanței înființării „Grupei Speciale” este dată de semnătura Ministrului de Război, care are aceeași dată (28 septembrie 1944).

La 28 octombrie 1944, generalul Racoviță aprobă proiectul referitor la organizarea și funcționarea Grupei Speciale, pe acest document aflându-se o însemnare a șefului Serviciului de Informații, col. I. Lissievici, care propunea retribuirea cadrelor în funcție de activitatea desfășurată, putând ajunge la 100 000 lei lunar. Acela era momentul în care șeful unei structuri avea posibilitatea de a solicita fonduri și nu doar din considerentul că niciodată nu sunt suficient de mulți bani, ci pentru că situația generată de infiltrarea comuniștilor (atât români, cât și sovietici) în societatea românească era percepută la adevăratele dimensiuni ale agresivității sale.

La primul punct al acelui proiect era stipulat faptul că, în baza rezoluției ministrului de Război de pe referatul nr. 32 445 din 28 septembrie 1944, se propunea organizarea de către Serviciu a unei grupe speciale, „cu totul camuflată”, condusă de elemente de încredere, structură care va funcționa după propriile posibilități. Această precizare inițială trebuie înțeleasă din perspectiva activității informative deosebit de intense desfășurate de Serviciul Special de Informații, în direcția identificării acțiunilor comuniștilor și a contracarării acestora. Apreciez că analiștii S.S.I. erau deosebit de capabili, dovadă și înțelegerea eforturilor depuse de comuniști pentru acaparea puterii în România.

Pentru asigurarea conspirativității și a protecției cadrelor implicate se impunea ca numai șeful acestei grupe să facă legătura cu Serviciul, fiecare membru activând pe cont propriu, pe linii separate.

Scopul principal al activității Grupei Speciale era acela de a urmări activitatea desfășurată de U.R.S.S. atât în România, cât și în Bulgaria (O dovadă de anticipare a unei apropieri ideologice între U.R.S.S. și Bulgaria.). Și această țară sudică era considerată un pericol al expansiunii comunismului, din perspectiva originii etnice slave a bulgarilor.

Vectori purtători ai amenințărilor la adresa României, din această perspectivă, erau apreciați a fi: Partidul Comunist din România (în care activau elemente ale centralei comuniste moscovite, trimise în mod special); elementele N.K.G.B.-ului; comandamentele Fronturilor II și III ucrainene (care aveau propriile organisme politice); secțiile N.K.G.B. din cadrul Armatei Roșii (K.R.O.), precum și structurile informative proprii armatei sovietice (R.O.).

Un aspect pe care îl consider foarte important (ce susține ideea profesionalismului analiștilor Serviciului Special de Informații) este acela referitor la stabilirea direcțiilor de căutare a informațiilor pentru aflarea intențiilor sovieticilor față de comunizarea României și de înglobare a țării noastre, a statelor din Balcani și din Europa Centrală, în U.R.S.S. Pentru realizarea acestor planuri, cadrele române de informații opinau că sovieticii vor acționa prin dezarmarea armatei noastre, introducerea de

reforme sociale prin intermediul unor guverne „agreate de ei”, sau prin aparatul administrativ al statului, în care vor infiltra principiile comuniste cu ajutorul elementelor dirijate ce le sunt fidele.

Principalele etape prin care sovieticii își propuneau să ajungă la scopurile pe care le-am prezentat anterior, din perspectiva inițiatorilor acestui Proiect, erau: atragerea tinerilor intelectuali (din școli, universități și din cadrul școlilor militare), ademenirea intelectualilor (profesori, avocați, membrii asociațiilor culturale și profesionale), „seducerea” muncitorilor (prin intermediul sindicatelor) și a țăranilor (prin comitete comunale).

Deși, la nivelul percepției individului, perioada de timp care a trecut este impresionantă, nu pot ignora acuratețea concluziilor formulate de analiștii S.S.I.-ului, transpuse în acest document-plan, referitoare la preocupările sovieticilor de a-și impune sistemul în România și în Europa de Răsărit. La o primă lectură a fragmentului din documentul la care fac referire în prezenta analiză, impresia este că acesta a fost redactat ulterior, în baza faptelor care s-au desfășurat.

Inițial, în Proiect erau propuse șapte cadre (care aveau indicativele R. 1; 2; 13; 17; 27; 101 și 110), urmând ca numărul acestora să crească pe măsura dezvoltării activității Grupei. Bugetul prevăzut pentru începerea activității era de 100000 lei pentru fiecare cadru de informații, 2000000 lei fond informativ (cheltuieli cu informatorii, contravaloarea diferitelor consumații etc.) și 150 000 lei pentru casele conspirative (chirii, electricitate, curățenie, alimente etc.). Deoarece rigorile erau deosebite în epocă, apreciez că era vorba de o casă la două cadre.

Pentru a păstra aceeași logică a muncii de informații, în acest document se aprecia fiind esențială stabilirea legăturilor și colaborarea cu serviciile informative străine. Inițial se argumentează cu ideea că activitatea germanilor în România ar fi fost imposibil de cunoscut dacă nu s-ar fi colaborat, în anumite limite, cu serviciile lor specializate în activitatea de informații. Urmarea firească era stabilirea imediată a contactelor cu sovieticii și colaborarea cu ei. Apreciez acest paralelism ca fiind generat de aceleași principii ale activității de informații,

principii care trec de conjunctura politică (pentru profesioniști), dar și extrem de provocator pentru consilierii sovietici care au înțeles paralela făcută între cele două regimuri totalitare. Similitudinile nu erau punctate din dorința lucrătorilor de informații de a brava, ci erau generate de coordonatele identice, în esență, după care se ghidau factorii politici ai regimurilor nazist-hitlerist și bolșevic-stalinist.

Pentru ca această construcție instituțională nouă să aibă succes este stipulată și necesitatea colaborării cu serviciile de informații anglo-americane.

La data de 12 noiembrie 1944, colonelul Lissievici aprobă *Instrucțiuni* care detaliază obiectivele urmărite de cadrele de informații în raport cu amenințările reprezentate de sovietici pentru spațiul românesc. Lipsa oricărui antet și precizarea notată de Lissievici, care ordona memorarea datelor din acest document și obținerea unor informații cât mai complete, permit a concluziona că beneficiarii erau membrii Grupei Speciale.

Primele patru puncte ale instrucțiunilor stabileau obligația obținerii informațiilor referitoare la impactul asupra stării de spirit a populației generat de comportamentul trupelor sovietice în teritoriile pe care le străbat. Pe lângă natura trupelor sovietice sosite recent în spațiul românesc (tipuri de armă, efective etc.), un interes deosebit prezentau și relațiile dintre Armata Română și cea sovietică.

Un alt obiectiv informativ era acela referitor la autoritățile administrative locale (importantă fiind considerată structura etnică a autorităților), precum și comportamentul acestora față de populație. Apreciez că această preocupare era generată atât de temerea că s-ar putea repeta dramele din 1940, dar și de încercarea de a înțelege și de a anticipa cât de permissive erau diferite regiuni la modelul sovietic.

Tot ca urmare a experiențelor din 1940 se impunea obținerea informațiilor despre deportări, în sensul stabilirii numărului

celor deportați, a categoriilor sociale cel mai afectate, precum și a apartenenței lor politice. Această ultimă chestiune a permis ajungerea la concluzia, prezentă în numeroase note informative, referitoare la țintele politice ale sovieticilor și ale pionilor lor din România (comuniștii).

Încă o dovadă a preciziei analizelor elaborate de Serviciu este și paragraful din aceste instrucțiuni care impunea obținerea informațiilor despre prizonierii români căzuți la sovietici și după 23 august 1944, fiind de interes locațiile detenției, tratamentul la care erau supuși și ce intenționa Moscova să facă cu ei.

Trei puncte ale *Instrucțiunilor* se refereau la eventuale curente de separatism ale diferitelor regiuni, dar mai ales la constituirea unei Republici Moldovenești cu sediul administrativ la Iași și un guvern anume constituit. Evoluția evenimentelor a demonstrat că și acest subiect de interes informativ a fost corect anticipat de către cadrele române de informații.

Pentru a se întări ideea conspirativității, la ultimul paragraf era subliniată necesitatea ca, numai la întoarcerea în București, să fie elaborate note informative complete.

Percepția corectă a realității de către cadrele române de informații este evidențiată și de un „Memoriu” elaborat de lt. col. Traian Borcescu în data de 10 decembrie 1944, moment în care era director al Cabinetului Vice-Președintelui Consiliului de Miniștri (Petru Groza). Interesant este faptul că autorul a precizat într-o notă distinctă faptul că respectivul document a fost

predat personal generalului Nicolae Rădescu (care conducea Guvernul cu începere din 06.12.1944).

Analiza structurii memoriului, dar și a stilului aproape ultimativ al limbajului, m-a condus la concluzia că autorul a dovedit curaj și a dorit nu numai să protejeze structura informativă din care făcea parte, ci și să sensibilizeze factorii de conducere în raport cu amenințarea reprezen-tată de sovietici. Dorința de a se proteja față de aceștia rezultă și din faptul că documentul a fost redactat într-un singur exemplar.

De la început Borcescu subliniază ideea că, în acel context deosebit, serviciul de informații nu trebuia să se rezume la a furniza informații, ci ar trebui să formeze nucleul de rezistență „al vieții naționale românești”. Acest deziderat însă nu poate fi atins dacă șefii Serviciului nu iau în calcul toate ipotezele, chiar și pe cele mai rele, pentru ca nici un eveniment să nu surprindă instituția respectivă nepregătită.

Dacă totul decurgea normal, instituția de informații se reorganiza pe baza experienței, dar dacă se evolua spre o situație foarte gravă (dată fiind mentalitatea românilor de atunci, se înțelege că este vorba de impunerea regimului comunist n.n.), atunci rutina și experiența nu mai erau suficiente.

De aceea, denunțarea armistițiului de către sovietici concomitent cu ocuparea României sau succesul mișcării de stânga ar avea drept urmare (în opinia lui Borcescu) intrarea țării noastre în spațiul sovietic. În acest caz, structurile de informații ar fi desființate, întregul aparat urmând a fi înlocuit cu partizani, ceea ce ar face imposibilă „rezistența vieții naționale”.

Fragmentul atrage atenția prin aceea că autorul intuiește și eforturile depuse de comuniști pentru a-și impune principiile, idealurile lor nefiind posibil de atins fără îndepărtarea instituțiilor tradiționale românești și înlocuirea acestora cu unele după model sovietic, chiar dacă Viaceslav Molotov sublinia, la 02.04.1944, că U.R.S.S. nu dorește schimbarea orânduirii sociale în România.

Lt. col. Traian Borcescu considera ca fiind trecătoare situația în care se afla România la acea dată, fapt care impunea pregătirea pentru „rezistența națională și permanentă” a Serviciului.

Pregătirea pentru activitatea conspirativă a S.S.I. se realiza în primul rând prin selectarea unor cadre cu o activitate verificată în trecut și care demonstraseră abnegație, putere de sacrificiu și dragoste de țară,

calități care le ajutau pentru a trece la viața conspirativă, în situația dizolvării oficiale a Serviciului. Prima formă de acțiune a cadrelor de încredere era aceea de a crea curente de opinie publică (*prin acțiuni de propagandă și contrapropagandă*) pentru a rezista acțiunilor anarhice și pentru a păstra unitatea țării. Acel efort trebuia sprijinit și de cadrele militare „în cazul unei demobilizări a armatei”.

Camuflarea cadrelor implicate în activitatea de rezistență (față de pericolul comunist n.n.) se realiza în anumite întreprinderi comerciale create special pentru acest scop, concomitent cu infiltrarea cadrelor anume selecționate în mișcările moderate de stânga (unde vor acționa individual și vor viza posturi cheie).

Toate aceste elemente de ordin informativ-operativ m-au ajutat la formularea concluziei că Serviciul Special de Informații acționa cât se putea de eficient cu ajutorul mijloacelor oferite de arma Informații.

Deosebit de interesant apreciez că este fragmentul în care lt. col. Traian Borcescu solicita (din perspectiva funcției deținute în acel moment - director al Cabinetului Vice-Președintelui Consiliului de Miniștri) lui Nicolae Rădescu permisiunea pentru „căpătarea încrederii desăvârșite a D-lui P.G.” (Petru Groza n.n.) și a încrederii celorlalți frunțași ai mișcării de stânga, mai ales a lui Constantin Titel Petrescu. Tot acest efort avea drept scop influențarea lui Petru Groza pentru realizarea unei uniri cât mai strânse cu C. T. Petrescu, apropierea vizată având ca țel izolarea facțiunii comuniste și formarea unei „drepte a partidelor de stânga, care eventual să frâneze atitudinile prea șovine”.

Acționând ca un adevărat profesionist, Borcescu face și o scurtă prezentare a informațiilor pe care le deținea referitoare la preocupările politice ale lui Petru Groza. Astfel, arată că vectorul său (persoană purtătoare de amenințări n.n.) a fost simpatizant al lui Averescu, prieten cu ministrul Alexandru Constantinescu (care decedase de puțin timp), admirator, într-o oarecare măsură, a lui Iuliu Maniu și care a susținut în momentul arestării sale în timpul regimului Antonescu că România ar fi de preferat să aibă un lider în persoana unui comunist miliardar decât în persoana unui lucrător oarecare.

În perioada elaborării acestui memoriu, lt. col. Traian Borcescu observă o apropiere a lui Petru Groza de Mihail Ralea și C. T. Petrescu, deoarece Groza considera că numai prin unirea celor trei forțe politice

acestea puteau rezista în viitor și nu aveau să fie înghițite și dizolvate de mișcarea comunistă.

Toate aceste elemente m-au condus la ideea că Petru Groza a dorit cu intensitate să acceadă în funcții de conducere, dar nu a considerat mișcarea comunistă ca având viitor în România, tocmai pentru că ataca valorile fundamentale ale poporului român și nu putea avea aderență la electorat.

În acest context, apreciez că este important să menționez numele (identificate în fondurile de arhivă) acelora care au făcut parte din Grupa Specială: Ioan Lissievici, Traian Borcescu, Ionescu Palius, Nicolae Trohani, Curăraru Ștefan, Arghir, Pavlov, Kobâlcev, Ivanovici, Gafriță, Marelca (d-na Galidescu), Neșțianu, Nemoianu, Georgescu Boris, Văleanu Puiu, Budurăscu, Pisoschi, Mitulescu, Dudu Velicu, Racu, Gheorghe Demetrian, Luca Nicolae, Calafeteanu Constantin, Popescu Gheorghe, Ionescu Aurelian, Luchian Paul, Luchian Alexandru, Ghimpu Virgil, Gheorghe Caranfil, Gheorghe Fodorse, Rebegea Gheorghe, Mircea Mocanu, Emil Călinescu, Crăciun Mihail, Rusu Victor, Budai Constantin, Butucescu Horia.

Toți reprezintă ceea ce se poate numi ultima redută informativă a unei instituții (Serviciul Special de Informații) ce aparținea societății românești, în mod tradițional profund anticomuniste. Cum se putea intui, treptat, membrii acestei structuri informative deplin conspirate au fost identificați de autoritățile comuniste, fiind condamnați prin Rechizitoriul nr. 618/24.04.1956 pentru „activitate intensă împotriva clasei muncitoare”, sentința definitivă având nr. 1 042 din 27.07.1956.

Rezultatele obținute

Un document deosebit de important apreciez că este nota informativă elaborată la 6 decembrie 1944 și care poartă semnătura locotenent-colonelului Traian Borcescu. Lipsa oricărui antet, data redactării, precum și informațiile de ordin politic pe care le conține mi-au permis formularea concluziei că este un material al Grupei Speciale.

Din datele obținute s-a formulat informația că în cercul de relații al generalului Rădescu se știa că acțiunea sa de a forma un guvern „cu orice preț” este urmarea acțiunilor politice ale lui Iuliu Maniu, în scopul împiedicării accesului la putere al comuniștilor, sprijiniți de sovietici prin intermediul F.N.D.

În anumite cercuri politice (ce nu sunt nominalizate n.n.) se vehicula ideea că nu au fost organizate manifestații de stradă de către comuniștii români, cu ocazia constituirii Guvernului Rădescu, deoarece nu se mai bucurau de sprijinul sovieticilor. Această atitudine ar fi fost generată de o eventuală declanșare a unui „conflict tacit între anglo-americieni și ruși”. Chiar dacă această idee poate fi contestată, rămâne în mod indubitabil aspectul de primordialitate a identificării începutului „Războiului Rece”.

Pentru ca sentimentul de abandonare a României în sfera de influență a sovieticilor să fie accentuat, nota informativă identifică realitățile din statele vecine. Astfel, în Grecia ordinea urma a fi stabilită cu ajutorul trupelor britanice. În Bulgaria, generalul Wilson (comandantul Forțelor anglo-americe din Orientul Apropiat) s-a exprimat pentru ca sovieticii să nu mai intervină în politica internă a bulgarilor. În Turcia, se aștepta ca în maxim 15 zile (cu începere de la 6 decembrie 1944) să se constituie un guvern rusofob. Alte informații din zonă conduceau la concluzia că britanicii sprijineau o eventuală convenție între Turcia și Grecia în scopul ajutorului reciproc în cazul unei schimbări interne produse prin intervenția unor elemente străine (sovietice n.n.). Londra considera că la această convenție ar adera Bulgaria și Iugoslavia, astfel reușindu-se stoparea ofensivei sovieticilor în regiune.

În aceeași notă informativă se realizează o radiografie a vieții politice românești. Fuziunea Frontului Plugarilor, condus de Petru Groza, cu Partidul Social Țărănist ce avea în frunte pe Mihail Ralea, a impus o schimbare în atitudinea lui Iuliu Maniu față de formațiunea lui Petru Groza. Din informațiile obținute s-a stabilit că Maniu opina că această fuziune a fost determinată de interesul cercurilor politice extremiste de stânga de a crea o structură politică de factură țărănistă, cu ramificații în Ardeal și în Regat, pentru a lovi cât mai puternic în Partidul Național Țărănist și pentru a spori șansele electorale ale lui Mihail Ralea de participare la guvernare.

Iuliu Maniu opina că se pot contracara aceste intenții prin combaterea noului organism politic „pe teren”, dar nu a fost de acord cu ideea asimilării în Partidul Național Țărănist a formațiunii lui Petru Groza deoarece, până la deplina afirmare politică a Partidului Comunist (din România n.n.), poziția lui Groza era puternică. În încercarea de a dezintegra noua alianță, unii țărăniști (ex. prof. Ștefan Mihăescu n.n.) au propus admiterea revenirii în P.N.Ț. a grupului condus de Mihail Ralea, idee căreia Iuliu Maniu i s-a opus.

Alte informații arătau că numeroși membri și unii lideri țărăniști și liberali nu cunoșteau adevăratele intenții ale comuniștilor, care erau preocupați să creeze un organism politic de concentrare în jurul partidelor istorice și nu în jurul partidului comunist (în mod evident, pentru a evita reacția puternică de respingere de către societatea românească n.n.).

Un alt aspect de interes pentru Grupa Specială era situația din teritoriile ocupate de sovietici (cu precădere din Moldova), așa cum relevă o notă din 14.11.1944. În general, populația avea o stare de nesiguranță, cauzată de lipsa de autoritate românească, de amestecul rușilor în viața internă și de impresia puternică a iminenței cedării acestui teritoriu în sfera Moscovei. Temerile au fost alimentate și de încercarea Comandamentului sovietic de a deporta toți bărbații adunați la ordin în Piața Unirii din Iași, la 15.11.1944. De remarcat faptul că (în conformitate cu informațiile obținute de cadrele Grupei Speciale) populația evreiască colabora intensiv cu ocupanții, în detrimentul românilor.

Într-o notă din 06.02.1945 era subliniată ideea că evreii desfășurau o propagandă intensă în sensul anexării Moldovei la U.R.S.S.. Dominația agresivă a forțelor de stânga era favorizată de lipsa de activitate politică a partidelor tradiționale, situația fiind agravată și de lipsa presei tradiționale (în favoarea celei de stânga: „Scânteia”, „România Liberă”).

În 03.02.1945 este elaborată o informare asupra situației politice, cu detalierea modului de acțiune al „Frontului Plugarilor”. În comuna Bozieni (din apropierea Romanului) primarul impunea țăranilor înscrierea în respectiva formațiune, achitarea taxei de 150 lei și a cotizațiilor lunare de 100 lei, toate acestea în schimbul rezolvării oricăror doleanțe de natură administrativă.

O informare din 19.02.1945 poartă chiar mențiunea „De comunicat Domnului Prim Ministru” și prezintă informații din Moldova, Oltenia și Dobrogea. Populația românească dorea trimiterea de trupe pentru marcarea în mod evident a suveranității asupra acelor teritorii (apărarea față de sovietici).

Societatea românească era constituită, în acea epocă, pe solide principii anticomuniste, fapt relevat și de preocuparea cadrelor Serviciului Special de Informații pentru identificarea intenției sovieticilor de a determina și dirija anumite curente politice, precum și de a forma o vastă rețea informativă în scopul impunerii controlului la nivelul României.

În mod concret, au fost selectate cadre bine instruite, cunoscătoare ale limbii ruse, cărora li s-au pus la dispoziție fondurile necesare pentru a putea urmări toate problemele considerate de interes de către Armata și Guvernul României.

Cum era de așteptat, treptat, membrii acestei structuri informative deplin conspirate au fost identificați de autoritățile comuniste, fiind condamnați pentru „activitate intensă împotriva clasei muncitoare”, sentința definitivă fiind pronunțată în 27.07.1956.

Respectiva situație o consider reprezentativă pentru ceea ce avea să se întâmple cu societatea românească, în sensul manifestării unei rezistențe fără speranță față de tăvălugul sovietic. Dar acești eroi și-au făcut datoria.

Bibliografie

- BUZATU Gheorghe, Românii în arhivele Kremlinului, București, Editura Univers Enciclopedic, 1996;
- CALAFETEANU Ion, Români la Hitler, București, Editura Univers Enciclopedic, 1999;
- FALIGOT Roger și KAUFFER Remi, Istoria mondială a serviciilor secrete, vol. I-IV, Editura Nemira, București, 2000;
- GIURESCU Dinu C., România în al doilea război mondial (1939-1945), Editura ALL, București, 1999;
- GIURESCU Dinu C., Uzurpatorii. România, 6 martie 1945-7 ianuarie 1946, Editura Vremea XXI, București, 2004;
- PINTILIE Florin, Serviciul Special de Informații din România. 1939-1947, vol. I-II, București, 2003;
- RETEGAN Mihai și DUȚU Alesandru, Război și societate. România 1941-1945, Editura RAO, București, 2000;
- SCURTU Ioan, HLIHOR Constantin, Complot împotriva României. 1939-1947, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1994;
- TRONCOTĂ Cristian, Omul de taină al Mareșalului, București, Editura Elion, 2005.

Arhive

- Arhiva Serviciului Român de Informații, Fond Documentar, Dosar Nr. 10.563, vol. 5; Dosar Nr. 25.374, vol. 22; Fond Penal, Dosar Nr. 25.374, vol. 3, 9, 15, 16, 17.

Arestarea lui Gavrilo Princip, Sarajevo 1914

Culisele istoriei

Sarajevo, 28 iunie 1914: „Mâna neagră” a serviciilor secrete

ntâmplat în urmă cu un secol, asasinatul de la Sarajevo continuă să ridice numeroase semne de întrebare. Cum a fost posibil? Care au fost resorturile? Și mai ales, cine l-a pregătit și s-a aflat în spatele său? Pare-se, toate aceste întrebări încep să capete răspunsuri. Un secret mai puțin?

Dan ROMAN

Pentru Franz Ferdinand, prințul moștenitor al Austro-Ungariei, și soția acestuia, Sophie, fostă ducesă de Hohenlohe, viața s-a sfârșit brusc pe străzile orașului Sarajevo, în Bosnia, unde perechea imperială se afla într-o vizită menită să etaleze puterea pajurei bicefale. Pentru Europa, dublul asasinat petrecut de *Vidovdan*, cea mai sfântă zi din panteonul național sârb, care celebra înfrângerea Serbiei în bătălia de la Kosovo, din anul 1389, a deschis zăgazurile celui mai mare război cunoscut până atunci.

Cele trei focuri de armă trase de Gavrilo Princip, un tânăr naționalist de origine bosniacă, au schimbat fundamental fața bătrânului continent. Angajate prin diferite alianțe, atât publice, cât și secrete, statele Europei au lăsat în urmă anii de glorie din *la belle époque*, în locul căreia au fixat o nouă direcție de acțiune: *à la guerre!*...

Cum s-a ajuns însă aici? Dacă rolul de declanșator avut de asasinatul de la Sarajevo asupra Primului Război Mondial este fără de tăgadă, lucrurile sunt mai puțin - spre deloc cunoscute atunci când e vorba despre *mastermind*-ul acestei operațiuni. O serie de clarificări aduce profesorul american John Schindler în cartea, aflată în curs de apariție, *The Fall of the Double Eagle*, care scoate la iveală implicarea serviciului secret al armatei sârbe. Și nu numai.

Taurul și pajura

Cu câțiva ani buni înainte de începerea Primului Război Mondial, Serbia se calificase deja pentru ceea ce numim astăzi „rogue state” („stat paria”). Fosta provincie otomană, intrată în 1878 în componența Austro-Ungariei, nu se împăca deloc cu ideea noii stăpâniri, de care căuta neconținut să se desprindă. Și nu neapărat prin mijloace pașnice. Mai mult decât atât, ceea ce păreau a fi simple grupări înarmate ale sârbilor care luptau pentru eliberare națională, reprezentau doar „cozile de topor” mânuite de alții.

În fapt, în structurile politice și de putere ale Serbiei se dezvoltase un impresionant mecanism conspiraționist împotriva Austro-Ungariei. În centrul cabalei se afla nimeni altul decât șeful serviciului secret al armatei sârbe, colonelul Dragutin Dimitrijević. Numit îndeobște Apis (Taurul) de către prieteni, acesta era un conspirator violent și fără scrupule. „Referințele” erau pe măsură, fiind cunoscut bunăoară că avusese un rol cheie în lovitura de palat de la Belgrad din anul 1903, în urma căruia au fost uciși regele și regina Serbiei.

Dragutin Dimitrijević

În anii care au precedat Primul Război Mondial, Apis operaționalizase deja rețele vaste de agenți pe teritoriul Austro-Ungariei, pe care le utiliza pentru activități de spionaj, acte subversive și, uneori, de terorism. Cu sprijinul său se desfășura și războiul de gherilă din Bosnia, dus împotriva aceleiași stăpâniri.

Sigiliul Mâinii Negre

Gruparea „Mâna Neagră”, din care făcea parte Gavrilo Princip, se afla, de asemenea, sub influența și, scrie Schindler, „eventuala direcție” a șefului serviciului secret al armatei sârbe.

La fel ca și alte rețele, Princip și tovarășii săi au fost instruiți de oamenii lui Apis. Tot de la ei au primit și arme, anume pistoale și grenade de mână, procurate direct din depozitele militare. Nici măcar nu au fost făcute eforturi pentru înlăturarea provenienței lor, fiind lăsate cu însemnele arsenalului de la depozitul militar din Kragujevac.

Gavrilo Princip

La finele lunii mai, conspiratorii s-au infiltrat în Bosnia; au trecut râul Drina cu ajutorul armatei sârbe și și-au croit drum către Sarajevo pentru a-l asasina pe principele moștenitor al tronului Austro-Ungariei, Franz Ferdinand.

Informații și dezinformații

Alegerea țintei atentatului a fost determinată de o presupusă atitudine belicoasă pe care Franz Ferdinand ar fi avut-o față de Serbia, ceea ce s-a dovedit a fi una dintre cele mai mari erori ale analizei de intelligence petrecute vreodată.

Informațiile obținute de agenții lui Apis arătau că principele moștenitor al Austro-Ungariei era capul așa-numitului „partid al războiului” din Viena, calitate în care se manifesta arzător pentru invadarea Serbiei. Or lucrurile nu stăteau deloc așa. La Viena exista, într-adevăr, un astfel de grup, al cărui lider era însă generalul Franz Conrad von Hötzendorf, susținător al declanșării unui război împotriva Serbiei (și a Italiei), în care vedea calea de salvare a suferinței monarhiei austro-ungare. Principalul oponent al acestui grup era tocmai Franz Ferdinand, care detesta războiul, în care vedea, totodată, sfârșitul ordinii tradiționale din Europa.

Greșeli majore au fost făcute și de cealaltă parte. De altfel, informațiile austro-ungare nu se simțeau prea bine în acea vreme, fiind afectate încă în urma „cazului Alfred Redl”, un ofițer de vârf al monarhiei bicefale, demascat, în mai 1913, că vindea secrete Rusiei, dar și Franței și Italiei, după cum avea să reiasă mai târziu.

Orgoliile înalților ofițeri ai Austro-Ungariei și interesele acestora, mai degrabă pentru mărire decât pentru profesie, s-au răsfrânt direct asupra modului în care a fost pregătită și asigurată vizita perechii regale în Bosnia. Preocupându-se mai mult de viitorul său decât de viața principelui, generalul Oskar Potiorek, guvernatorul provinciei, a făcut tot posibilul să-l aducă la Sarajevo. Motivul? Spera să obțină astfel bunăvoința lui Franz Ferdinand și să se întoarcă la Viena, acolo unde degingolada produsă de „cazul Alfred Redl” îi deschidea noi posibilități de afirmare.

În fapt, toate pregătirile au fost făcute de adjunctul său, locotenent colonelul Erik von Merizzi, care n-a socotit necesar să întărească măsurile de securitate pentru această vizită, susținând că ar fi fost percepute ca o insultă de către bosniacii loiali. Un lucru inexplicabil, având în vedere că predecesorul lui Potiorek la Sarajevo, generalul Marijan Varesanin, fusese la un pas de a fi ucis, în 1910, într-un atentat al „Mâinii Negre”.

Toate aceste „scăpări” ale imperialilor, la care s-a adăugat și complicitatea autorităților sârbe (prim-ministrul Nikola Pašić și ministrul de Interne Stojan Protici erau la curent cu mașinațiile lui Apis), au creat condiții favorabile pentru realizarea scopului urmărit de conspiratori.

Un secret... sine die?

O chestiune „mai puțin lămurită și mai spectaculoasă”, arată Schindler, este cea a implicării Rusiei. Dacă, susține profesorul american, „nu există dubii că Apis și oamenii săi au condus complotul, făcând din asasinat un caz clar de terorism sponsorizat de stat”, lucrurile se complică atunci când e vorba despre fratele cel mare de la răsărit.

Era fapt notoriu că Apis avea o relație apropiată cu atașatul militar rus de la Belgrad, colonelul Viktor Artamonov, dar documentele accesibile nu spun ce rol a avut acesta, dacă a avut vreunul, în complot. Nici Artamonov, care a murit în exil, în anul 1942, nu a adus vreo lămurire, preferând să ia taina cu el în mormânt.

Franz Ferdinand

Lumina pare să vină însă din altă parte. În iunie 1917, înainte de a fi executat pentru implicarea într-un alt complot, de această dată împotriva propriilor săi lideri, colonelul Dimitrijević a făcut un caz de bravură din rolul avut în atentat și a admis că operațiunea a fost sprijinită financiar de Artamonov. Mărturisirile au fost făcute publice de comuniștii sârbi în anul 1953, în scopul discreditării regimului regalist care îi precedaseră la putere. Alte documente relevante ale sârbilor, dacă au existat vreodată, desigur vor fi fost demult distruse, ceea ce lasă, în continuare, destul spațiu de manevră speculațiilor.

Altfel spus, la un secol de când a avut loc, secretele asasinatului de la Sarajevo n-au fost scoase în întregime la lumină. Vor fi vreodată?

- ✓ In an effort to connect the past to the future, Ambassador George Maior opens this anniversary issue with a parallel between Romanian statecraft a century ago and the need for similar statesmen now. He sees the current context as a decisive one, a time when Romania can opt to *surpass the stigma of uncertain and poor frontier and fully integrate in the European and Euro-Atlantic community.*
- ✓ Since anniversaries are usually also a time for evaluation and change, Lieutenant General Florian Coldea reviews and assesses national security legislation, stressing the important improvements made in the past 25 years, as well as vulnerabilities generated by its limitations. In the author's opinion, *One cannot deny the need for legal instruments adequate to the Romanian Intelligence Service's growing tasks and requirements and to the more and more complex operative situation. An unacceptable tension would set between asking the Service to do everything and the lack of necessary legal instruments and abilities.*
- ✓ Lieutenant General George-Viorel Voinescu, deputy Director in charge of finances and logistics, briefly stresses the importance of this sector in the Service's overall activity and outlines progress made in the past years, also using the occasion to send his best regards to all SRI personnel.
- ✓ Deputy Director Dumitru Cocoru reminds us, in his message, of the 80th celebration of the technical structure in Romanian intelligence, stressing that IT plays a major role in any intelligence agency's activity, both through the active component of intelligence gathering and by that of intelligence protection.
- ✓ The centenary of our country's National Day is a good opportunity for Deputy Director Ion Grosu to review the brave deeds of our forefathers which set a high standard for us too. In his opinion, history was and will be written by intelligence officers too, therefore maintaining high professional standards is imperative in order to fulfill the institution's mission: preserving the country's liberty, integrity and supporting its progress.
- ✓ This year, the Anti-Terrorist Brigade celebrates 40 years of activity, with many achievements as well as some difficulties. The article 40 Years of Romanian Anti-Terrorism reviews some of the highlights in this complex and important activity.
- ✓ Although Romania is in no way among the main exporters of young people prone to Islamic radicalization, Sorin Cozma discusses existing projects aimed at preventing it and their importance in order to maintain our country's current status. His article starts from the premise that not all terrorists are deviant, psychopaths or sociopaths, but rather humans led to violence by specific contexts, therefore radicalization can be prevented and even reversed.
- ✓ Romeo Garz discusses the legal implications of using undercover investigators in order to collect evidence in cases of terrorism. This type of action is regulated by law and aims at preventing crimes, being used by all national security systems.

Colțul cu artă

Artist:

Joana Badea

- ✓ In her piece on Global Initiatives for the Development of Ballistic Missile Defense, Cosmina Victorița Simion points out some of the new risks and threats leading to the need for better capabilities, as well as methods various states and organizations employ to be able to afford the costs of expanding current networks and developing new ones.
- ✓ The current issue's film chronicle advances Robert de Niro's *The Good Sheperd* and the controversy surrounding it, especially since it was one of the few artistic productions to generate an official response from the CIA and debates with intelligence presence.
- ✓ The series of thematic articles continues with Tiberiu Tănase and Ioan Codrut Lucinescu's expose on a crucial moment in Romanian history: August 23rd 1944. The authors present official documents from the National Archives proving that our country's shift from the alliance with the Axis Powers was a carefully planned gesture, in which Romanian intelligence had a crucial role.
- ✓ One of the hotspots of Romanian pre and post World War II high-life, the Capsa restaurant, is described by journalist Emil Hurezeanu as informal headquarter for all foreign intelligence. The author summarizes some of the most famous cases of espionage of that period, starting with Vera Atkins' love affair with the Nazi ambassador, to CIA's Frank Wisner's brief but fruitful stay in Bucharest and to KGB's Alexandr Mihailovici Saharovski's activities leading to the Cold War.
- ✓ One of every analyst's concerns is how intelligence beneficiaries make use of the information available to them. Simona Opreescu writes about *Intelligence and Decision-Making*, stressing the shift from the *need-to-know* to the *need-to-share* policy which *may actively involve beneficiaries in building a common security culture and implicitly a proper environment for political, economic and social development*.
- ✓ This issue has a somewhat historical theme, which is also relevant in the context of the Romanian Intelligence Service's 25th anniversary, to be celebrated next year. Having this in mind, historian Tiberiu Tănase wrote *A History of Romanian Intelligence*, an article which proves to be useful because it reminds us of how it started and lets us see the progress we have made.
- ✓ A wider context for Tănase and Lucinescu's article on August 23rd 1944 is provided by Mihai Șerban, who describes the events of the year 1944 from the Romanian intelligence's perspective. While Tănase insists on the break with former Nazi allies, Șerban discusses the struggle of the Special Group to counter Soviet actions on our national territory and on that of the Romanian regions under Soviet occupation.
- ✓ A century after Franz Ferdinand's assassination in Sarajevo, which started the First World War, aspects of this act of state-sponsored terrorism still remain out of focus. Dan Roman tries to shed some light on several lingering questions: How was the assassination possible? Who designed the plot and how? Can this mystery be unraveled?

Linie telefonică gratuită pentru semnalarea riscurilor teroriste 0800.800.100

Cum poți fi de folos?
Dacă observi amănunte, telefonează!

0800.800.100

0800.800.100

Persoane care manifestă interes pentru procurarea de substanțe care ar putea fi folosite în scopuri teroriste;

Persoane care confecționează, dețin, transportă sau manipulează ilegal, armament, muniții, substanțe care ar putea fi folosite în scopuri teroriste;

Prezența repetată sau prelungită a unor persoane neautorizate în zona unor obiective care ar putea constitui ținte ale unor atacuri teroriste (misiuni diplomatice străine, sedii ale unor instituții internaționale etc.);

Interesul nejustificat al unor persoane pentru studierea sau obținerea de date referitoare la obiective importante;

Tendința unor persoane de a fotografia sau filma obiective importante sau aglomerate;

Telefon cu acces gratuit. Abuzul se pedepsește.

Staționarea îndelungată și nejustificată a unor autoturisme în apropierea unor zone de importanță deosebită, misiuni diplomatice sau alte locații în care prezența populației este numeroasă;

Interesul unor persoane pentru studierea insistentă a unor locuri aglomerate (gări feroviare sau de metrou, aerogări, mari centre comerciale, obiective turistice, sportive sau culturale);

Chestionarea nejustificată în legătură cu subiecte care, la prima vedere, nu ar prezenta interes (programul de funcționare al unor instituții, momente ale zilei de maximă aglomerație, momentul schimbării personalului care asigură paza ambasadelor);

Interesul unor persoane pentru studierea insistentă a căilor de acces feroviar, rutier, subteran, aerian, fără a avea motive plauzibile în acest sens.

Publicație a Serviciului Român de Informații

București, Bd. Libertății, nr. 14D

Telefon: 021.410.80.60 | Fax: 021.410.25.45

E-mail: intelligence@sri.ro | www.sri.ro

Articolele pot fi reproduse doar cu permisiunea editorului.
ISSN 1844 - 7244